

Statsforvalterens tilråding til Miljødirektoratet om frivillig vern av skog i Pasvik

Pasvik, Sør-Varanger kommune, Finnmark fylke

Statsforvalteren i Troms og Finnmark 1. juli 2026

Innhold

1. FORSLAG	3
1.1 Hjemmelsgrunnlag	4
1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	5
1.3 Andre interesser.....	7
1.3.1 Reindrift.....	7
1.3.2 Skogbruk.....	22
1.3.3 Friluftsliv.....	27
1.3.4 Fiske.....	28
1.3.5 Kraft og energi.....	28
1.3.6 Mineralressurser	31
1.4 Planstatus.....	32
2. SAKSBEHANDLING	33
2.1 Saksbehandlingsprosesser	33
2.2 Konsultasjon med Sametinget, Reinbeitedistrikt 5A Pasvik og Norrøs skoltesamene	34
2.3 Forholdet til utredningsinstruksen	35
2.4 Forvaltningsmyndighet	35
3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	36
3.1 Avgrensing.....	36
3.2 Verneforskriftene.....	37
4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK.....	38
5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	38
5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	38
5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	39
5.3 Forvaltningsmyndighet	39
6. BESKRIVELSE AV DET ENKELTE OMRÅDE MED MERKNADER	40
6.1 Øvre Pasvik nasjonalpark	40
6.2 Øvre Pasvik landskapsvernområde	41
6.3 Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.....	45
6.4 Inngrepsstatus og andre interesser	46
7. SAMMENDRAG AV HØRINGSUTTALELSENE	46
8. STATSFORVALTERENS TILRÅDING	78

1. FORSLAG

Statsforvalteren i Troms og Finnmark tilrår vern av Øvre Pasvik nasjonalpark/Báhčaveaji Álbmotmeahcci, Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning/Báhčaveaji suodjemeahcci ja beahcevuovddi ráfáidahttin og Store Sametti-Skjelvatnet naturreservat i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I det følgende vil de norske navnene på nasjonalparken og landskapsvernområdet for enkelthetsskyld benyttes videre i dokumentet.

I Øvre Pasvik nasjonalpark tilrås det nytt vern i to delområder. Området lengst nord har et areal på 25 559 daa, mens området litt lengre sør har et areal på 1 811 daa. De to delområdene utgjør til sammen et areal på 27 370 daa.

I tillegg tilrås det at et område i den sørvestlige delen av Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning endrer verneform til nasjonalpark. Dette medfører at 2 396 daa av landskapsvernområdet vil bli en del av Øvre Pasvik nasjonalpark dersom forslaget vedtas.

For Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning tilrås det i tillegg å oppheve 3 283 daa vernet areal i den nordlige og nordvestlige delen av landskapsvernområdet.

For Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat tilrår vi å utvide det eksisterende verneområdet i tre delområder. De tre delområdene har et areal på henholdsvis 21 043 daa, 4 482 daa og 112 daa. Til sammen utgjør de tre delområdene et areal på 25 637 daa.

Tabell 1 Tilråding i tabellform med oversikt over arealer før- og etter vern

Verneområde/ Areal (daa)	Vernet areal i dag	Nytt vern	Oppheving av vern	Endring fra LVO til NP	Areal etter nytt vern	Endring produktiv skog
Øvre Pasvik nasjonalpark	119 000	27 370		2 396	148 766	14 310
Øvre Pasvik landskaps- vernområde med plantelivsfredning	54 200		- 3 283	-2 396	48 521	- 2 400
Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat	73 379	25 637			99 016	16 756
Til sammen	246 579	53 007	- 3 283		296 303	28 666

Det samlede vernet av de tre verneområdene vil øke fra dagens 246 579 daa til 296 303 daa, tilsvarende en økning på 49 724 daa. Dette tilsier en økning på om lag 28,7 km² produktiv skog eller 58 % av tilrådt areal.

Verneplanen omfatter også tilråding av vernekart og forskrifter for Øvre Pasvik nasjonalpark / Báhčaveaji Álbmotmeahcci, Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning/Báhčaveaji suodjemeahcci ja beahcevuovddi ráfáidahttin og Store Sametti-Skjelvatnet naturreservat.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat, jf. henholdsvis naturmangfoldloven § 35, § 36 og § 37. Vilkåret for å opprette en nasjonalpark etter naturmangfoldloven § 35 er at naturområdet er stort og inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

Nasjonalparkene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene:

- a) Variasjonsbredden av naturtyper og landskap.
- b) Arter og genetisk mangfold.
- c) Truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter.
- d) Større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelig for enkelt friluftsliv.
- e) Områder med særskilte naturhistoriske verdier.
- f) Natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene.
- g) Økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt.
- h) Referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Vilkåret for å opprette et landskapsvernområde etter naturmangfoldloven § 36 er at det kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart. Landskapsvernområdene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene:

- a) Variasjonsbredden av naturtyper og landskap.
- b) Arter og genetisk mangfold.
- c) Truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter.
- d) Større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelig for enkelt friluftsliv.
- e) Områder med særskilte naturhistoriske verdier.
- f) Natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene.
- g) Økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt.
- h) Referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Vilkåret for å opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet:

- a) Inneholder truet, sjelden eller sårbar natur.
- b) Representerer en bestemt naturtype.
- c) På annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold.
- d) Utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) Har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i naturmangfoldloven § 37 første avsnitt. Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene:

- a. Variasjonsbredden av naturtyper og landskap.
- b. Arter og genetisk mangfold.
- c. Truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter.

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.
- Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
- Ingen trua arter og naturtyper skal utryddes, og utviklinga til trua og nær trua arter og naturtyper skal bedres.

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, blant annet nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav g. Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a., b. og c. Områdene vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet vedtatt av Stortinget om 10 % vern av skog.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom vernebestemmelser bidra til å sikre arealer med viktige vernekvaliteter, og bidra til dekning av viktige mangler i skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av truede naturtyper og levested for et stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet fra Brandrud og Bendiksen (2014), Midteng og Gaarder (2011), Midteng (2016) og Gaarder m.fl. (2018). Her går det blant annet frem at Pasvik har Norges største forekomster av sammenhengende urskog og urskogs nær skog, både når det gjelder de største sammenhengende arealene og flest antall dekar. Det er også konkludert med at Pasvik har svært store naturverdier knyttet til gammel furuskog utenfor etablerte verneområder.

Flere faktorer kan påvirke verneverdiene i de foreslåtte områdene for vern. Aktuelle påvirkningsfaktorer er klimaendringer, motorisert ferdsel på barmark, hogst knyttet til oppgradering og vedlikehold av veier, oppgradering av veier, tiltak og aktiviteter som politi og forsvar gjennomfører langs grensen, tiltak og aktiviteter i tilliggende områder til verneområdene m.fl. Statsforvalteren har ikke eksakt kunnskap om påvirkningsfaktorene, og det vil derfor være vanskelig å kvantifisere omfanget av disse faktorene nærmere og hvordan de eventuelt kan påvirke verne-områdene på sikt. Med unntak av en del kjørespor, spesielt i sørøstlig del av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, kjenner vi ikke til at det har oppstått vesentlige skader på verne-verdiene i de tre aktuelle verneområdene.

Vern av områdene bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystemer. De foreslåtte verneområdene har stor variasjon og rikt artsmangfold. Slike områder er robuste mot endringer i klimaet og bidrar til langsiktig bevaring av artsmangfoldet og opprettholdelse av de økosystem-tjenester som skogen gir.

Vern av områdene vil bidra til langsiktig binding av karbon. Det meste av skogen i denne tilrådingen er gammel barskog, som ifølge rapporten Skogvern som klimatiltak (*NINA rapport 752*) har det største karbonlageret per arealenheter i levende biomasse. Ifølge figur 1 (side 26) i rapporten kan den gjennomsnittlige karbonmengden i levende biomasse i skog som blir vernet estimeres til å være om lag 50 tonn karbon per hektar (1 hektar = 10 daa) gammel furuskog. Figur 3 (side 26) i rapporten viser at gammel furuskog kan ha et opptak av 2,5 tonn CO₂ (karbondioksid) pr. hektar per år. For foreslått nytt vern i Pasvik på om lag 28,7 km² produktiv skog, i hovedsak gammel barskog, utgjør dette et årlig opptak på 7 200 tonn.

I denne verneplanen er verneverdiene for områdene knyttet til svært gammel furuskog som har sentral økosystemfunksjon samt noen rødlistede naturtyper som eksempelvis sandfuruskog (NT) (rødliste for naturtyper 2018). Vern av sammenhengende urskogs nær furuskog og urskog vil bidra til bevaring av en rekke trua og nær trua arter, og vil fylle mangler i vernet på regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid likevel medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i samsvar med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i samsvar med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt forutsetningen om at miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak.

Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de fleste av aktivitetene som i henhold til verneforskriftene videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Det er foreslått unntaksbestemmelser i verneforskriften for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, herunder motorferdsel på barmark i- og gjennom reservatet til Myggvatnet og i sone B i forbindelse med reindrifta. Dette er nye bestemmelser, og dermed vil det være knyttet usikkerhet til eventuelle kjøreskader i fremtiden.

For Øvre Pasvik landskapsvernområde er det i § 3 punkt 1.2 bokstav g. foreslått bestemmelser som åpner for oppgradering av Grensefossvæien og Tommamoveien, med skogrydding i belter på opptil 30- og 50 meter på én eller begge sider av veien. Statsforvalteren er usikker på hvilke konsekvenser dette kan få for verneverdiene, både i- og i tiliggende områder. Denne bestemmelsen er nærmere presisert under kapittel 3.2 Verneforskriftene.

Statsforvalteren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven § 4 og § 5. Statsforvalteren anser at kunnskapsgrunnlaget er i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det er mye som tyder på

vekst i turismen i Pasvikkalden. For å bevare verneverdiene over tid er det nødvendig å utarbeide forvaltningsplaner og besøksstrategier som legger til rette for at dagens og fremtidens turisme ikke medfører negativ påvirkning.

Det foreligger ellers etter Statsforvalterens oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Førre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 6.

Formålet med vernet er å bevare barskogområder med alt naturlig plante- og dyreliv. Områdene er noen av de få gjenværende urskogs- og urskogsnære skogområdene i landet. Dersom de foreslåtte områdene ikke vernes, vil det være andre sektorlover som regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Statsforvalteren mener at et vern i større grad vil ivareta verneverdiene.

1.3 Andre interesser

1.3.1 Reindrift

Innledning

Statsforvalteren har innhentet informasjon om samiske interesser og reindriftnæringa spesielt i Pasvikkalden fra ulike kilder. Vi har blant annet gjennomført møter og konsultasjoner med Sametinget og Reinbeitedistrikt 5A Pasvik. I tillegg har vi hatt konsultasjon med Norrø's Skoltesamene samt møter med Sør-Varanger kommune og Øvre Pasvik nasjonalparkstyre.

Vi har også innhentet kunnskap om samiske interesser hos regional reindriftsforvaltning hos Statsforvalteren, gjennom forvaltningsplan for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde (*Fylkesmannen i Finnmark, mai 2009*), distriktsplan for Reinbeitedistrikt 5A Pasvik samt kartverktøy som Nordatlas, kilden.nibio.no og Naturbase. På hjemmesiden til landbruksdirektoratet finnes det også mye informasjon om reindriftnæringa. Innspill i forbindelse med oppstartsmeldinga og høring av verneforslaget har også gitt oss nyttig informasjon om samiske interesser.

Reindrifta har i konsultasjon med oss ment at fremstillinga vår om reindrifta lett kan få en teoretisk karakter. Det er vi enig med reindrifta om, fordi reindrifta baserer seg på praktisk arbeid som i stor grad påvirkes av sesongmessige forhold. Årlige variasjoner i vær- og beiteforhold gjør at bruken av årstidsbeitene vil variere i både tid og utstrekning fra år til år. Det må altså påregnes endringer gjennom de ulike sesongene.

Reinbeiteområdene hvor det drives samisk reindrift omfatter ca. 40 % av Norges landareal, og strekker seg fra Finnmark i nord til Engerdal i Innlandet i sør. Landet er inndelt i seks reinbeiteområder som har flere reinbeitedistrikt.

Reindrift er en nomadisk næring med en syklisk veksling mellom beiter tilpasset reinens krav i den enkelte årstid. Selv om reindriften tradisjonelt har åtte samiske årstider, grupperes året ofte i fem hovedårstider basert på beiteforhold og driftsfaser.

Det blir benyttet mange ord og uttrykk i reindriftsnæringa som ikke er så godt kjent i deler av befolkningen. Ved utredningen av reindriftsnæringa i Pasvikdalen benytter vi en del begreper som i all hovedsak er knyttet til reindriftsnæringa. For at informasjon om reindriftsnæringa skal kunne forstås av alle, også de som ikke har en tilknytning til denne næringa, vil vi i dette kapittelet forklare begrep og uttrykk i reindriftsnæringa. Informasjonen om begrepene og uttrykkene er i all hovedsak innhentet fra kilden.nibio.no.

Samtidig som sentrale begreper og uttrykk forklares, presenteres kart som viser den geografiske plasseringen av Reinbeitedistrikt 5A Pasvik, samt distriktets årstidsbeiter, oppsamlingsområder, sperregjerder, slakteplasser og andre viktige områder. Fremstillingen er ikke ment å være en fullstendig redegjørelse for distriktet, men gir tilstrekkelig informasjon til å skape et tydeligere bilde av reindriften i Pasvik.

Reindriftsnæringa i Pasvikdalen

Reinbeitedistrikt 5A Pasvik er et distrikt som har beiter hele året i Sør-Varanger kommune. Områdene i Øvre Pasvik er vinterbeiteområde for opptil 2 500 rein.

Det er sommerbeite i 5A og vinter-, vår- og høstbeite i 5C. 5A er sommerbeitedistrikt som benyttes til barmarksbeite. I de sørligste delene av Pasvikdalen har distriktet sitt vinterbeite-område. Reindriften drives av fire familier. Det beiter rein i området vanligvis fra november til april, men dette kan variere noe fra år til år.

Det er satt opp sperregjerde langs grensa mot Finland og Russland for å unngå at reinen går over på feil side. Gjerdet mot Russland følger bredden langs Pasvikelva fra Grensefoss til Hestefoss. For ettersyn og vedlikehold av disse gjerdene har Reindriftsforvaltninga hytte ved Grenseparvann i eksisterende nasjonalpark og ved Grensefoss. Reinbeitedistriktet har ei gjeterhytte ved Ødevann i nasjonalparken.

Det brukes snøskuter til gjeting og oppsyn med reinen. Mye av kjøringen foregår langs de samme traséene fra år til år. Reindriften har uttalt at klimaendringer kan medføre endringer i dette bildet, og at de allerede nå opplever at snøen legger seg senere, samtidig som barmarkssesongen varer lengre.

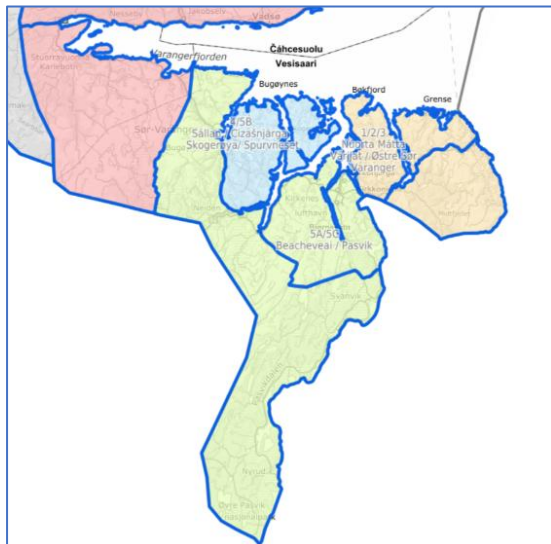
Reindriften mener at det vil ta tid å søke- og få svar på søknad om barmarkskjøring i verneområdet. En søknadsprosess vil ta noe tid, og reinens kontinuerlige bevegelse innebærer at flokken ikke nødvendigvis vil befinne seg i samme område neste dag. Dette, sammen med konsekvenser av klimaendringer (snøen kommer senere om høsten), medfører ifølge reindriften behov for fleksibilitet i regelverket rundt barmarkskjøring.

For Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat er dette til dels løst ved at en i forskriften foreslår unntak fra forbudet mot motorferdsel for å benytte lett terrengkjøretøy gjennom reservatet til Myggvatn, reindriften bruk av lett motorisert kjøretøy på barmark i sone B (i henhold til distriktsplan) og nødvendig bruk av drone i reindriften. Det er også åpnet opp for nødvendig motorferdsel på barmark og bruk av helikopter i reindriften. Her legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som del av godkjent distriktsplan. Et eventuelt vedtak kan ha en fleksibilitet i seg som reindriften etterspør.

Reinbeitedistrikt

Et reinbeitedistrikt utgjør en administrativ enhet for én eller flere siidaer.

Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for reinbeitedistriktene. Retten til å utøve reindrift innenfor reinbeitedistriktene er eksklusiv for den samiske befolkningen. Merk at denne retten ikke gjelder utenfor disse områdene.

Figur 1 Reinbeitedistrikt 5A Pasvik er på figuren merket med grønn farge. Reinbeitedistrikt 5D/6 Várjatnnejárga / Varangerhalvøya ligger nordvest for Reinbeitedistrikt 5A Pasvik og er merket med rød farge, mens reinbeitedistriktene 4/5B Sállan/Cizašnjárga (skogerøya/Spurveneset) og reinbeitedistrikt 1/2/3 Nuorta Máttá Várjjat/Østre Sør-Varanger ligger nord- og nordøst for Reinbeitedistrikt 5A Pasvik, og merket med henholdsvis blå og oransje farge (kilden.nibio.no).

Siidaområde

En siida er en gruppe av reieiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Det finnes sommersiidaer og vintersiidaer. En siida består av én eller flere siidaandeler, hvor hver siidaandel har en ansvarlig leder. I Reinbeitedistrikt 5A Pasvik er det til sammen 4 siidaer.

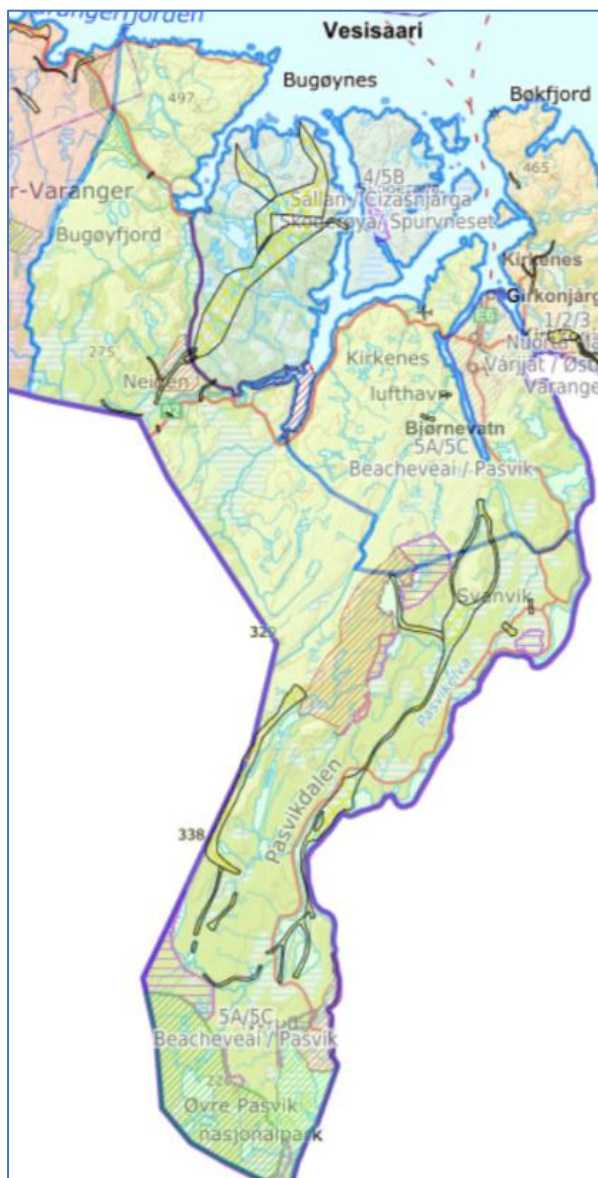
Trekklei

Trekkleiene viser naturlige trekk mellom ulike beiteområder og forbi passasjer, der reinen trekker av seg selv, enten enkeltvis eller i flokk.

Figur 2 Trekkleier er vist med sorte heltrukne streker på figuren over.

Flyttlei

Figur 3 Flyttleiene er fremstår på figuren over som korte og lengre traséer. De er merket med gult rutemønster (rutemønsteret kan være vanskelig å se på kartet). Foreslåtte utvidelser av verneområdene kommer ikke i direkte kontakt med eksisterende flyttleier (kilden.nibio.no).

Distriktet har flyttlei nord for Sandneslangvannet, og det er viktig at dette området ikke blir sperret slik at rein kan trekke over Sandnesdalen, jf. figur 4. I forbindelse med samling i slaktegjerdet er det tre flyttveier som benyttes. Hvilken som benyttes avhenger av hvordan høsten er med vær og vind. Den første flyttleien går fra Lavvojävri og langs finsk grensen opp til Hagelklumpen. Herfra langs sperregjerdet ned til slaktegjerdet på Piekana, jf. figur 5. Den andre flyttleien går fra Markkinajavri ned til Skjellbekken. Herfra langs nordsiden av grensegjerdet mot Russland opp til Hauge. Fra Hauge langs sperregjerdet opp til slaktegjerdet på Piekana, jf. figur 6. Den tredje flyttleien går fra Filmmyra opp til grensegjerdet mot Russland og langs denne på sørsiden av Hauge. Her igjennom grensegjerdet mot Russland opp til Slaktegjerdet på Piekana, jf. figur 7.

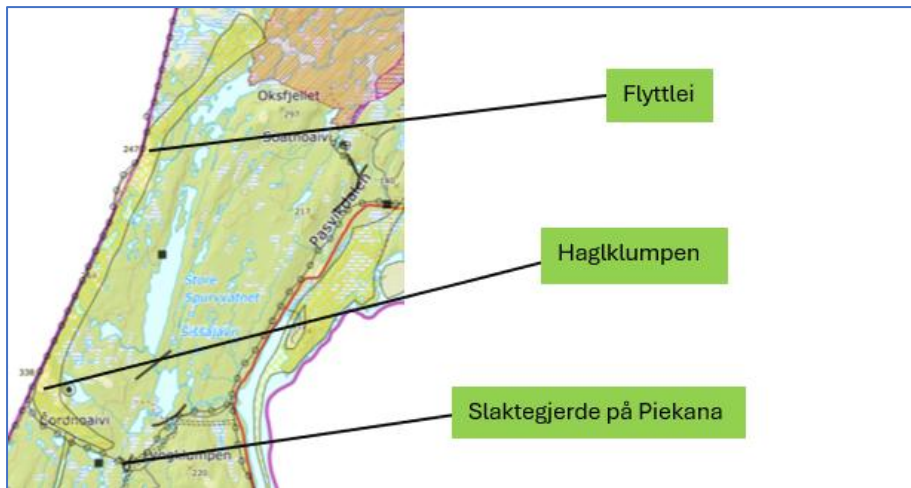
Flyttleiene beskriver lengre leier eller traséer i terrenget der reinen enten drives, ledes, føres eller trekker selv mellom årstidsbeitene. Også svømmelei inngår som flyttlei.

Oppsamlingsområder benyttes når reinen skal samles for å foreta kalvemerking, skilling, slakting eller flytting.

Bredden på en flyttlei varierer ut fra terreng, snøforhold, størrelsen og samlingen på flokken samt måten den flyttes på. Det kan være en aktiv driving av reinen, eller at reinen styres i ønsket retning, hvor reinen får beite seg gjennom et område.

Enkelte steder er det utvidelser på flyttleia. Disse utvidelsene markerer beitelommer eller overnattingsbeiter hvor flokken hviler/beiter.

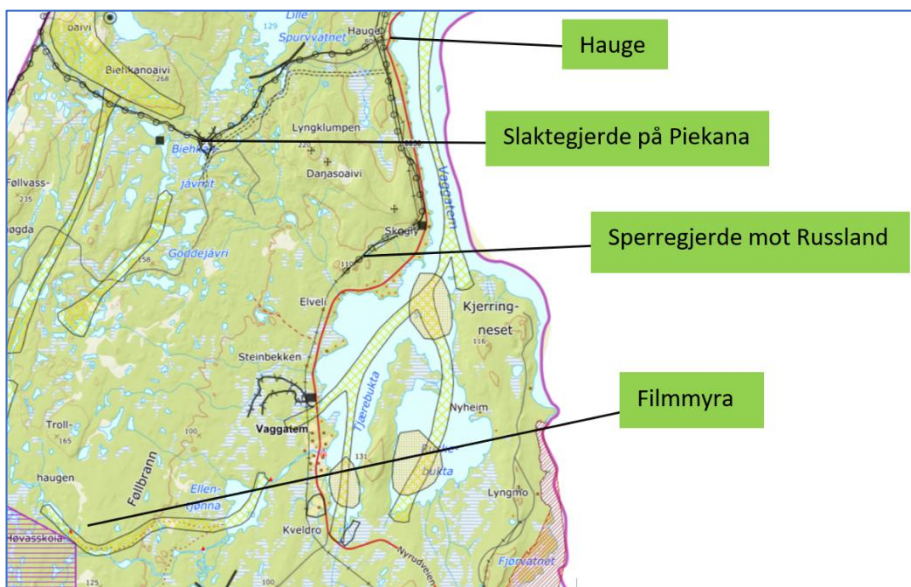
Høstflyttingen foregår som oftest mer spredt og over adskillig lenger tid enn vårflyttingen. Derfor er ofte høstleia bredere.

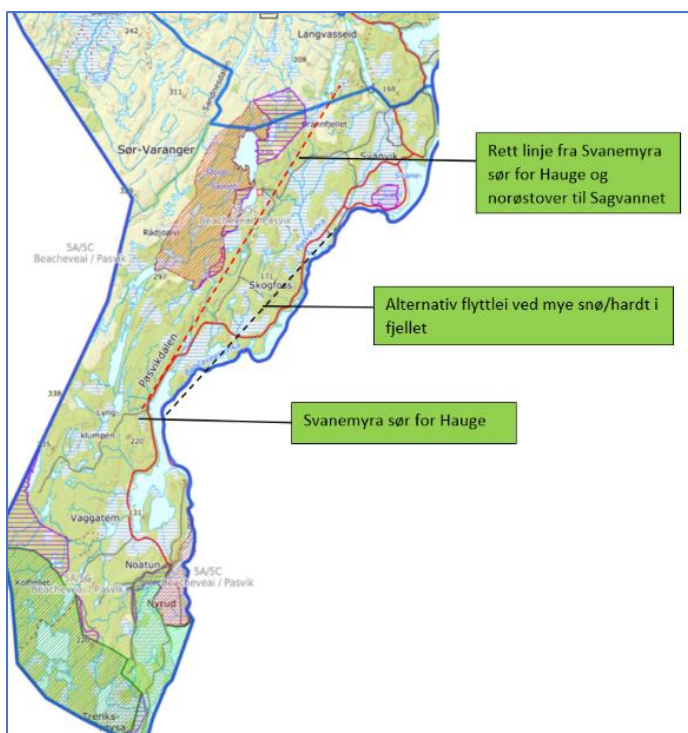
Figur 4 Den første flyttleien går fra Lavvojävi og langs finskegrensen opp til Hagklumpen. Herfra langs sperregjerdet ned til slaktegjerdet på Piekana.

Figur 5 Den andre flyttleien går fra Markkinavätri ned til Skjellbekken. Herfra langs nordsiden av grensegjerdet mot Russland opp til Hauge. Fra Hauge langs sperregjerdet opp til slaktegjerdet på Piekana.

Figur 6 Den tredje flyttleien går fra Filmmyra opp til grensegjerdet mot Russland og langs denne på sørsiden av Hauge. Her igjennom grensegjerdet mot Russland opp til Slaktegjerdet på Piekana

Figur 7 Rød stiplest strek viser hovedleie ved flytting av rein fra vinterbeite til sommerbeite, mens sort stiplest strek viser alternativ rute ved mye sne/hardt i fjellet.

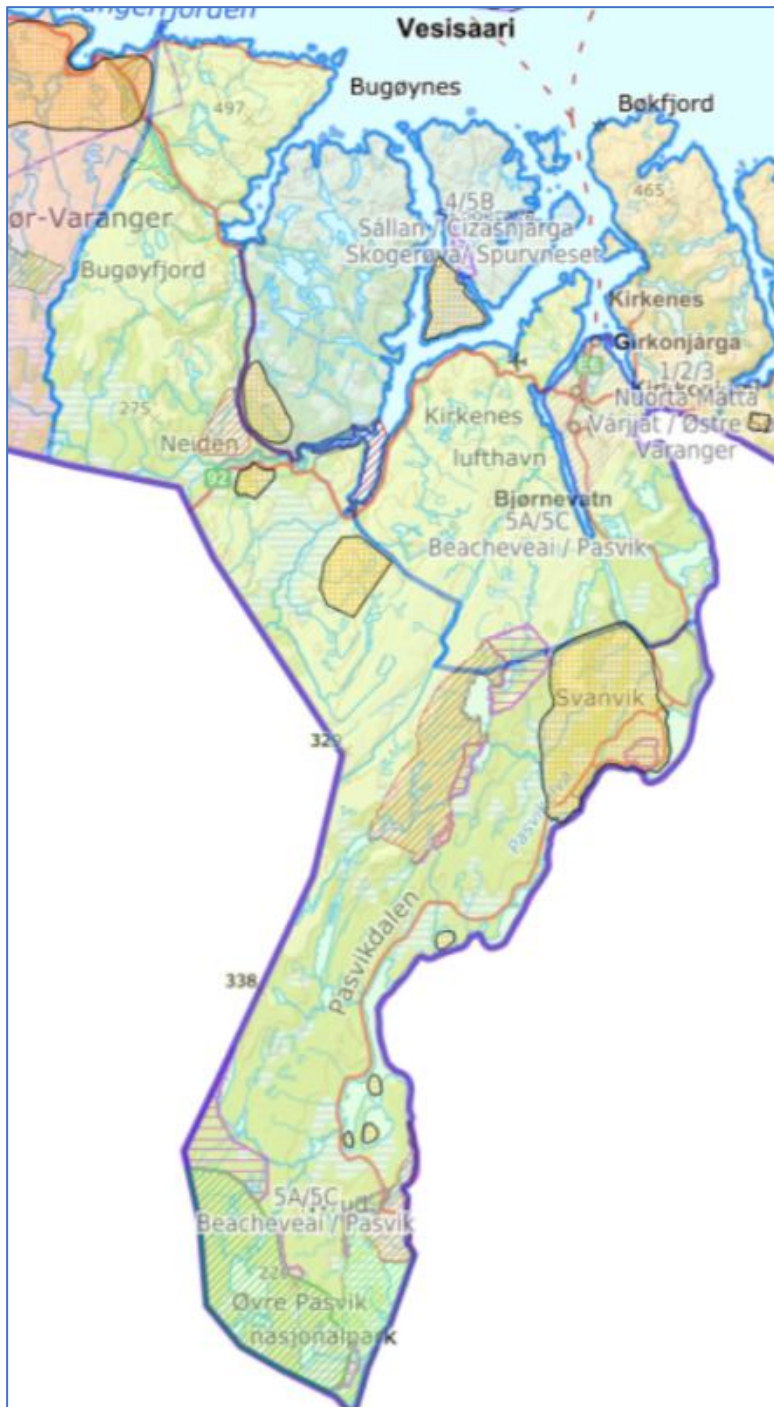
I forbindelse med flytting til sommerbeite er det to alternative ruter som benyttes, jf. figur 8. Når de ulike benyttes, avhenger av hvordan beiteforholdene er på tidspunktet. Distriktet flytter med rein bak bygda nordover mot oppsamlingsområdet som er på Svanemyra sør for Hauge. Dette området er veldig viktig, da distriktet samler flokken i dette område. Videre flytting herfra avhenger av snøforholdene lengre nord. Når det er lite snø på fjellet, flytter distriktet reinen i nesten rett linje fra Svanemyra og ned til Sagvannet. Når det er mye snø og hardt vær på fjellet, flytter distriktet fra Svanemyra gjennom grensegjerdet mot Russland langs Pasvikelva og langs land når det er nødvendig ned til Skrøytnes-myra. Distriktet benytter også Pasvikelva med oppsamling på Kjerringneset og ned på isen på Ruskevatnet og herfra nordover langs Pasvikelva.

Figur 8 Reinen kommer sørfra, fra vinterbeite, og samles på Kjerringneset nord for Pasvik naturreservat. Derfra ned på isen i Ruskebukta og herfra nordover langs Pasvikelva.

Oppsamlingsområde

- Oppsamlingsområde er områder som har gode kvaliteter (godt beite, oversiktlig, naturlig avgrensning m.v.) som gjør det enklere for reineiere å kunne utøve kontroll over flokken i et ønsket tidsrom.
- Oppsamlingsområder benyttes når reinen skal samles for å foreta kalvemerking, skilling, slaktning eller flytting.

Figur 9 I Reinbeitedistrikt 5A Pasvik finner vi oppsamlingsområder sør for Neidenelva, sør for Munkefjorden, nordvest for Pasvik naturreservat, øst for Skjellbekkmyra samt et stort i Skrøytnesområdet. Oppsamlingsområdene er merket med orange farge.

Vårbeite

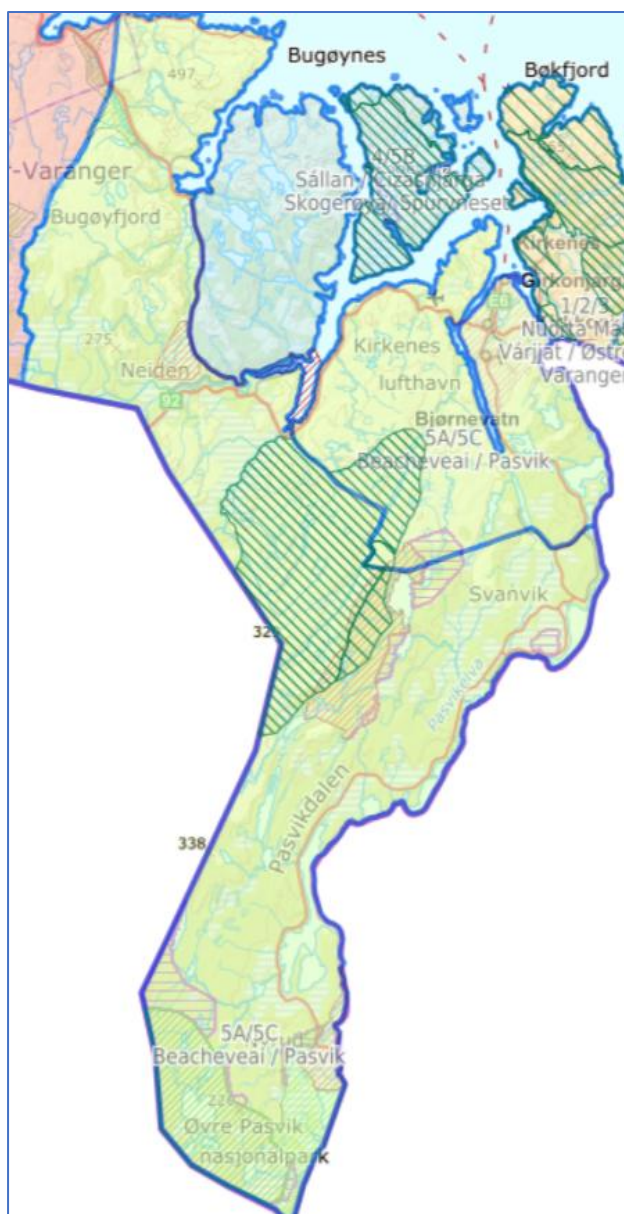
Det skiller mellom to typer vårbeite, kalvingsland og oksebeiteland.

1. Kalvingsland

Kalvingsland er de deler av vårområdet som beites tidligst og hvor hoveddelen av simleflokken (reinflokk som i hovedsak består av simler og kalvenes deres) oppholder seg før kalving, under kalving og i pangsperioden. Pangsperioden er tiden etter kalving og frem til simler med kalv samler seg i større flokker, såkalte fostringsflokker.

2. Oksebeiteland

Oksebeiteland er områder hvor okserein (hanndyr), fjorårskalver og simler (hunndyr) som ikke skal kalve oppholder seg i kalvingstida.

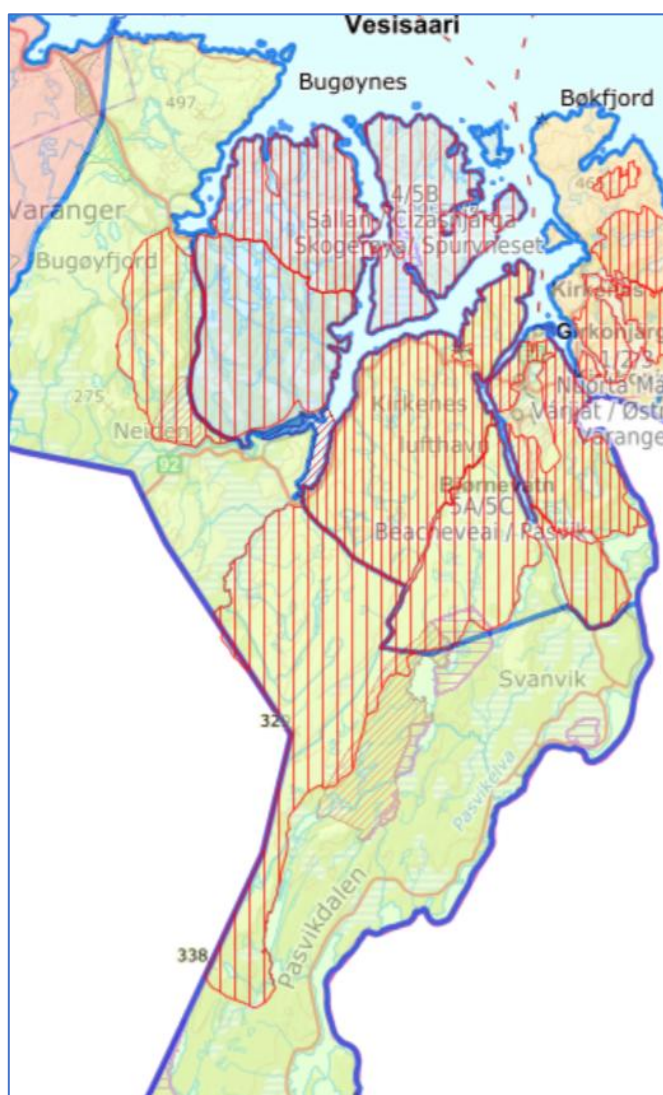
Figur 10 Kalvingslandet ligger vest for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og er merket med grønne heltrukne skrå streker (tett mellomrom mellom strekene). Nærmere beskrevet fra Sandnesdalen til Korsdalen og over Munkefjord. Langs kysten rundt til utgangspunktet. Oksebeiteland ligger i vestre del av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. Dette laget er også merket med grønne skrå heltrukne streker, men avstanden mellom strekene er større.

Sommerbeite (geassi)

Sommerbeite beskriver områder som reinen bruker om sommeren, og det skilles mellom høysommerland og lavereliggende sommerland.

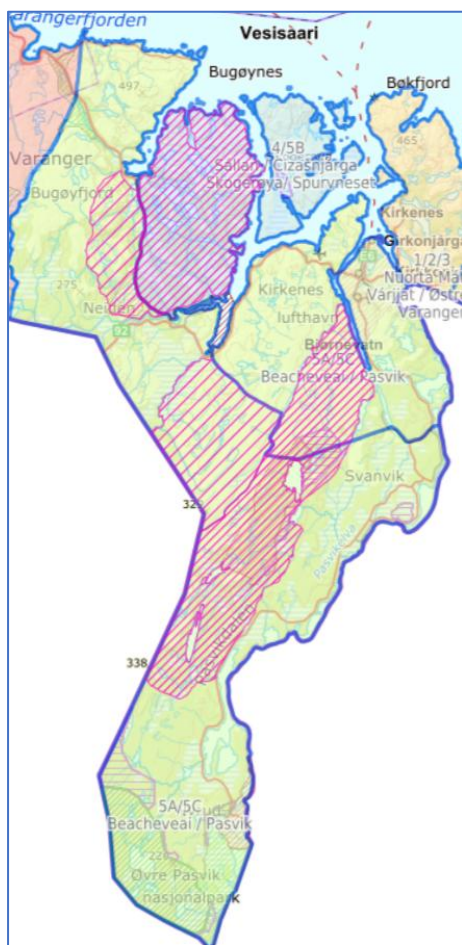
1. Høyereliggende områder og luftingsområder er områder hvor reinen oppholder seg i varme perioder om sommeren for å dekke sitt behov for beite, ro, avkjøling og minske insektplagen. Reinen finner som regel slike områder høyere til fjells, og derfor kalles dette ofte høysommerland. I vær- og vindeksponerte kystområder kan områder med høysommerlandfunksjon også være i lavereliggende terreng.
2. Lavereliggende sommerland er områder i tilknytning til høysommerland.

I sommerperioden er reinen vår for temperatursvingninger og insektplager, på grunn av at den røyter de gamle hårene og skal danne nytt hårlag. Reinen har derfor behov for å kunne bevege seg mellom høyereliggende og lavereliggende områder, for å finne ro til å beite.

Figur 11 Det som kalles høyereliggende områder og luftingsområder ligger henholdsvis vest- og øst for Langfjorden nord i Pasvikkdalen. Disse områdene er vist med røde heltrukne vertikale streker. Lavereliggende sommerland er vist med røde heltrukne vertikale streker. Det er større mellomrom mellom de røde strekene som illustrerer lavereliggende sommerland. Lavereliggende sommerland befinner seg nord for Neidenelva, sør- og vest for Langfjorden samt i et område vest for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og sørover til Øvre- og nedre Bakkevatn langs grensen til Finland.

Høstbeite (čakča)

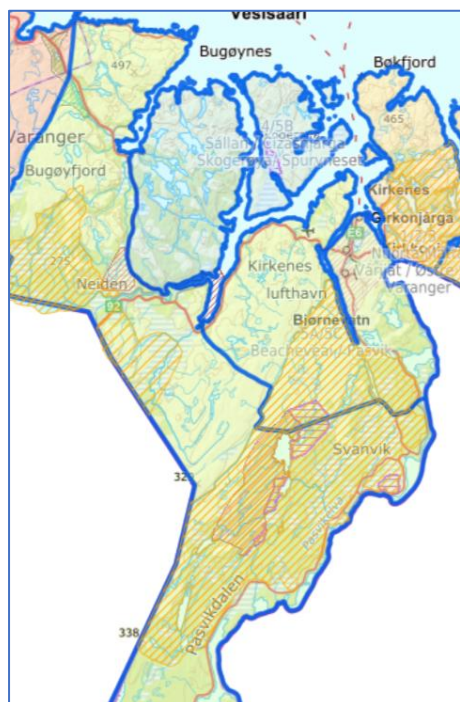
Høstvinterbeite beskriver beiteområder for rein i sesongen mellom høst og vinter, og det skilles mellom tidlig høstvinterbeite og spredt brukte høstvinterbeiter.

Tidlig høstland er områder hvor reinen beiter tidlig på høsten, og hvor reinen på naturlig måte spres på leting etter sopp. Denne tida kalles ofte spredningstid.

Parringsland er de deler av høstområdet som brukes i brunstperioden.

Figur 12 Tidlig høstland er merket med skrå heltrukne røde streker (stort mellomrom). Parringsland har samme merking, men avstanden mellom de røde strekene er tettere. Parringsområdet er fra Sandnesdalelva som kommer fra Finland, langs Sandnesdalen til nordenden av Sandneslangvannet. Herfra over til sydenden av Langfjorden, videre langs Langfjorddalen til Svanvik. Fra Svanvik og sørover langs Pasvikelva til Skjellbekken og fra Skjellbekken til utgangspunktet.

Høstvinterbeite

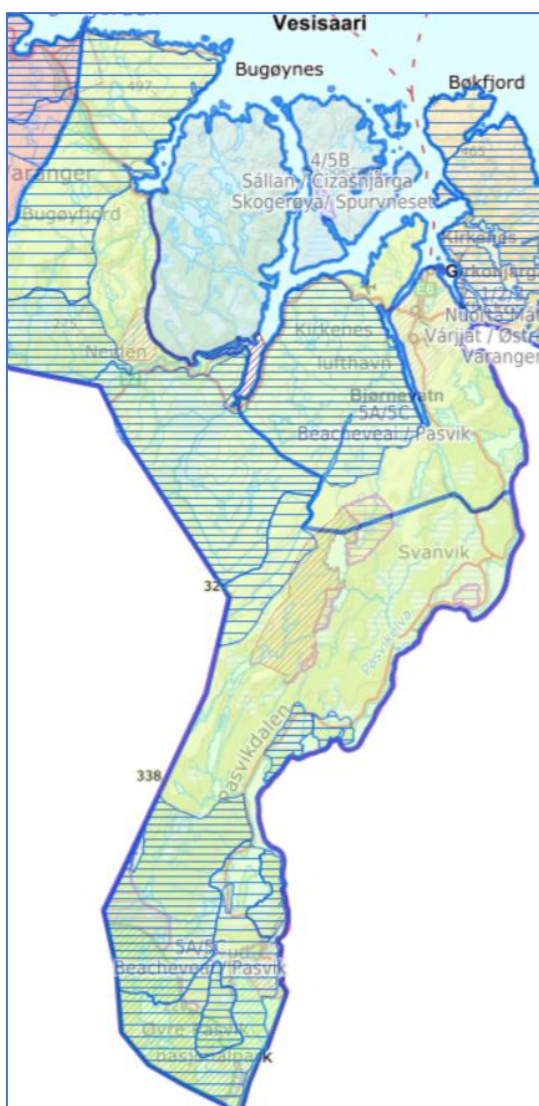
Høstvinterbeite beskriver beiteområder for rein i sesongen mellom høst og vinter, og det skilles mellom tidlig høstvinterbeite og spredt brukte høstvinterbeiter.

Tidlig høstvinterbeite er de deler av høstvinterområdene som beites tidligst og som ofte pakkes til med snø og blir utilgjengelige for reinen utover vinteren. Beitene kan være utsatt for nedising i perioder hvor været veksler fra mildt til kaldt.

Spredt brukte høstvinterbeiter er områder i tilknytning til tidlig høstvinterbeite, og som reinen benytter mer spredt.

Figur 13 Tidlige høstvinterbeite er merket med gule skrå streker (lite mellomrom). Spredt brukte høstvinterbeiter er merket på samme måte, men det er større mellomrom mellom strekene.

Vinterbeite

Vinterbeite viser områder som reinen i hovedsak og normalt bruker på vinteren, og det skiller mellom tidlig vinterland og senvinterland.

Tidlig vinterland er områder hvor reinen oppholder seg tidlig i vintersesongen.

Senvinterland er de deler av vinterområdene som normalt er mest sikre mot store snømengder og nedising på midt- og senvinteren.

Distriktet har et sperregjerde som går fra Hauge og vestover opp til grensegjerdet mot Finland på sørsiden av Hagelklumpen. Området på sørsiden av dette gjerdet blir benyttet som vinterbeite.

Distrikt 5A foretar slakting og merking i slaktegjerdet som er satt opp ved Piekana og har tilknytning til sperregjerdet. Dette sikrer at de belaster vinterbeitene minimalt og ikke har slaktedyrr inne på vinterbeitene.

Langs grensen til Finland blir det større snødybde på vinteren, flokken styres mot disse områdene først, mens det ned mot Pasvikelva – grensen mot Russland stort sett har jevnt lite snø og tilgjengelige beiter gjennom hele vinteren.

Nesten hele vinterbeiteområdet er inngjerdet av grensegjerder mot Finland og Russland.

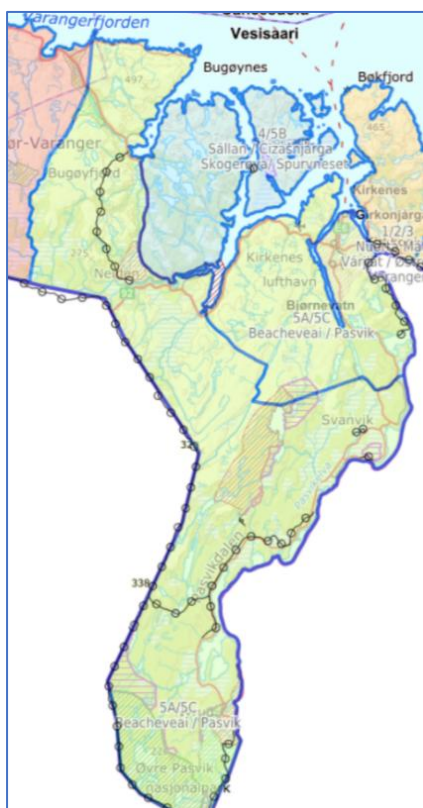
Figur 14 Tidlig vinterland er merket med blå horisontale streker (stor avstand mellom strekene). Spredt brukte høstvinterbeiter har samme merking, men det er mindre avstand mellom strekene.

Sperregjerde

Distriktet har fire gjerdeanlegg:

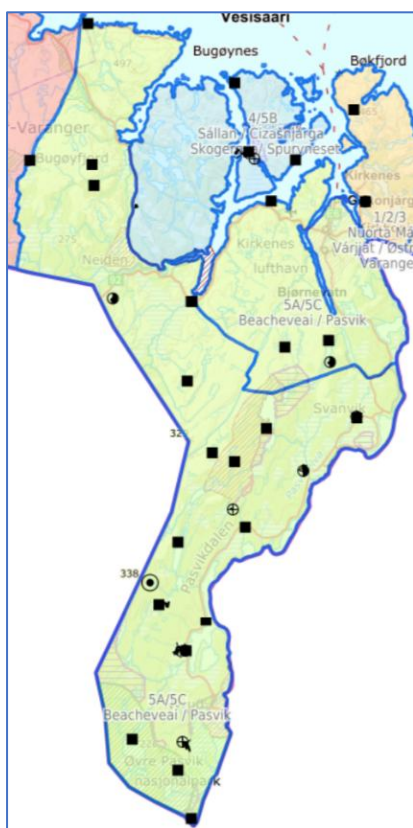
1. Samlegjerde ved 96- høyda.
2. Slaktegjerde ved Piekana.
3. Sperregjerde fra Hauge til Hagelklumpen.
4. Samlegjerde ved Vaggatem.

I tillegg er det grensegjerder mot Finland og Russland. På figur 15 vises kun sperregjerde.

Figur 15 På figuren er sperregjerde symbolisert med runde sirkler med strek igjennom.

Reindriftsanlegg

Reindriftsanlegg kan være ulike typer gjerdet, gjeterhytter og anlegg som er tilknyttet reindrifta.

Figur 16 Det er mange ulike anlegg i området til Reinbeitedistrikt 5A Pasvik. Her er det blant annet gjeterhytter, gjerdeanlegg, merkegjerdet, gjerdeanlegg hvor det gjennomføres merking og slaktning av rein m.v. På figuren er anleggene merket med sorte figurer.

Distriktsplan

Reinbeitedistriktets styre har ansvar for å utarbeide en distriktsplan med opplysninger om distriktet som er nødvendig for offentlig planlegging, jf. § 62 første avsnitt i reindriftsloven av 15. juni 2007 nr. 40. Landbruksdirektoratet anbefaler at distriktet bruker *mal for distriktsplan* til hjelp for å lage eller revidere en distriktsplan. Kommune, fylkeskommune og Statsforvalter bør orienteres om arbeidet med distriktsplan og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. Ifølge reindriftsloven § 50 første avsnitt nr. 3 skal distriktsplanen vedtas av årsmøtet.

Distriktsplaner skal gi kunnskap om reindriften i gjeldende område, slik at planmyndighetene får et godt grunnlag for å ivareta reindriften sine interesser og utviklingsmuligheter. Planen skal gi offentlige myndigheter og andre aktører kunnskap om reindriften, slik at de får et godt grunnlag for å ivareta reindriften sine interesser og utviklingsmuligheter. Sammen med reindriften sine arealbrukskart er distriktsplanen et viktig verktøy for å synliggjøre reindriften sine arealbruk.

Reinbeitedistrikt 5A Pasvik har utarbeidet distriktsplan. Distriktsplanen er fra 2011, og omtaler flyttleier og oppsamlingsområder i distriktet, gir oversikt over årstidsbeiter, parringsområder, gjerder og anlegg, herunder samlegjerder, slaktegjerder og sperregjerder samt hytter. I tillegg sier den noe om bruk av kjøretøy i distriktet.

Reindriftskart

Reindriften sine arealbrukskart (reindriftskart) er næringens egne illustrasjon på hvordan reindriften sine områdene brukes. Sammen med distriktsplanen er kartet et viktig verktøy for å synliggjøre og gi oversikt over reindriften sine behov for arealer. Arealbrukskartet viser illustrasjoner av beitebruk, oppsamlingsområder, beitehager, flytt- og trekkleier, gjerder og anlegg. I tillegg vises de administrative grensene for de ulike distriktene.

Reindriften sine arealbruk er tilpasset skiftende, naturgitte forhold og også samfunnsmessige endringer. Det lar seg derfor ikke gjøre å kartfeste alle sider ved arealbruken på en helt nøyaktig måte. Kartet er en illustrasjon på hvordan reindriften i hovedsak og normalt bruker områdene. Et tilgjengelig, konsistent og oppdatert reindriftskart er helt grunnleggende for dets verdi som planleggings- og beslutningsgrunnlag.

Bruksregler

I følge § 57 i reindriftsloven skal det fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene skal blant annet inneholde regler om beitebruk, reintall, bruk av motorisert kjøretøy og bruk- og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg. Bruksreglene er unntatt offentlighet, med unntak av siidaens øvre fastsatte reintall. Reindriftsmyndighetene skal likevel gis tilgang til bruksreglene.

Bruksregler skal behandles og vedtas av distriktets årsmøte, jf. reindriftsloven § 50 og § 58. I følge § 58 fjerde avsnitt skal bruksreglene godkjennes av Statsforvalteren. Statsforvalterens behandling skal, foruten en kontroll med at lovens regler for utarbeidelse av bruksregler er fulgt, også omfatte en vurdering av om bruksreglene gir grunnlag for en økologisk bærekraftig reindrift i distriktet.

Motorferdsel i verneområder

De generelle reglene om motorferdsel i utmark er fastsatt i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven) og forskrift om bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. I tillegg gjelder særskilte bestemmelser om bruk av motorkjøretøy i reindriftsloven og forskrifter for verneområder.

Utgangspunktet er at all motorisert ferdse i utmark er forbudt i Norge, med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Regelverket tar imidlertid ikke sikte på å hindre nødvendig ferdse i til anerkjente nytteformål.

Utover støy og annen forurensning, vil bruk av kjøretøy på barmark medføre slitasje og skade på terrenget ved at belter og hjul etterlater seg sår i naturen. Motorferdsel kan også skade eller forstyrre dyreliv, og være til ulempe for de som driver med reindrift eller husdyrhold. Et enkelt kjøretøy behøver isolert sett ikke medføre slike skader og ulemper, men summen av motorferdsel vil kunne utgjøre en stor miljøbelastning.

De viktigste bestemmelsene om motorferdsel i forbindelse med reindrift finnes i motorferdselloven, reindriftsloven, naturmangfoldloven og forskriften for det enkelte verneområde. I motorferdselloven § 4 første avsnitt bokstav c. er det for reindriftnæring gjort direkte unntak fra det generelle motorferdselsforbudet i § 3.

Reindriftsloven § 23 første avsnitt viser til at den som utøver reindrift har adgang til å bruke fremkomst- og transportmidler i tråd med distriktsplan. Loven viser videre til at all motorisert ferdse skal skje i samsvar med fastsatte forskrifter om vern, jf. reindriftsloven § 23 andre avsnitt. Det er i naturmangfoldloven og tilhørende verneforskrifter fastsatt særskilte bestemmelser om motorferdsel i verneområder. Disse bestemmelsene går foran annet regelverk om motorferdsel og krever at det må foreligge tillatelse/dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten for å kjøre på barmark.

Motorferdsel i distriktsplanen til Reinbeitedistrikt 5A Pasvik

Reindriftsloven § 62 krever at distriktsstyret utarbeider distriktsplan for reinbeitedistriktet som blant annet skal inneholde en oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler som anvendes. I tillegg skal planen ha med bruksregler for terrenggående kjøretøy, altså en beskrivelse av hvordan, hvor og når terrenggående kjøretøy skal brukes.

På side 4 i distriktsplanen for Reinbeitedistrikt 5A Pasvik er det et kapittel om kjøretøy. Her står det at distriktet benytter snøskuter om vinteren og firehjuls sykkel om sommeren i den daglige driften, og at de har- og vil benytte helikopter til driving av rein. Det står også at kjøring om sommeren og vinteren i hovedsak skal begrenses til et minimum i forhold til driftsmønsteret, og at kjøring så langt som mulig bør foregå på traséer/veileier som har blitt benyttet i lang tid. Barmarkskjøring skal utøves i minst mulig grad for å begrense slitasje på naturen.

I konsultasjonsmøte har reinbeitedistriktet uttrykt at reindriftras bruk av områdene ikke skal anses som ødeleggende. Reindriftra har benyttet områdene lenge før vernet kom, og ifølge distriktet uten at naturen har tatt skade. Distriktet sier det har en klar interesse av å minimere naturinngrep, også når det gjelder i forbindelse med motorferdsel.

Statsforvalteren har ikke gjort grundige undersøkelser i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat med tanke på kjøreskader. I forbindelse med søknader om motorferdsel, har vi imidlertid registrert kjøreskader i den sørlige delen av verneområdet. Kjøreskadene er spesielt tydelig på myr og våtmarksområder. Ellers vil også bemerke at reindrifta har hatt anledning til å søke om barmarkskjøring i naturreservatet, jf. kapittel VI nr. 3, men så langt har vi ikke mottatt søknad om dette.

Konsekvenser for reindrifta

Vi har under kapittel 1.3.1 Reindrift allerede redegjort for årstidsbeiter, oppsamlingsområder, slaktesteder m.v. for Reinbeitedistrikt 5A Pasvik. Vi har også orientert om distriktsplaner og bruksregler på generell basis, samt generelt om motorferdsel i reindrifta og omtalen av motorferdsel i distriktsplanen til Reinbeitedistrikt 5A Pasvik.

I denne tilrådingen vil vi gjøre nærmere rede for vår vurdering av hvilke konsekvenser foreslått vern vil få for reindrifta i området der vi nå tilråder nytt vern i Pasvikdalen. Siden forskrifter og vernekart er juridisk bindende, vil dette virke inn på hvordan reindrifta kan bruke områdene.

Reindrifta har foreslått at følgende ordlyd skal inn i formålsbestemmelsen: *Reindrift skal foregå uhindret i verneområdet.* Statsforvalteren har foreslått at det i formålsbestemmelsen for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat skal tas inn denne bestemmelsen: *Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnet.* I gjeldende formålsbestemmelse § 2 i landskapsvernområdet står det at ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse, og at området skal kunne nyttes til reindrift. I verneformålet for nasjonalparken finnes det en tilsvarende bestemmelse om reindrifta.

Det er i møter med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik og Sametinget, gitt uttrykk for at de mener at vernet vil kunne endre betingelsene for å drive reindrift. Dette er i hovedsak knyttet til de foreslåtte vernebestemmelsene om barmarkskjøring, men de har også pekt på at en utvidelse av nasjonalparken erfaringsmessig vil føre til mer menneskelig aktivitet, noe som kan være en trussel for faunaen og beitene i området, og risikoen for skogbrann og andre uheldige hendelser øker.

Når det gjelder menneskelig aktivitet i verneområdene, kan dette best løses gjennom dialog med reindrifta og forvaltningsplan/besøksstrategi. Dersom vernet blir vedtatt som foreslått, vil nasjonalparkstyret sannsynligvis igangsette revidering av forvaltningsplan, besøksstrategi m.v. I en slik prosess er det etter Statsforvalterens vurdering viktig at reindrifta blir en del av dette arbeidet.

Reinbeitedistriktet mener at vernet vil gi økonomiske konsekvenser for deres drift, da de er av den oppfatning at de ikke vil kunne drive reindrift som i dag. Dette begrunnes med at det ikke vil være mulig å levere rein til slakt innen fristene som er gitt for å kunne få tilskudd. Reindrifta har også gitt uttrykk for at det er krevende å måtte søke om tillatelser fra ulike forvaltningsorgan for de ulike verneområdene.

Vi har vurdert bekymringene som de samiske interessene har i forhold til disse temaene. Vi ser at Reinbeitedistrikt 5A Pasvik ifølge de foreslåtte vernebestemmelsene for det nye foreslåtte vernet, vil måtte søke om dispensasjon til barmarkskjøring, med unntak av et område angitt som Sone B i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. I Sone B (ca. 21 043 daa) har reindrifta en unntaksbestemmelse for barmarkskjøring i henhold til distriktsplan. Her vil en oppdatert og godkjent distriktsplan inkludert bruksregler kunne legges til grunn for reindriftas behov for barmarkskjøring, jf. Reindriftsloven §§ 58-62. Etter Statsforvalterens vurdering vil reindrifta kunne drive som tidligere i sone B.

For områdene utenfor Sone B (ca. 94 422 daa), må reindrifta derimot søke om tillatelse for å kjøre på barmark. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. I denne tilrådingen kan vi ikke antyde hvordan utfallet en søknad om motorferdsel fra reindrifta får, men i foreslått bestemmelse § 7 bokstav b. legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som del av godkjent distriktsplan slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.

En ny bestemmelse for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er at det er gitt unntak for barmarkskjøring for trasé mellom Triangelen og Myggvatnet/Máttaskáidi, jf. vernekart for Store Sametti – Skjelvatnes naturreservat.

For nytt vern i Øvre Pasvik nasjonalpark vil reindrifta, slik som tidligere, måtte søke om tillatelse til barmarkskjøring. Forvaltninga vil som tidligere kunne gi flerårige tillatelser i samsvar med distriktsplan.

Vi ser at det kan være utfordrende for reindrifta å måtte søke om dispensasjon for barmarkskjøring i områder der det før vernet ble vedtatt ikke var nødvendig å søke om unntak fra verneforskriftene, jf. § 3 punkt 6.3 første avsnitt bokstav a. i forslag til bestemmelser nasjonalparken. Vi mener imidlertid at en oppdatert distriktsplan, samt muligheten til å gi flerårige tillatelser, vil kunne gjøre merbelastningen for reindrifta mindre.

For nærmere detaljer rundt forskrifter som kan få betydning for reindrifta i Pasvikdalen, viser vi til kapittel 3.2 Verneforskriftene.

Reinbeitedistriktet er imot ytterligere utvidelser og vern i Pasvikdalen. Reinbeitedistriktet har uttrykt at nåværende verneområder har negative konsekvenser, inkludert økonomiske konsekvenser for reindrifta. Distriktet har derfor bedt om at utvidelsene utredes etter prinsippene i forskrift om konsekvensutredninger. Dette har ikke Statsforvalteren vært enig. Distriktet har også bedt om avtale på lik linje med grunneiere for å sikre kompensasjon for reindriftas økonomiske konsekvenser. Statsforvalteren har svart at vi ikke har anledning til å gjøre dette.

1.3.2 Skogbruk

I det følgende er det gjort en vurdering av konsekvenser for skogbruket ved frivillig vern i Pasvik, med en gjennomgang av delforslagene. Om lag halvparten av foreslått utvidelse har registrert skogdata. Vurderingen er gjort av i samarbeid med skogbruk hos Statsforvalteren, og er basert på skogbruksplandata og et datasett kalt SR-16 som har noe lavere nøyaktighet (Kilden.nibio.no).

Store-Sametti – Skjelvatnet naturreservat

Område 1 – Sametifjellet – Holmvatnet

Arealet er en utvidelse av Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat, strekker seg nord og øst for eksisterende verneareal og omfatter 21 043 daa nytt vern, der 13 466 daa er produktiv skog. Bestandstreslaget er furu i hogstklasse 4 og 5. Tettheten varierer mellom glissen furuskog med innslag av bjørk, til mer rene furubestander med tilfredsstillende tetthet. Totalt volum er beregnet til 65 318 m³, der 61 517 m³ er furu. Det er ikke skogsbilveg inn til området og nærmeste veg ligger 2,5 km fra grensen mot sør. Det finnes tre vinterbilveger som har blitt benyttet til skogsdrift inn mot Sametifjellet og Brannfjellet. Disse vil kunne være nyttige ved eventuell fremtidig skogsdrift i områdene nord for Sametifjellet, men bygging av permanent skogsbilveg vil være nødvendig for å kunne drive et økonomisk bærekraftig skogbruk. På den delen av forslaget som er taksert, er nesten

alt areal satt av til MIS-figurer i skogbruksplanen. Dette gjør at området i praksis ikke er aktuelt for skogsdrift i dag. Skogeier kan velge å endre dette i revisjon av skogbruksplanen, men artene og livsmiljøene må uansett ivaretas dersom det åpnes for hogst. På det øvrige arealet er en stor del omfattet av naturtyper med verdi A.

Konsekvenser for skogbruket

Selv om det står betydelige ressurser med hogstmoden furuskog i utvidelsesforslaget, så vil MIS- og naturtyperegistreringene i praksis utelukke skogsdrift på det meste av arealet. Det må bygges skogsbilveg gjennom området for å kunne utløse tømmerressursene, samt at eventuelt hogst må tilpasses de ulike miljøverdiene som er kartlagt. Oppsummert vil det derfor være små konsekvenser for skogbruket ved vern av området.

Område 2 – Lille Sametti – Kuusjärvi

Arealet er en utvidelse på 4 482 daa øst for Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat, der 3 235 daa er produktiv skog. Utvidelsen omfatter eldre furuskog i hogstklasse 5. Gjennomsnittlig volum per daa er 5,6 m³. Totalt volum innenfor arealet er på 18 129 m³, hvorav 16 532 m³ er furuskog. Området er i skogbruksplanen avsatt som nøkkelbiotop/MIS og det er også registrert en naturtype med verdi A.

Det går en skogsbilveg inn mot grensa til utvidelsesforslaget. I terrenget er avstanden ca. 600 meter. Arealet grenser mot Okselva som må krysses for å kunne drive ut tømmer mot skogsbilvegen. Det er mulig å krysse elva på enkelte strekninger med lav vannstand eller på frossen mark.

Konsekvenser for skogbruket

Dette området har furuskogressurser som er relativt lett tilgjengelige i deler av området. For å kunne utnytte hele arealet må vegen som kommer inn mot Okselva forlenges og eventuelt krysse elva. Skogen er drivverdig eldre barskog. Det at skogen er klassifisert som en MIS-figur som i hovedsak skal stå urørt, vil i praksis utelukke hogst her. Dette medfører derfor at det er liten negativ konsekvens for skogbruket ved å verne område 2.

Område 3 – Skjelvatnet – Bergvatnet

Arealet omfatter 1 531 daa av naturreservatet, og her er 849 daa produktiv skog. I det opprinnelige forslaget var dette området foreslått avvernet, men grunneier har nå endret sin oppfatning og godtar at arealet fortsatt inngår i Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat. Bakgrunnen for at grunneier opprinnelig ville ha område 3 friggitt, er at det har vært drevet skogbruk her og skogen veksler mellom yngre produksjonsskog og hogstmoden skog. Det går en vinterbilveg inn til og delvis gjennom området. Volum er 4 754 m³, hvorav 3 803 m³ er furu. Sørvestlig del berører to naturtyper med A-verdi, men det er bare registrert to rødlistearter på de delene av naturtypene som strekker seg inn i området der vernet er foreslått opphevet. Det er totalt registrert tre trua arter i delområdet og fire nær trua arter (se beskrivelse av områdene kap.6.3).

Konsekvenser for skogbruket

Området har furuskog av god kvalitet, det er drevet skogbruk her over tid som gjør at deler av området har yngre produksjonsskog i god vekst. Det er gode driftsforhold og tilgang til arealet via vinterbilveg og skogsbilveg. Forslaget om å opprettholde vern her er negativt for skogbruket.

Område 4 – Kiltjørnan – Skjelvatnet sør

Arealet omfatter 112 daa som foreslås innlemmet i naturreservatet. Av dette arealet er 55 daa produktiv skog. Skogen her er taksert og består av furuskog i hogstklasse 3 og 4 på bonitet 6 og 8 med tilfredsstillende tetthet. Stående volum er 494 m³ totalt. Det er ingen registrerte naturtyper eller nøkkelbiotoper registrert innenfor området. Det er ca. 1 km til nærmeste skogsbilveg.

Konsekvenser for skogbruket

Arealet har vært hogd tidligere, består av produksjonsskog i god vekst og det er ikke registrert naturverdier som tilsier vern. Området har middels verdi som skogbruksareal, men i og med at arealet er så lite vil et eventuelt vern her ha lite å si for skogbruket.

Øvre Pasvik nasjonalpark

Område 5 – Magesekvatnet – Føllvannshøgda (utvidelse mot nord)

Nesten hele utvidelsesforslaget på 25 559 daa mot nord består av eldre furuskog i hogstklasse 5. Produktiv skog er beregnet til 12 884 daa. Totalt volum her er 70 842 m³, og av dette 69 763 m³ furu. Det går en skogsbilveg (Spurvannsveien) inn mot området som ender ca. 1,5 km fra foreslått grense. Dette arealet grenser mot Øvre Pasvik nasjonalpark. I skogbruksplanen til FeFo er hele utvidelsen satt av som en nøkkelbiotop. Det betyr at det i dag er lagt restriksjoner på skogsdrift her og i praksis skal det ikke hogges på arealet.

Konsekvenser for skogbruket

Dette området er det største sammenhengende arealet med hogstmoden furuskog i Pasvik. Det er bygd skogsbilveg inn hit med formål om å ta ut tømmer her. Samtidig er det gjort miljøkartlegginger som har avdekket såpass mange hensynsarter som gjør det utfordrende å drive et regulært skogbruk. Derfor har området blitt satt av som MiS-areal og er i dag utelukket for hogst. Skogeier kan velge å endre dette i revisjon av skogbruksplanen, men artene og livsmiljøene her må uansett ivaretas dersom det åpnes for hogst. Dette vil gjøre krevende å forvalte ressursene i næringsøymed. Samtidig er det her det største volumet av hogstmoden skog i Pasvik står, og det må tas med i vurderinga. Det er lang kjøring på skogsbilveg for å nå inn til disse områdene (15 km) og skogsdrift her forutsetter i tillegg at skogsbilvegen forlenges. Oppsummert vil utvidelsen mot nord få middels negative konsekvenser for skogbruket.

Område 6 – Speldraget – Nyåsen (utvidelse mot øst)

Arealet består av 1 811 daa, der 1 256 daa er produktiv skog. Totalt volum er 7 646 m³, hvorav 7 582 m³ er furuskog. Bestandene er fordelt på hogstklasse 5, men også noe på hogstklasse 2, som er ungsog. Det er en skogsbilveg som går parallelt med utvidelsesforslaget (fra Sortbrysttjern/Nyåsen) slik at det er kort vei for eventuell tømmerdrift her. Det gjør at arealet har god tilgjengelighet. Hele området er satt av som MiS-areal.

Konsekvenser for skogbruket

Arealet utgjør en buffersone mot eksisterende nasjonalpark. Hele området er dessuten satt av som miljøelement i skogbruksplanen. Vernet her vil få relativt små konsekvenser for skogbruket.

Område 7 – Kirkesteinen – Grenseberget (omgjøring vern)

Arealet er foreslått omgjort fra landskapsvernområdet til nasjonalpark og består av 2 396 daa, der kun 570 daa er furuskog i hogstklasse 5. Resten av arealet er myr. Totalt volum er 3 136 m³ der 3 022 m³ er furu. Kun de to sørligste bestandene i forslaget er MiS-figurer. Det er ca. 500-700 meters driftsveglengde fram til nærmeste skogsbilveg (Grensefossvegen).

Konsekvenser for skogbruket

Arealet er relativt lett tilgjengelig for skogsdrift og det er ikke registrerte miljøverdier her som utelukker drift, annet enn generelle hensyn i levende skogstandarden. Samtidig er området lite og det ligger i grensa mot eksisterende nasjonalpark og store myrområder. Det gjør at mye av arealet her vil utgå fra skogsdrift siden det ved hogst må settes igjen mye kant- og buffersoner. Samla sett vil verneforslaget få små konsekvenser for skogbruket.

Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning

Område 8 – Gjøkåsen (oppheving av vern)

Det foreslås at 3283 daa av landskapsvernområdet skal oppheves hovedsakelig i den nordlige delen. I tillegg foreslås det endringer i verneforskriften for landskapsvernområdet, slik at skogtiltak kan gjennomføres i forbindelse med vedlikehold og oppgradering av Tommamoveien og Grensefossveien (se kapittel om verneforskrifter). I og med at dette har vært et landskapsvernområde, så er det utført et regulert skogbruk her i henhold til forskriften for området. Bestandene fordeler seg på alle hogstklasser fra 2-5. Totalt stående volum i det som foreslås tatt ut er 21 668 m³, der 19 718 m³ er furu. I gjennomsnitt står det 6,6 m³/daa. Terrenget er lettdrevet og nært veger i nord, vest og øst for driftsområdet. Av totalt 60 bestand er det 6 som er avsatt som miljøfigurer. Det finnes en del kulturminner fra krigen som må hensyntas ved drift, men det største området med krigsminner (Luftwaffeirein) er foreslått opprettholdt innenfor verneområdet.

Vi legger til grunn at vernegrensen for landskapsvernområdet går inntil den østlige siden av Tommamoveien, selv om dette ikke fremkommer klart av vernekartet (Naturbase). Siden Tommamoveien ikke ligger inne i selve verneområdet, vil ny forskrift ikke påvirke fremtidig vedlikehold av veien. I ny forskrift legges det imidlertid opp til at det skal være tillatt med skogrydding i et belte på opptil 30 meter på hver side av Tommamoveien, jf. forslag til ny forskrift § 3 punkt 1.2 bokstav g. Dette vil forenkle det praktiske vedlikeholdet av vegen.

Når det gjelder Grensefossveien langs Pasvik naturreservat, legger den nye forskriften opp til at det skal være tillatt med skogrydding i et belte på opptil 50 meter inn i landskapsvernområdet. Forslag til forskriftsendringer langs Tommamoveien og langs Pasvik naturreservat er gjort med tanke på at det skal bli enklere å oppgradere vegene.

Fra Hestefossveien og sørover legges det tilsvarende opp til at det skal være tillatt å rydde skog i et belte på 30 meter på hver side av veien. Siden vegen her ligger i vernet areal, vil både vedlikehold og oppgradering av veien kunne bli enklere gjennom nytt forslag til forskrift for landskapsvernområdet.

I forslaget foreslås at to eksisterende grustak som i dag ligger innenfor landskapsvernområdet frigis. Dette vil forenkle vedlikeholdet av veier/skogsbilveier i Øvre Pasvik betydelig, og bedre standard på vegnettet vil gjøre det enklere å drive skogbruk på de vegnære arealene. Noe av den beste skogen i Pasvik når det gjelder produksjon og kvalitet har vi her i Øvre Pasvik.

I landskapsvernområdet kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til hogst etter søknad.

Konsekvenser for skogbruket

Det er gode muligheter for å drive skogbruk på arealet og skogen her har gjennomgående høyere produksjon og kvalitet enn lenger nord i Pasvikdalen. Driftsforholdene er gode, og arealet har god tilgjengelighet i form av skogsbilveger. Selv om skogsdrift allerede i dag er tillatt i henhold til forskriften for landskapsvernområdet, vil oppheving av vern her gjøre det enklere å forvalte arealet

til skogbruk og å vedlikeholde skogsbilvegnettet i Øvre-Pasvik. Oppsummert vil forslaget til oppheving av vernet være svært viktig for skognæringa.

Samla vurdering av konsekvenser for skogbruket

Tabell 2 viser endringen i produktivt skogareal og tømmervolum som følge av forslaget om frivillig vern. Netto tap av produktivt skogareal som følge av verneforslaget er 28 666 daa og 136 133 m³ stående volum. Det tapes en del arealressurser, særlig rundt Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat og nord for Øvre Pasvik nasjonalpark. I Sametifjellet – Holmvatnet foreslås vernet areal utvidet med 21 043 daa. Nesten hele arealet som foreslås vernet er satt av som miljøfigurer i skogbruksplanen eller er kartlagt som verdifulle naturtyper. Dette gjør at arealene i utgangspunktet skal unntas fra hogst. Likevel er det mulig for skogeier å endre på miljøfigurene i en revisjon av planen, og det vil derfor i prinsippet være mulig å drive skogbruk på arealet. Dette forutsetter at det kan skje på en måte som ivaretar arter og livsmiljøer på en forsvarlig måte. I praksis vil det være krevende å få til økonomisk drift i slike områder, med tanke på at det også må bygges veier.

I dag er det avvirkning til bioenergi som er den viktigste mottakeren av lokalt råstoff, i tillegg til lokale småsagbruk. Med dagens etterspørsel etter tømmer er det ikke store negative konsekvenser for skognæringa som følge av utvidet vern. Etterspørselen etter tømmer og treprodukter er imidlertid økende, både globalt og lokalt i Finnmark, som følge av «det grønne skiftet». Det har blitt skipet ut virke over kai fra Kirkenes flere ganger de siste årene og solgt tømmer til bedrifter i Finland. Skognæringa i Pasvik vil antagelig få økt omfang når de store feltene med yngre produksjonsskog blir hogstmodne. Det er ca. 200 000 daa med areal i hogstklasse 3 og 4 som om noen tiår vil være klar for drift. I den sammenheng er det å forvente at det blir mer lokal verdiskaping basert på skogråstoff i tida framover. Det er generelt stor etterspørsel etter tømmerstoff i nordområdene og tømmer er en internasjonal vare som i stor grad transporteres på tvers av landegrensene. I et langsiktig perspektiv kan derfor arealer som ikke er de mest produktive i dag, i framtida få en høyere verdi. Det er også en rivende teknologisk utvikling av driftsmetoder som gjør at driftskostnadene i framtida vil bli lavere. Dette kan aktualisere skogbruk på areal som i dag er i grenseland for økonomisk drift.

Samla sett har vi likevel konkludert med at det er forholdsvis små negative konsekvenser for skog- og trebasert næring, som følge av verneforslaget.

Tabell 2: Samlet vurdering av konsekvenser for skogbruket i areal produktiv skog, volum og andel MIS. Tallene er beregnet fra skogbruksplanen til FeFo og beregninger i Kilden (SR-16) for områder der takst mangler. Røde tall er frigitt areal/volum.

Område	Navn	Forslag	Produktiv skog (daa)	Volum (m3) Furu	Volum (m3) Lauv	vol/daa (m3)	MIS %
1	Sameti, Nord	naturreservat	13 466	61 517	3 801	4,6	94
2	Sameti, Øst	naturreservat	3 235	16 711	1 606	5,6	
3	Sameti, Sør	naturreservat	55	278	31	5,6	
4	Øvre Pasvik NP, Nord	nasjonalpark	12 884	69 763	1 079	5,5	100
5	Øvre Pasvik NP, Øst	nasjonalpark	1 256	7 582	64	6,1	100
6	Øvre Pasvik NP, Sør	nasjonalpark	570	3 022	114	5,5	20
7	Øvre Pasvik LVO	frigitt LVO	-2 400	-19 718	-1 950	-6,6	13
	SUM		28 666	136 133	4 745	26,9	

1.3.3 Friluftsliv

Øvre Pasvik nasjonalpark har et totalareal på 119 km², mens Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning har et areal på ca. 54,2 km². I verneformålet for nasjonalparken står det blant annet at området skal kunne brukes til naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. I verneforskriften for landskapsvernområdet legges det også opp til at området skal kunne benyttes til friluftsliv, men her står det at området skal kunne benyttes til naturopplevelse i verneformålet.

Selv om formålsbestemmelsen i Store Sametti – Skjelvatnet ikke har bestemmelser om friluftsliv, benyttes området likevel til ulike former for friluftsliv. Det går blant annet skogsvei fra Nyrudveien og nordover til Kaivokrysset, derfra vestover til elva som renner mellom Lille- og Store Sameti, en strekning på ca. 15 km. Fra enden av skogsveien som er kjørbare med bil, og frem til grensen til naturreservatet, er det ca. 350 meter. Ved grensen til naturreservatet, der en liten elv binder sammen Lille- og Store Sameti, er det bygd ei bru for at en lettere skal kunne krysse elva og komme inn i verneområdet.

For å understreke betydningen som friluftsliv har i Pasvikdalen, har Sør-Varanger kommune avsatt store områder til hensynssone friluftsliv i kommuneplanens arealdel 2018 – 2030. I tillegg er hele Pasvikdalen i praksis også satt av til LNFR-områder (*landbruks-, natur- og friluftsliv samt reindrift*) i kommuneplanens arealdel 2018 – 2030. Naturreservatet, landskapsvernområdet og nasjonalparken samt foreslåtte utvidelser av disse områdene er omfattet av hensynssone friluftsliv og arealformålet LNFR-område.

Øvre Pasvik nasjonalpark har relativt mange besøkende i sommerhalvåret. Turgåing, kanopadling, fiske og sanking av bær og sopp er de aktivitetene som trekker flest folk. Dette ble påvist gjennom en brukerundersøkelse som ble foretatt sommeren 2006. Det er også en del naturfotografer og ornitologer som kommer til Øvre Pasvik for å se på det rike fuglelivet.

Nord for nasjonalparken og landskapsvernområdet ligger det en campingplass, nærmere bestemt på Vaggatem, hvor det kan leies båt, kano og sykkel. Finnmarkseiendommen har i tillegg flere utleiekoier og åpne koier i nærheten til disse to verneområdene.

Skogsveien fra Nyrudveien (Kveldro) og vestover til Svartbrysttjønnna er hovedinnfallsporten til nasjonalparken. Ved Svartbrysttjønnna er det tilrettelagt med parkeringsplass, utedo og informasjonstavle. Det er også ei utleiehytte her. Fra parkeringsplassen er det merket sti på østsiden av Svartbrysttjønnna til Ellenkoia som ligger ved nordenden av Ellenvatnet i nasjonalparken. Stien fortsetter videre på nord- og vestsiden av Ellenvatnet, og videre vestover til Piilolakoia ved grensen til Finland. Langs stien er det også satt opp poster med informasjon om områdets kulturhistorie, samt en gapahuk med ildsted. Ellenkoia er relativt mye brukt, spesielt i perioden april-september.

Den nest mest brukte innfallsporten til nasjonalparken er skogsbilveien til Grenseberget like nord for den norsk – russiske grensen. Her er det tilrettelagt med parkeringsplass, informasjonstavle og utedo i enden av veien. Grenseberget er et populært utfartssted i forbindelse med sportsfiske. Sommerstid er det en del campingvogner og båter her. Treriksrysa, sørøst i nasjonalparken, er et populært turmål. Det er en merket sti fra Grenseberget til Treriksrysa. Forsvarets patruljeringsløype følger stort sett samme trasé som den gamle stien, og blir benyttet av de som ønsker å gå inn til Treriksrysa.

Øvre Pasvik nasjonalpark ble opprinnelig opprettet i 1970. I 2003 ble nasjonalparken utvidet fra 67 km² til 119 km². Etter verneforskriften § 3 punkt 3.1 for nasjonalparken er dyrelivet, herunder hi-

reir-, hekke- og yngleplasser fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Bestemmelsen i punkt 3.1 er ikke til hinder for jakt etter viltlovens bestemmelser og etter reindriftens regler, med unntak for området som tilsvarer den tidligere avgrensningen av nasjonalparken. Dette betyr at jakt ikke er tillatt innenfor den opprinnelige avgrensningen av nasjonalparken.

Når det gjelder landskapsvernområdet, så er jakt tillatt etter viltlovens bestemmelser, jf. verneforskriften § 3 punkt 3.2. For naturreservatet er dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, fredet mot skade og ødeleggelse, jf. verneforskriften kapittel IV punkt 2. Bestemmelsene i kapittel IV er derimot ikke til hinder for jakt, jf. verneforskriften kapittel V nr. 3.

Det foregår både små- og storviltjakt i nasjonalparken, landskapsvernområdet og natur-reservatet. Med storvilt menes blant annet elg, hjort, rådyr og villrein, jf. § 3 første avsnitt i forskrift om utøvelse av jakt og fangst av 22. mars 2002 nr. 313. Når det gjelder jakt på storvilt i Finnmark, så er det kun åpnet opp for jakt på elg.

I tillegg til storvilt, kan det også jaktes på småvilt i Finnmark. Hvilke arter av små- og storvilt som det kan jaktes på, er nærmere omtalt i forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jakt sesongen fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028 av 21. januar 2022 nr. 128.

I de nevnte verneområdene, samt foreslåtte utvidelser, foregår det i dag hovedsakelig jakt på elg, ender, hønsfugl og hare. Jakt på elg og hønsfugl har størst omfang (*pers.med. Rolf E. Schaanning Kollstrøm, nasjonalparkforvalter for Øvre Pasvik nasjonalparkstyre*). Jakt på elg foregår i jaktfelt. I jaktfeltene som er etablert i nasjonalparken, landskapsvernområdet og naturreservatet, er det felt totalt 26 elg. Kun én elg er felt i nasjonalparken.

Det er opprettet jaktfelt i forbindelse med småviltjakta. Jakttrykket på småvilt er svært stort i Pasvikdalen sammenlignet med de fleste andre steder i Finnmark. Det er spesielt stort i landskapsvernområdet, den delen av nasjonalparken som ligger øst for Sortbrysttjern og Ødevann samt nord- og nordøst for naturreservatet, herunder foreslått utvidelse i nord.

1.3.4 Fiske

Fiske er tillatt både i nasjonalparken og landskapsvernområdet, jf. henholdsvis verneforskriften § 3 punkt 3.2 bokstav b. og verneforskriften § 3 punkt 3.3. I naturreservatet er fiske tillatt etter verneforskriften kapittel V nr. 3. I forslag til verneforskrifter for disse verneområdene legges det opp til at fiske fortsatt skal være tillatt.

Sportsfiske er populært i Øvre Pasvik, spesielt i Pasvikelva. Det er muligheter for å få storvokst gjedde samt ørret, abbor, sik og harr (*forvaltningsplan for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde, Fylkesmannen i Finnmark, mai 2009*).

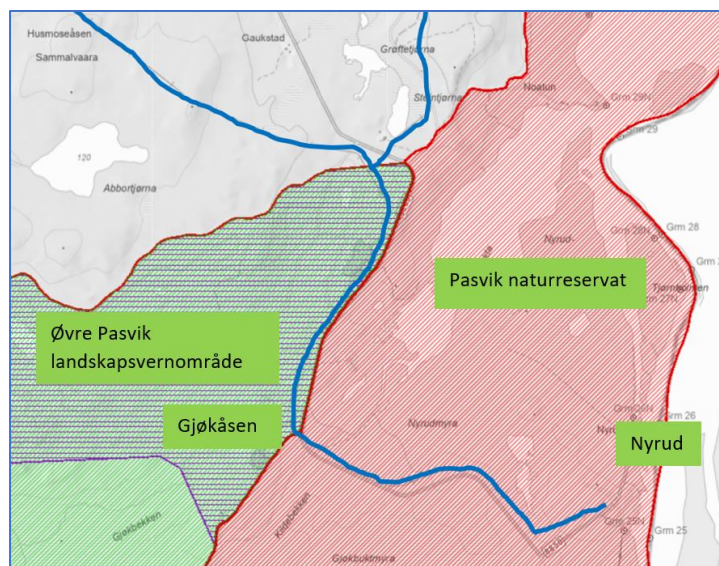
1.3.5 Kraft og energi

Kraftledninger

Det går kraftledninger i Pasvik naturreservat og i landskapsvernområdet, jf. tabell 3 og figur 17. Det er ikke registrert kraftledninger i nasjonalparken, Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat eller i områder som er foreslått utvidet (NVE Atlas).

Tabell 3 Det går 22 kV kraftledning i Pasvik naturreservat og Øvre Pasvik landskapsvernområde.

Navn på verneområde	Kommune	Innenfor eller inntil verneforslaget/ eksisterende vern	Spenning
Pasvik naturreservat	Sør-Varanger	Innenfor	22 kV
Øvre Pasvik landskapsvernområde	Sør-Varanger	Innenfor	22 kV

Figur 17 Blå heltrukken strek viser 22 kV kraftledning (Varanger Kraftnett AS) fra øst (Nyrud) til vest (Gjøkåsen) gjennom Pasvik naturreservat, videre nordover til nordlig grense for landskapsvernområdet. Her deler kraftledningen seg i to. En 22 kV kraftledning går nordvestover, mens en annen 22 kV kraftledning går nordøstover (NVE Atlas). Merk at vi i tilrådingen vil foreslå en annen avgrensning av landskapsvernområdet enn det som vises på figuren her.

Verneområder som grenser til regulerte vassdrag

Pasvikelva grenser til den sørøstlige delen av Øvre Pasvik landskapsvernområde samt den østlige delen av Pasvik naturreservat. Den grenser ikke til nasjonalparken eller til Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.

Pasvikelva er ei elv i Norge, Russland og Finland. På skoltesamisk heter den Paččjokk, på nordsamisk og kvensk Báhcaveajjohka, på russisk Патсойоки – Patsojoki eller Паз – Paz og på enaresamisk Paččvei.

Pasvikvassdraget er Norges nest største vassdrag målt i nedbørsfelt (ca. 18 344 km²). Størstedelen av nedslagsfeltet ligger i Finland. Den har sitt utspring fra Enaresjøen i Finland, renner mot nordøst gjennom Pasvikdalen og munner ut i Bøkfjorden ved Kirkenes i Sør-Varanger. Største lengde er 360 km medregnet Ivalojoeki, som er Inarjärvis viktigste tilløp. Pasvikelva er dermed den tredje største elva i Norge.

Pasvikelva flyter stille og rolig gjennom den vide og brede Pasvikdalen. Det finnes noen få stryk igjen, men alle fosser er bygd ut. Fallet i elva er svært lite. Vaggatem, ca. 12 km nord for Nyrud og ca. 100 km sør for Bøkfjorden ved Kirkenes, ligger for eksempel kun 51,7 meter over havet. Flere steder er elva flere kilometer bred. Grenselinja mellom Norge og Russland følger hovedsakelig djupålen i elva.

Pasvikvassdraget er bygd ut med sju kraftverk, fire av dem langs den norsk-russiske grensen. Russland har til sammen fem kraftverk i elva (Kaitakoski, Jäniskoski, Rajakoski, Hestefoss og Boris Gleb), mens Norge har to (Skogfoss og Melkefoss). Utbyggingen av vannkraftverk og demningsanlegg

har medført en markant endring i vassdragets karakter. Flere fosser og stryk ble utslettet av reguleringene, noe som har bidratt til at bestandene av oter og fossekall har blitt sterkt redusert i hovedvassdraget. I tillegg har reguleringene ført til at innsjølevende arter som sik, abbor og gjedde har tatt over for mer strømllevende arter som harr og ørret.

Pasvikvassdraget utgjør likevel livsnerven i det vidstrakte skoglandskapet. Elva, innsjøene og våtmarksområdene utgjør leveområder for et mangfold av fisker, fugler og dyr. Områdene tiltrekker seg en rekke vannfugler som ender, gjess, vadere og sangsvaner, og fungerer som landingsplass for flere trekkfugler. Vassdraget er svært fiskerikt, og det er et av de mest artsrike på Nordkalotten, med 15 fiskearter. De mest vanlige artene er sik, abbor, gjedde, lagesild, harr og ørret.

Registrert kraftpotensial (digital småkraftpotensial)

Innledningsvis vil vi orientere litt om kraftsituasjonen i Finnmark og aktuelle planer for kraft fremover. Dette gjør vi for å sette registrert kraftpotensial i en større sammenheng.

Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) innebærer småkraftverk at det er installert effekt over 1 MW og under 10 MW. Mini- og mikrokraftverk har installert effekt under 1 MW. MW står for megawatt der én MW tilsvarer én million watt eller tusen kilowatt (1 000 kW).

Den 8. april 2023 lanserte regjeringen planer for en satsing på kraft og industri i Finnmark, *Kraft- og industriløft i Finnmark*. Regjeringen har satt som mål at:

- Forutsatt konsesjon skal ny infrastruktur for strøm i Finnmark skal være i drift innen 2030.
- Forutsatt konsesjon skal den fornybare kraftproduksjonen i Finnmark innen 2030 øke minst like mye som den planlagte forbruksøkningen ved Hammerfest LNG (LNG er naturgass som er gjort flytende ved hjelp av nedkjøling).

Det er i Finnmark i dag gitt, søkt eller meldt om nye vindkraftprosjekter på land på om lag 3 000 MW. Departementet er kjent med at Statkraft ser på muligheten for effektoppgradering av Alta kraftverk. NVE har identifisert flere områder i Barentshavet som er aktuelle for havvind i framtiden, som regjeringen nå vurderer for videre åpningsprosess.

Kvænangen og Adamselv kraftverk har noe magasinkapasitet, men de fleste av kraftverkene i Finnmark er vindkraftverk eller elvekraftverk uten magasinkapasitet, altså uten muligheten til å lagre kraft til senere.

Ifølge temakart NVE er det ikke registrert kraftverk under bygging, eller at konsesjon er gitt, eller under behandling i Pasvikdalen.

Teknisk-økonomisk-potensiale for vannkraft i Finnmark

- Med vannkraftpotensialet mener vi utbygde vannkraftverk, vannkraftprosjekter som er under bygging eller konsesjonsbehandling, eller kjente prosjekter som ikke er søkt om.
- Status for gjenværende potensial er 0,51 TWh (midlere årsproduksjon) og effekt (MW) 230,7 (en terrawatt (TW) er en enhet for effekt som tilsvarer en billion (10^{12}) watt).
- Det er utbygd 1,6 TWh (midlere årsproduksjon)/330,2 MW (effekt).

Digitalt kartlagt potensial i Finnmark er 0,08 TWh (midlere årsproduksjon)/23,9 MW (effekt). Dette er prosjekter fra NVEs digitale kartlegging av småkraft basert på vannføring, fallhøyde, nett og kostnader.

Tabell 4 Teknisk -økonomisk vannkraftpotensial i Sør-Varanger kommune, Finnmark fylke. Det er installert 74,2 MW og midlere årsproduksjon (GWh) er 441.

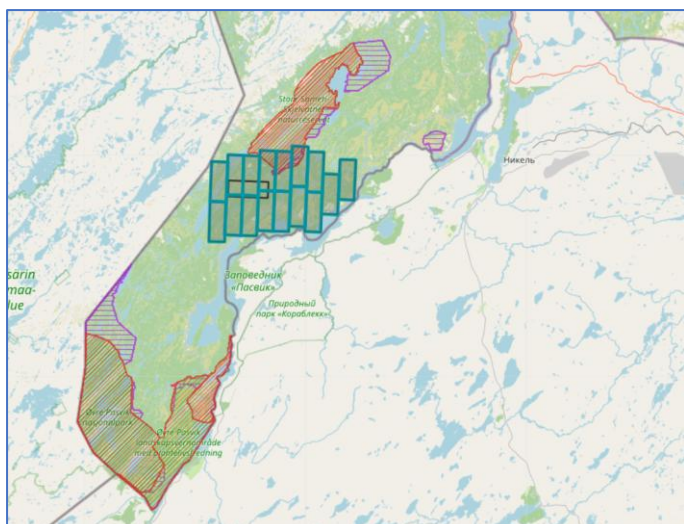
Prosjektnavn	Kraftverk	Kategori	Type	Effekt (MW)	Produksjon (GWh)	Pris-område
Kobbholm	Kobbholm	Utbygd	Kraftverk	3,20	17,09	NO4
Løpehjulsbytte/Sør-Varanger/prisområde NO4		Gjenværende potensial	Opprusting og utvidelse	2,53	14,94	NO4
Melkefoss	Melkefoss	Utbygd	Kraftverk	22,00	136,39	
Skogfoss	Skogfoss	Utbygd	Kraftverk	48,00	283,01	NO4
Valvatn	Valvatn	Utbygd	Kraftverk	1,00	4,16	NO4

1.3.6 Mineralressurser

Det er vurdert hvorvidt eksisterende og foreslått vern vil ha konsekvenser for mineralutvinning i Pasvik. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er fagorgan og sektormyndighet for mineralressurser og mineralvirksomhet i Norge. Direktoratet ligger under Nærings- og fiskeridepartementet (NFD).

DMF forvalter lov om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven). I denne sammenhengen tildeler DMF blant annet undersøkelses- og utvinningsrett for statens mineraler samt behandler søknader om prøveuttak både for grunneiers og statens mineraler. På hjemmesiden til DMF kommer det frem at det er to forekomster av mineralressurser, 17 undersøkelsesretter og 14 utvinningsretter i Sør-Varanger kommune.

Vi har gjennomgått hvilke områder som til nå har vært aktuelle for undersøkelse og utvinning i forhold til frivillig skogvernprosessen i Pasvikdalen. Da ser vi at Aurum Future Minerals AS har 16 godkjente områder for undersøkelse, mens Mineral Holding AS er tildelt undersøkelsesrett for ett område (www.dirmin.no).

Figur 18 Grønne- og sorte rektangler viser undersøkelsesrett for mineraler. Grønne rektangler gjelder for Aurum Future Minerals AS, mens sort rektangel gjelder for Mineral Holding AS.

Statsforvalteren oppfatter at Direktoratet for mineralforvaltning i vedtak datert 3. februar 2026 har tildelt undersøkelsesrett for leting etter gull, sølv og kobber til Aurum Future Minerals AS innenfor eksisterende Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat samt i områder hvor det ved melding om oppstart av verneprosess om frivillig skogvern den 19. desember 2025 ble varslet nytt vern.

Verneforskriften for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat har ingen åpning for mineral-leting, og slik undersøkelsesrett må derfor søkes forvaltningsmyndigheten som må vurdere dette i henhold til verneforskriften for naturreservatet og naturmangfoldloven. Forvaltnings-myndigheten for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

I samsvar med naturmangfoldloven §§ 41, 42 og 43 meldte Statsforvalteren i Troms og Finnmark den 19. desember 2025 oppstart av verneprosess for frivillig vern av skog i Pasvik, Sør-Varanger kommune. Når det er foretatt kunngjøring etter naturmangfoldloven § 42 kan et forvaltnings-organ uten videre avslå en søknad om tillatelse m.v. til et tiltak i et område som inngår i verneforslaget, jf. naturmangfoldloven § 44 første avsnitt.

I Finnmark gir ikke undersøkelsesretten rett til å foreta undersøkelser eller prøveuttak før Direktoratet for mineralforvaltning har gitt særskilt tillatelse til dette, jf. § 17 første avsnitt i mineralloven av 19. juni 2009 nr. 101.

1.4 Planstatus

Kommuneplanens arealdel for Sør-Varanger kommune ble vedtatt 14. februar 2018. Planen gjelder for perioden 2018 – 2030. Arealet som omfattes av eksisterende- og foreslåtte verneområder er avsatt til LNFR-områder (nåværende) i arealdelen til kommuneplanen for Sør-Varanger kommune.

LNFR er en forkortelse for landbruks-, natur- og friluftsliv samt reindrift, og er det relevante arealformålet for landbruk i kommuneplanens arealdel. Sør-Varanger kommune har videre avsatt store områder i den sørvestlige delen av kommunen, herunder blant annet Pasvikdalen, til hensynssone friluftsliv. Bevaring av friluftsområder på fjellet og i større utmarksområder er viktig for å sikre befolkningen tilgang til områder for utøving av friluftsliv.

Øvre Pasvik nasjonalpark:

- Areal i eksisterende verneområde er ikke avsatt til hensynssone friluftsliv.
- Hensynssone friluftsliv er avsatt i begge områdene hvor det foreslås at nasjonalparken skal utvides.

Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat:

- Areal i eksisterende verneområde er avsatt til hensynssone friluftsliv.
- Ca. 2/3 av den nordlige delen av området som foreslås utvidet nordøst for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er avsatt til hensynssone friluftsliv. I tillegg er foreslåtte områder for utvidelse i sør samt vest for Lille Sametti avsatt til hensynssone friluftsliv.

Øvre Pasvik landskapsvernområde:

- Hensynssone friluftsliv er i kommuneplanens arealdel ikke avsatt for landskapsvernområdet.

Båndlegging etter lov om naturvern

- Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er i dag båndlagt etter lov om naturvern.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Saksbehandlingsprosesser

Tabell 5 Tabellen viser viktige datoer i verneprosessen.

Verneområde	Tilbud	Oppstart	Høring
Øvre Pasvik nasjonalpark	02.06.2017 ¹⁾ /	19.12.2025 ³⁾	25.02.2026 ⁴⁾
Øvre Pasvik landskapsvernområde	30.04.2025 ²⁾		
Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat			

Den 2. juni 2017 mottok daværende Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) tilbud fra Finnmarkseiendommen om frivillig vern av skog på deres arealer i Pasvikdalen, Sør-Varanger kommune (1). I brev fra Finnmarkseiendommen datert 30. april 2025 ble det opplyst at tilbudsbrevet av 2. juni 2017 fortsatt gjelder (2). Den 19. desember 2025 meldte Statsforvalteren oppstart av verneprosessen (3), og det ble satt frist for innspill 26. januar 2026. Den 25. februar 2026 sendte Statsforvalteren høringsforslaget på høring (4). Fristen for å komme med innspill til høringsforslaget ble satt til 27. april 2026.

Forslaget innbefatter vern av nye områder, oppheving av vern i deler av eksisterende verneområder og omgjøring av verneform for del av eksisterende verneområde. De tre eksisterende verneområdene Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning og Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat blir berørt av verneforslaget, mens Pasvik naturreservat ikke blir berørt. Berørte områder har vært en del av en felles høring.

De aktuelle områdene for vern har kommet til gjennom frivillig skogvern ordningen, og samtlige områder som blir berørt ligger på Finnmarkseiendommens arealer i Pasvikdalen, Sør-Varanger

kommune, Finnmark. Det er redegjort grundig om denne ordningen under del I i høringsforslaget. Derfor vil ikke Statsforvalteren gjenta dette i tilrådingen.

Det formelle oppdraget om å sette i gang verneprosessen i Pasvikdalen fikk Statsforvalteren i brev fra Miljødirektoratet den 10. desember 2025. I oppdragsbrevet var det satt frister for ulike milepæler i verneprosessen. Etter Statsforvalterens vurdering har fristene for kunngjøringen av oppstart og høring vært litt korte, mens det for tilrådingen har vært noe mer tid til å gjennomføre møter, konsultasjoner, innhenting av kunnskap m.v.

Statsforvalteren har i løpet av verneprosessen gjennomført flere møter og konsultasjoner. I tabell 6 nedenfor har vi satt opp en kronologisk oversikt over møter og konsultasjoner som Statsforvalteren i Troms og Finnmark har gjennomført i løpet av verneprosessen. Utover dette har det vært møter med skogeierforening/grunneier og Miljødirektoratet, samt innhenting av informasjon fra ulike etater.

Tabell 6 Oversikt over møter og konsultasjoner

Møtedato	Deltaker
12.12.2025	Konsultasjon med Sametinget
17.12.2025	Sør-Varanger kommune ble orientert om verneprosessen per e-post
15.01.2026	Sør-Varanger kommune
11.02.2026	Konsultasjon med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik
12.02.2026	Øvre Pasvik nasjonalparkstyre
18.05.2026	Konsultasjon med Sametinget
28.05.2026	Prosessmøte med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik
18.06.2026	Prosessmøte med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik
22.06.2026	Konsultasjon med Norrø's Skoltesamene
24.06.2026	Konsultasjon med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik

2.2 Konsultasjon med Sametinget, Reinbeitedistrikt 5A Pasvik og Norrø's skoltesamene

Statsforvalteren har gjennomført konsultasjoner med Sametinget 12. desember 2025 og 18. mai 2026, med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik 11. februar 2026 og 24. juni 2026. Underskrevne protokoller fra disse konsultasjonene ligger vedlagt.

Vi har videre hatt konsultasjon med Norrø's Skoltesamene den 22. juni 2026. Protokollen er ikke underskrevet av den skoltesamiske foreningen, men leder av foreningen har imidlertid opplyst i e-post 26. juni 2026 at de ikke hadde merknader eller innvendinger til Statsforvalterens forslag til protokoll. Denne protokollen ligger vedlagt. Protokoll underskrevet av begge parter vil ettersendes.

I tillegg til konsultasjonene har Statsforvalteren hatt møter med Sør-Varanger kommune og Øvre Pasvik nasjonalparkstyre, samt prosessmøter med Reinbeitedistrikt 5A Pasvik.

2.3 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslaget for Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante.

I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser for Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og avgrensning for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

2.4 Forvaltningsmyndighet

Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen gi tilbakemelding på om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet for nye verneområder i tråd med gjeldende politikk på området. Derfor sendte Statsforvalteren brev til Sør-Varanger kommune den 19. juni 2026, der vi ber om tilbakemelding fra Sør-Varanger kommune om de ønsker å ta over forvaltningsmyndigheten for verneområder. Fristen for tilbakemelding ble satt til 20. august 2026.

Forvaltningsansvar for verneområder er en frivillig oppgave for kommunene. Tilbud om forvaltningsmyndighet gjelder kun for verneområder som i sin helhet ligger innenfor kommunens grenser. For kommunenes tilbud om forvaltningsmyndighet gjelder samme forutsetninger som ved Miljødirektoratets tilbudsbrev som ble sendt til alle kommuner 4. desember 2014. Dette innebærer at kommunene må takke ja til alle aktuelle verneområder i kommunen dersom kommunen ønsker å overta forvaltningsansvaret.

I Sør-Varanger kommune ligger det til sammen 10 verneområder. Ni av verneområdene ligger i sin helhet innenfor kommunens grenser. Sør-Varanger kommune har ikke anledning til å ta over forvaltningsansvaret for Pasvik naturreservat fordi det er et RAMSAR-område. De kan heller ikke bli forvaltningsmyndighet for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde, da disse to områdene forvaltes av et lokalt nasjonalparkstyre. De kan heller ikke ta over ansvaret for Brannsetta landskapsvernområde, da dette verneområdet ligger i to kommuner (Nesseby kommune og Sør-Varanger kommune).

Dersom kommunen takker ja til å overta forvaltningsansvaret for verneområder, må de takke ja til å bli forvaltningsmyndighet for disse verneområdene:

1. Garsjøen landskapsvernområde.
2. Færdesmyra naturreservat.
3. Neiden- og Munkefjord naturreservat.
4. Kirkenes dyrelivsfredning.
5. Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.
6. Gjøkvassneset naturreservat.

Forvaltningsmyndigheten fastsettes gjennom forskriften når områder vedtas vernet.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

Det er etter høringen foretatt endringer i forslagene til vernekart og verneforskrifter. De foreslåtte endringene har fremkommet gjennom innspill til oppstartsmelding, innspill i høringen, tilpasning av verneforskrifter til mal for verneforskrift, møter og konsultasjoner og gjennom dialog med Allskog og Finnmarkseiendommen. Vi har også fått veiledning fra Miljødirektoratet rundt utforming og innhold i verneforskrifter og vernekart.

Det kan også nevnes at det forelå vernekart med tilhørende forskrifter da Statsforvalteren meldte oppstart av verneprosessen den 19. desember 2025. Det var enighet om vernekartene og de tilhørende forskriftene, som var datert 18. september 2020, mellom Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) og Allskog/Finnmarkseiendommen. Dette lå til grunn da prosessen om frivillig vern i Pasvik ble gjenoppstartet som formelt oppdrag 19. desember 2025.

3.1 Avgrensing

Det er gjennomført endringer i avgrensing for flere av områdene etter høring. I høringsforslaget ble det foreslått å oppheve 1 531 daa av eksisterende vern i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. Dette området var i høringsforslaget merket med rosa farge, og lå i den sørøstligste delen av reservatet. I tilrådingen vil Statsforvalteren ikke foreslå å oppheve vernet i dette arealet.

Området som ble foreslått opphevet, har 849 daa produktiv skog. Området har ikke vært MIS-kartlagt da det ligger i et verneområde, men ble naturtypekartlagt i 2017 av Miljøfaglig Utredning (Gaarder m.fl. 2018). Det er registrert naturtyper med A-verdi, der de største arealene er svært viktig gammel furuskog, men det er også en svært viktig kilde/kildebekk med et par rødlistearter, blant annet gulull (VU). Berggrunnen her er kalkrik og består av grønnstein. Det er registrert tre truede arter innenfor arealet i tillegg til noen nær truede arter. Den gamle furuskogen er vurdert å ha svært store naturverdier knyttet til urskog/urskogs nær furuskog. Området skiller seg ut ved å ligge på baserik berggrunn, siden storparten av furuskogene i Pasvikdalen har fattig berggrunn. I den sørvestlige delen er det registrert elvemusling, som er en truet og sårbar art (VU).

Den andre endringen etter høringen vil gjennomføres i den nordøstlige delen av Øvre Pasvik landskapsvernområde. Her foreslo vi i høringsdokumentet at 4 517 daa vernet areal skulle oppheves. Det var da fem naturtypelokaliteter som ble berørt, to viktige og tre svært viktige. Naturtypene var gammel furuskog med B-verdi, gammel furuskog med A-verdi og våtmarksmassiv med A-verdi. Områdene med A-verdi ble berørt i et mindre omfang som dekte om lag 32 daa, mens naturtypene med B-verdi (viktige) dekker ca. 277 daa av området. Naturtypene langs Tommamoveien har i stor

grad kartlagte MIS-figurer med nøkkelbiotoper/ utvalgte livsmiljøer i skog. I tillegg er det også registrert kulturspor i furutrær (barkuttak).

Vi tilrår nå at 3 283 daa tas ut av landskapsvernområdet, som tilsvarer en reduksjon i forhold til høringsforslaget på 1 234 daa. Det vil nå være fire naturtypelokaliteter med gammel furuskog som berøres, der 15 daa av disse har A-verdi og 269 daa B-verdi. Området der vernet opprettholdes består i stor grad av yngre skog, men har også mindre partier med eldre skog og våtmark. Det at dette området beholdes i landskapsvernområdet har imidlertid svært stor betydning for forvaltningen av Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde. Det er opparbeidet et infopunkt Gjøken som ligger rett nord for det aktuelle området. Dermed er det kort vei fra infopunktet og inn i landskapsvernområdet, hvor det er tilrettelagt og fortsatt vil tilrettelegges for besøkende. Innenfor området som forblir vernet er det også registrert en skoltesamisk boplass, fire tufter og andre skoltesamiske kulturspor. Sekundært vil området også kunne danne en buffer mot Pasvik naturreservat i øst, men det kan påregnes noe aktivitet i de to grustakene henholdsvis nord og sør for Gjøkåsen. Arealene hvor grustakene ligger, er foreslått tatt ut av vernet.

3.2 Verneforskriftene

Ved utforming av verneforskriftene er det tatt utgangspunkt i gjeldende forskrifter for de berørte verneområdene Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.

Det finnes en mal for ny forskrift og en mal for endringsforskrift. Begge malene innebærer at nytt vern fastsettes ved kongelig resolusjon med hjemmel i naturmangfoldloven. Dersom det skal gjøres store endringer i verneforskriften, benyttes malen for ny forskrift. Ved mindre endringer i verneforskriften er det naturlig å benytte malen for endringsforskrift.

Det ble tidlig i verneprosessen bestemt at det skulle lages ny forskrift for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, mens det for nasjonalparken og landskapsvernområdet skulle lages endringsforskrift.

Ny forskrift innebærer at eksisterende forskrift oppheves og erstattes av en ny forskrift, mens endringsforskrift betyr at eksisterende forskrift videreføres med mindre endringer.

Forslag til forskrifter for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning er lagt ved som vedlegg. I vedleggene vises først høringsforslaget. Deretter forslag til endringer. Endringene kan gjelde for både høringsforslaget og gjeldende forskrifter. I noen tilfeller har vi også lagt ved nye bestemmelser som ikke har vært på høring, og i andre tilfeller kan vi vise problemstillinger der vi ikke foreslår nye bestemmelser.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 21.12.2000 nr. 1504 om fredning av Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat, vedlegg 2, Sør-Varanger kommune, Finnmark.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 29.08.2003 nr. 1104 om vern av Øvre Pasvik nasjonalpark/Báhčaveaji Álbmotmeahcci, vedlegg 3, Sør-Varanger kommune, Finnmark.
2. Forskrift 29.08.2003 nr. 1105 om vern av Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning/Báhčaveaji suodjemeahcci ja beahcevuovddi ráfáidahttin, vedlegg 4, Sør-Varanger kommune, Finnmark.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

De aktuelle verneområdene er i kommunenes arealplaner avsatt til landbruks-, natur-, friluftsliv- og reindriftsområder (LNFR-områder). I tillegg er foreslått utvidet areal av nasjonalparken og store deler av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat avsatt til hensynssone friluftsliv i arealplanen.

Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. Hensynssone friluftsliv er ikke avsatt i landskapsvernområdet.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for blant annet jordbruk, mineralutvinning regulering av vassdrag, nedbygging og annen omdisponering fra natur til andre formål. Statsforvalteren legger til grunn at vernet også kan påvirke fremtidig skogbruk. Siden de foreslåtte områdene og de tilhørende forskriftene er fremkommet gjennom enighet med Finnmarkseiendommen, mener vi at nytt foreslått vern vil ha begrenset virkning på fremtidige skogbruk. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Statsforvalteren mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Statsforvalteren har hatt forvaltningsmyndigheten for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat siden opprettelsen av verneområdet i 2000, mens Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde har blitt forvaltet av Øvre Pasvik nasjonalparkstyre siden 2011.

Statsforvalteren kjenner ikke til at nasjonalparkstyret har uttrykt ønske om å forvalte verneområder i Pasvikdalen som Statsforvalteren i dag har ansvar for, og vi er heller ikke kjent med at Sør-Varanger kommune har ytret ønske om å bli forvaltningsmyndighet for verneområder som ligger i kommunen.

De største kostnadene som følge av utvidelsen av verneområdene vil være økte utgifter til forvaltning og tilretteleggingstiltak. Det kan også påregnes kostnader til skjøtsels- og restaureringstiltak for å opprettholde og forbedre verneverdiene.

For nasjonalparkstyret som har utarbeidet besøksstrategier, forvaltningsplaner, informasjonsplakater m.v., vil det naturligvis medføre bruk av økte ressurser for å oppdatere dette i henhold til nye verneområder. For Statsforvalteren vil et eventuelt utvidet vern ikke medføre vesentlig økt behov for ekstra ressurser. Dette har blant annet sammenheng med at vi ikke har gjennomført tiltak eller utarbeidet planer og informasjonsmaterieell m.v. for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.

5.3 Forvaltningsmyndighet

Forvaltningsmyndighet for verneområder er normalt kommuner, nasjonalpark-/verneområdestyrer og Statsforvaltere.

I dag har Øvre Pasvik nasjonalparkstyre forvaltningsansvaret for verneområdene Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning, noe de har hatt siden styret konstituerte seg første gang 29. april 2011. Dette er blant annet forankret i Nasjonalparkmeldingen St. meld. nr. 62 (1991-92) «*større folkevalgt medvirkning og medbestemmelse*».

Styret for Øvre Pasvik nasjonalpark blir oppnevnt av Miljødirektoratet etter forslag til medlemmer fra Sør-Varanger kommune, Sametinget og Finnmark fylkeskommune. Dagens styre består av medlemmer fra henholdsvis kommunestyret, Sametinget og fylkestinget. Siden det allerede er lokal forvaltning av verneområdene i Pasvikdalen, kan ikke Sør-Varanger kommune overta forvaltningsansvaret for nasjonalparken og landskapsvernområdet.

Tilbudet om forvaltningsmyndighet gjelder kun for verneområder som i sin helhet ligger innenfor kommunens grenser, og kommunen kan heller ikke overta forvaltningsansvaret for verneområder med Ramsar-status.

Det forutsettes at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. For kommunenes tilbud om forvaltningsmyndighet gjelder samme forutsetninger som ved Miljødirektoratets tilbudsbrev som ble sendt til alle kommuner 4. desember 2014. Dette innebærer at kommunene må takke ja til alle aktuelle verneområder i kommunen dersom kommunen ønsker å overta forvaltningsansvaret. I disse områdene har nasjonalstaten et særlig ansvar for at verneverdiene blir ivaretatt i tråd med internasjonale mål og kriterier.

Statsforvalteren har i brev 19. juni 2026 kontaktet Sør-Varanger kommune om det kan være aktuelt å ta over forvaltningsansvaret for verneområder. Vi har satt frist til 20. august 2026 for kommune å svare på denne henvendelsen. Vi har pr. 1. juli 2026 ikke mottatt svar fra kommunen om de ønsker det eller ikke.

Sør-Varanger kommune har til enhver tid anledning til å be om overtakelse av forvaltningsmyndighet for verneområder som ligger innenfor kommunens grenser, og med de begrensninger som er nevnt her.

Forvaltningsansvar for verneområder er en frivillig oppgave for kommunene.

6. BESKRIVELSE AV DET ENKELTE OMRÅDE MED MERKNADER

I dette kapitlet beskriver vi verneverdiene i de ulike delområdene som er foreslått vernet og der vernet er foreslått opphevet. Det er ikke inkludert kart her, og vi viser da til høringsdokumentet. Før vi beskriver de enkelte verneområdene, vil vi innledningsvis orientere litt om rødlistekategorier, slik at teksten skal bli forståelig for flest mulig.

Naturtyper og arter har nasjonale og internasjonale rødlistes der det er vurdert hvilken risiko arten eller naturtypen har for å dø ut. Rødlistene blir jevnlig reviderte og siste rødliste for arter i Norge ble revidert i 2021 og for naturtyper i 2025. Rødlistekategoriene for de truede artene og naturtypene er kritisk truet - CR, sterkt truet - EN og sårbar - VU, som omfatter de som har høy til ekstremt høy risiko for å dø ut fra Norge. Kategorien nær truet - NT, er arter og naturtyper som pr. i dag ikke er truet, men som har en negativ bestandsutvikling eller de har påvirkningsfaktorer der det er vurdert at de kan bli truet på sikt. Begrepet «*rødlistearter*» omfatter både truede og nær truede arter, mens «*trueete arter*» består av arter som har kategoriene kritisk truet – CR, sterkt truet – EN og sårbar – VU.

6.1 Øvre Pasvik nasjonalpark

Utvidelsesareal:

- Omgjøring av landskapsvernområde til nasjonalpark: 2 396 daa
- Utvidelsesareal nytt vern: 27 370 daa
- Produktiv skog: 14 710 daa inkl. omgjøring vern og utvidelse

Nytt totalareal: 148 766 daa

Verneformål

Formålet med Øvre Pasvik nasjonalpark er å ta vare på et stort, sammenhengende barskogområde som i det vesentlige urørt i forhold til tekniske inngrep, ta vare på et skogøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold, sikre variasjonsbredden av naturtyper i regionen samt ta vare på landskapsformer, særpregede geologiske forekomster og kulturminner.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Særskilte verneverdier

Et stort delområde på 25 559 daa er foreslått vernet som en utvidelse av Øvre Pasvik nasjonalpark. Delområdet har 12 884 daa produktiv skog. En kartlegging i 2010 viser at delområdet har svært

gammel furuskog med nasjonal til internasjonal verdi. Området er del av naturtypelokaliteten Magesekkvatnet – Føllvasshøgda på nesten 59 000 daa. Det er kartlagt ni truede sopp- og lavararter innenfor delområdet, deriblant krittjukje (CR) som er kritisk truet og urskogshvitjukje (EN) som er sterkt truet. I tillegg en rekke sårbare arter som skyggebrunpigg, langjukje, kelohvitjukje, furugråjukje, kransmusserong, huldresølvpigg og laterittjukje, sju nær trua sopp- og lavararter samt den nær trua orkidéen knerot.

Et annet delområde på 1 811 daa med svært gammel furuskog og sandfuruskog, begge med svært stor verdi, er også foreslått vernet som en utvidelse av nasjonalparken, og ligger øst for Svartbrysttjønnna og Ellenvatnet. Dette er urskog, fullstendig uten spor av hogst. Delområdet er en mindre del av lokaliteten Speldraget – Steinfjellet – Brannvatnet på rundt 8 000 daa, kartlagt i 2010. I dette delområdet finner vi tre forekomster av sølvfurukjukje (EN) (*Dichomitus spualens*), som er en sterkt truet treboende sopp. Det er også forekomster av en rekke sårbare sopparter, eksempelvis kransmusserong (VU), furugråjukje (VU), laterittjukje (VU), huldresølvpigg (VU), skyggebrunpigg (VU) og langjukje (VU). Området er vurdert å inneha svært høye verneverdier, dokumentert ved funn av furugråjukje (VU), huldresølvpigg (VU) og kransmusserong (VU) funnet i sandfuruskog. Sandfuruskog er særlig viktig for jordboende mykorrhiza-sopper, men i Finnmark huser disse skogene også truede vedboende sopper og lav. Sølvfurukjukje har sin hovedutbredelse i Norge i Pasvik-skogene med hele 46 funnsteder, blant annet i Øvre Pasvik landskapsvernområde og Pasvik naturreservat.

Gammel kontinental furuskog og sandfuruskog, er en mangel i vernet i Norge og er høyt prioritert for vern i Finnmark. Pasvik er vurdert å peke seg ut som et av fem særlig viktige sandfuruskogsområder i Norge (Brandrud og Bendiksen 2014). Begge naturtypene har sentral økosystemfunksjon. Rik sandfuruskog (NT) er i tillegg rødlistet som nær truet (rødliste for naturtyper 2018).

Et område på 2 396 daa foreslås omgjort fra landskapsvernområde til nasjonalpark. Området består hovedsakelig av våtmark, men også områder med svært gammel furuskog. Det er beregnet at 570 daa av dette er produktiv skog. Her finnes ca. 180 dekar gammel furuskog, der den ene naturtypelokaliteten har A-verdi og den andre B-verdi. Skogbrukskart viser at det skogen her er gammel skog. Det er ikke funnet trua sopp- eller lavararter i dette delområdet, men flere nær trua, blant annet taigapiggskinn (NT), furuskjell (NT), flekkhvitjukje (NT) og furuplett (NT). Naturtypelokalitetene er [Kirkesteinen](#) (Naturbase faktaark, B-verdi) og [Hannabekken – Grenseberget](#) (A-verdi).

6.2 Øvre Pasvik landskapsvernområde

Oppheving av vern:	3 283 daa – av dette er 2 400 daa produktiv skog
Omgjøring av vern:	2 396 daa – av dette er 570 daa produktiv skog
Nytt totalareal:	48 521 daa - total reduksjon av produktiv skog: 2 970 daa

Det er i høringsforslaget ikke foreslått noen utvidelse av Øvre Pasvik landskapsvernområde. Tvert imot så er det foreslått at deler av den sørvestlige delen av landskapsvernområdet skal endre verneform fra landskapsvernområde til nasjonalpark. Dette området har et areal på 2 396 daa.

I tillegg var det i høringsforslaget foreslått at et område på 4 517 daa i den nordlige- og nordvestlige delen av landskapsvernområdet skulle oppheves. I prosessen som har pågått mellom Statsforvalteren og Finnmarkseiendommen/Allskog, har en kommet frem til at 3 283 daa vernet areal skal oppheves. Det tilsvarer en reduksjon på 1 234 daa i forhold til høringsforslaget som var på 4 517 daa.

Området nordøst i landskapsvernområdet som ikke lengre er foreslått opphevet inkluderer et område med skoltesamiske kulturspor samt krigsminner fra 2.verdenskrig kalt Luftwaffe-leiren.

Verneformålet

Formålet med vernet er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med et rikt plante- og dyreliv, sikre variasjonsbredden i naturtyper i regionen og ta vare på landskapsformer og særpregede geologiske forekomster. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne nyttes til reindrift og naturopplevelse. Under kapittel 3.2.6 Endring etter høring – Øvre Pasvik landskapsvernområde, foreslår Statsforvalteren å legge til *samt bevare kulturminner og kulturhistorie*. Dette vil komme etter første avsnitt.

Verneverdier

Det er fire naturtyperlokalteter med gammel furuskog som blir berørt dersom vernet oppheves som foreslått, to viktige og to svært viktige. De svært viktige utgjør 15 daa, mens de viktige naturtypene utgjør 269 daa. Langs Tommamo-veien finnes det i delområdet en rekke nøkkelbiotoper/ livsmiljøer i skog, også der det ikke er kartlagte naturtyper.

Oversikt over berørte naturtyperlokalteter i området der vernet er foreslått opphevet:

- Gjøkbekken ([Naturbase faktaark](#)) – kartlagt 2017
  - Gammel furuskog med A-verdi
  - 6 daa av området er berørt av forslaget
- Gjøkmyra SV ([Naturbase faktaark](#)) – kartlagt 2017
  - Gammel furuskog med A-verdi
  - 9 daa av området er berørt av forslaget
- Gjøkmyra V ([Naturbase faktaark](#)) – kartlagt 2017
  - Gammel furuskog med B-verdi
  - 128 daa av området er berørt av forslaget
- Gjøkmyra S ([Naturbase faktaark](#)) – kartlagt 2017
  - Gammel furuskog med B-verdi
  - 141 daa av området er berørt av forslaget

Naturtyperlokaltetene som er vurdert som svært viktige blir i hovedsak ikke berørt av forslaget om oppheving av vern, men viktige og svært viktige naturtyper dekker om lag 284 daa av de foreslåtte 3 283 daa. Utover disse naturtyperlokaltetene er det også områder med svært gammel skog og truede sopp-, lav- og karplantearter. De truede soppartene er knyttet til nær trua sandfurusog (NT) og gammel furuskog: sølvfurukjuka (EN), solkjuka (VU), skyggebrunpigg (VU), gråsobeger (VU) og kransmuserong (VU). Av truede karplanter er det funnet lapplandsbjørk (VU), trillingstarr (VU) og blokkevier (VU). I tillegg kommer rødlistede arter, samt trua og nær trua arter av fugl og pattedyr. Sistnevnte er ikke inkludert i vurderingen.

Statsforvalteren har etter høringen vært i dialog med Allskog/FeFo om områdene der vernet er foreslått opphevet, da mange av høringsinnspillene har gitt uttrykk for at det er store natur- og kulturfaglige verneverdier her. Disse områdene ble inkludert i høringsutkastet som en del av tilbudet for frivillig vern, i hovedsak forhandlet frem i 2020. Allskog/FeFo har gitt uttrykk for at det er viktig for

dem at det skal være enklere å oppgradere og vedlikeholde veier, både fylkesveier og skogsveier. De har også vært opptatte av at det skal være enklere å drive skogbruk på områder med yngre skog i områder som i dag er innenfor landskapsvernområdet. I denne prosessen har en blitt enige om at et område med svært store verneverdier i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat samt et område i landskapsvernområdet, ikke skulle inngå som forslag til oppheving av vern.

I denne prosessen har også andre delområder vært diskutert. Vi ønsker å trekke frem at et område på 700 daa mellom Gjøkbekken og Rømlingåsen i Øvre Pasvik landskapsvernområde. Statsforvalteren vurderte at dette området har store verneverdier, der 283 daa er gammel høyereliggende furuskog. Resterende skog er i stor grad kartlagt som utvalgte livsmiljø og nøkkelbiotoper gjennom miljøkartlegging i skog (MIS 2015, død ved og gamle trær). Resterende areal er myr og våtmark. Det er i området registrert en rekke nær trua sopp- og lavararter. Allskog/FeFo har gitt uttrykk for at dette arealet ønskes avvernet på grunn av muligheten for oppgradering og vedlikehold av Tommamo-veien som er en landbruksvei. Vi vurderer at dette behovet også kan løses ved forskriftsendringer, dersom en for eksempel utvider sonen langs vei i § 3 nytt punkt 1.2 bokstav g. til å gjelde for denne strekningen.

Utover dette finnes det også store naturfaglige verdier rundt Gjøkmyra helt nord i landskapsvernområdet, og i gammel skog vest- og sørvest for denne. Det er ikke kartlagt viktige naturtyper her, men en rekke trua sopp- og lavararter er registrert, deriblant sølvfurukjuka (EN).

Det er store natur- og kulturfaglige verdier i de delene av landskapsvernområdet der vernet er foreslått opphevet. Vi er kjent med at grunneier planlegger å revidere skogbruksplanen med kartlegging av nøkkelbiotoper og viktige livsmiljø (MIS) i områdene der vernet foreslås opphevet. Det vil også være viktig at det foretas en kartlegging av kulturminner i disse områdene, slik at blant annet gamle trær med samiske kulturspor og skoltesamiske tufter og boplasser kan bevares.

Trua og nær trua arter i området der vernet foreslås opphevet:

Karplanter, sopp og lav:

Trua arter (8): sølvfurukjuka, kransmusserong, solkjuka, gråsobeger, skyggebrunpigg, blokkevier, lapplandsbjørk, trillingstarr

Nær trua arter (10): furuplett, furuskjell, flekkhvitkjuka, druelav, taigapiggskinn, tyrikjuka, nubbestarr, furustokkjuka, kelolav, skogjamne.

Insekter:

Trua insekter (1): Gnathacmaeops pratensis (sterkt truet)

Trua og nær trua arter av fugl og pattedyr er ikke med her.

Begrunnelse for opprettholdelse av vernet ved Luftwaffe

Det går frem av verneforskriften for Øvre Pasvik landskapsvernområde at formålet med verneområdet er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med et rikt plante- og dyreliv. Området er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse og skal kunne nyttes til reindrift og naturopplevelse.

Det står i Kongelig resolusjon fra opprettelse av vernet i 2003:

«Det er gjort lite registreringer av kulturminner i området, men det er rimelig å anta at landskapsvernområdet inneholder kulturminner knyttet til østsamisk sesongbosetting, reindrift og jakt.»

Det ble i 2013 kartlagt en rekke samiske barkuttak som trolig er fra 1800-tallet, og som derfor er automatisk fredet (Midteng 2016). Disse kulturminnene er per 1. juli 2026 ikke lagt inn i Askeladden. Det er også gjort undersøkelser av kulturminner fra Luftwaffe-leiren. Følgende går frem av Askeladden: «*På Gjøkåsen var det en stor teknisk base og lager for Luftwaffe. Leiren ble etablert våren 1944 som teknisk base og verksted for flyplassen som lå på østsiden av Pasvikelva. (...) Høsten 1944 ble deler av lageret evakuert og mye ble destruert. Luftwaffe-lageret ble bygget av blant annet sivile fra Leningrad-området. Leiren besto av: 2 veiposter, 38 brakker, 3 feltmessige bunkere, 3 luftvern-stillinger for maskingevær, flere enkeltmannstillinger og skyttergraver, (2 staller), 1 piggrådsperring som gikk rundt hele leiren og var 2 meter høy, 1 observasjonspost i tretopp, 1 rammesag, 1 leir for sovjetiske krigsfanger og 1 leir for sivile fra Leningrad-området (Kosnes og Siira 2020).*» Det vises i den forbindelse til krigsminneplanen for Sør-Varanger kommune (2023) hvor det står at det er funnet over 300 skytestillinger innenfor leirområdet. Ny vernegrense forslås satt slik at de fleste av disse kommer innenfor landskapsvernområdet.

Luftwaffe-leiren ble kartlagt av Universitetet i Tromsø i 2020. I tillegg ble det også funnet fire skoltesamiske tufter innenfor og en samisk boplass utenfor leirområdet (Farstadvoll, Figenschau og Olsen 2020). Boplassen tilhører trolig en skoltesamisk vinterboplass, og er automatisk fredet med høy kulturhistorisk verdi (Kulturminneloven § 4). Boplassen er funnet helt nordøst i landskapsvernområdet, like nord for et lite tjern. Vinterboplassene ble vanligvis plassert ved siden av små innsjøer og tjern, et lite stykke fra store vassdrag som for eksempel Pasvikelva. Det er kartlagt fire skoltesamiske tufter, der i alle fall en av disse er eldre enn 1917 og dermed automatisk fredet. Vi kan ikke se at den samiske boplassen og tuftene er avmerket i Askeladden.

Store deler av skogen i leiren ble hogd av tyskerne under andre verdenskrig, slik at mye av denne har hogstklasse 3 og er relativt ung skog. Det finnes likevel ei gammel furu med et samisk barkuttak. Vi har rådført oss med en av forskerne når det gjelder eventuell hogst i krigsminne-området (pers. med. Farstadvoll 09.06.26). Det er ikke noe i veien for at det hogges skog i området, og det er en fordel at området ikke gror igjen. Det er viktig at det ikke blir kjørt med tunge maskiner her, da for stort marktrykk og dype spor kan ødelegge kulturminner under bakken. Det er ikke gjennomført utgravinger, slik at her kan det skjule seg fangeleirer fra krigens dager med møddinger (søppel-dynger). Vi vurderer derfor at hogst fortrinnsvis bør gjennomføres som skjøtsel.

Innenfor selve leiren er store deler av furuskogen ung, og det finnes derfor mindre natur- og kulturverdier knyttet til gamle trær og død ved. Vi vurderer likevel at områdets kulturfaglige verdier knyttet til krigsminnene og de skoltesamiske tuftene samt boplass, er så store at det er viktig at disse bevares innenfor landskapsvernområdet for å ivareta verneformålet. Opprettholdelse av Luftwaffe i verneområdet er også viktig med tanke på den satsingen som nasjonalparkstyret har gjort for å legge til rette for informasjon knyttet til disse kulturminnene. Det er opprettet et informasjonspunkt kalt Infopunkt Gjøken utenfor verneområdet med informasjonsskilt og materiell knyttet til krigsminnene og de samiske kultursporene.

Naturverdier i området

Ved å bevare dette delområdet i landskapsvernområdet, vil også hele naturtyperlokalteten Gjøkmyra med svært stor verdi, beholde sitt vern, da 16 dekar av denne opprinnelig var foreslått tatt ut av landskapsvernområdet. Av truede arter beholder en også lokaliteter med den trua furugråkjuka (VU), samt viftejamne (NT) og furuknippesopp (NT). Utover dette er det viktig å bevare Gjøkbekkens trasé i sin helhet i verneområdet. Bekken har sitt utløp i Pasvik naturreservat og RAMSAR-område. Forslaget er arronderingsmessig godt og vil sammen med naturreservatet, gjøre verneområdene robuste for fremtiden.

6.3 Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat

Utvidelsesareal: 25 637 daa av dette 16 756 daa produktiv skog
Nytt totalareal: 99 016 daa

Tilrådingen omfatter utvidelse av tre delområder knyttet til Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat på henholdsvis 21 043 daa, 4 482 daa og 112 daa. Til sammen har de tre delområdene et areal på 25 637 daa hvorav 16 756 daa er produktiv skog. De to største områdene har helt klart svært store verneverdier, mens det minste området i hovedsak bedrer arronderingen i forhold til eksisterende vern. I tillegg var det et fjerde område som i høringsforslaget ble foreslått tatt ut av naturreservatet. Området hadde svært store verneverdier, og Statsforvalteren har i dialog med FeFo tatt ut dette området av verneforslaget.

For det største delområdet i nordøst på 21 043 dekar, er det registrert en naturtypelokalitet kalt «*Sametifjellet – Holmvatnet*» ([Naturbase faktaark](#)) med svært viktig gammel furuskog. Naturtypen ble kartlagt i 2010 (Midteng og Gaarder 2011). Det er i lokaliteten som helhet registrert en rekke særlig interessante ved- og bakkeboende sopp og lavararter. Store deler av området inngår i nytt vern, men en artsrik del i sør er ikke med. I den foreslåtte utvidelsen finnes imidlertid taigakjuka (VU) og den sårbare treboende sopparten hornskinn (VU) knyttet til død ved, som også er registrert ved Lille Sameti. For foreslått areal nord for denne naturtypen, er det mindre skog og færre verneverdier i form av viktige naturtyper og arter. Området har 13 466 daa produktiv skog med hogstklasse 5 (alder 100-160 år) og noe hogstklasse 4. Skogen er vurdert som gjennomgående lite påvirket med en høy andel liggende og stående død ved med store dimensjoner.

Det andre delområdet der naturreservatet er foreslått utvidet, ligger i tilknytning til Lille Sametti og er på 4 482 dekar. Her er det også registrert svært viktig gammel furuskog. Lokaliteten ble kartlagt og avgrenset i 2009 og er kalt «*Lille Sametti – Kuusjärvi*» ([Naturbase faktaark](#)) (Midteng og Gaarder 2011). Det er i naturtypelokaliteten som helhet registrert en rekke trua og særlig interessante ved- og bakkeboende sopp og lavararter, deriblant urskogshvitkjuke (EN), taigahvitkjuke (VU), langkjuke (VU), laterittkjuke (VU), taigakjuke (VU), kelohvitkjuke (VU), hornskinn (VU), laterittkjuke (VU) og tyrivoksskinn (VU). Omtrent halvparten av lokaliteten inngår i forslag til nytt vern. I området der naturreservatet er foreslått utvidet er det funnet hornskinn (VU), laterittkjuke (VU), taigakjuke (VU), kelohvitkjuke (VU) og skyggebrunpigg (VU) (Artskart). Den sterkt trua arten urskogshvitkjuke (EN) er ikke kjent i delområdet som er foreslått vernet, kun like utenfor, men det er trolig potensiale for å finne den. Arten er kjent fra eksisterende verneområder i Øvre Pasvik (nasjonalparken og landskapsvernområdet). Det er beregnet at området som nå er foreslått vernet har 3235 daa produktiv skog, i hovedsak urskog og urskogsnær skog i hogstklasse 5.

Den tredje foreslåtte utvidelsen i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er et område på 112 daa med 55 daa produktiv skog. I forslaget er det 3 daa av naturtypelokaliteten Kiltjørnan – Skjelvatnet sør med svært viktig gammel furuskog ([Naturbase faktaark](#)), men området er ellers lite kartlagt og det er ikke registrert andre viktige naturtyper eller rødlistede arter her pr. i dag. Området har furuskog i hogstklasse 3 og 4. Deler av området er definert som naturskog, der det er stor sannsynlighet for at området har skog etablert før 1940 som ikke tidligere har vært flatehogd. Området vurderes som viktig for å bedre arronderingen til naturreservatet. Det utgjør også en buffersone langs vassdraget som binder Kiltjørnan til Skjelvatnet. Berggrunnen er kalkrik med grønnstein, og det er potensiale for funn av trua naturtyper og arter.

6.4 Inngrepsstatus og andre interesser

I utgangspunktet ligger samtlige tre verneområder langt unna større tettsteder og infrastruktur. Med unntak av Øvre Pasvik landskapsvernområde, er det ikke veier i verneområdene.

Nasjonalparkstyret har lagt til rette for enkel ferdsel i nasjonalparken og landskapsvernområdet. I landskapsvernområdet er det for eksempel lagt til rette for padling langs Pasvikelva og nordover. Infopunkt Gjøken er plassert like nord for nordre del av landskapsvernområdet. Ellers har nasjonalparkstyret lagt vekt på innfallsporner inntil verneområdene. Det er noen få koier i nasjonalparken, for eksempel Ellenkoia og Ødevasskoia. I tilknytning til koiene er det også stier.

I Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er det en kjøretrasé i forbindelse med reindrifta. Denne går til Myggvatn og ligger i sørlig del av reservatet. Ellers går det en del stier i reservatet som vi ikke har så god oversikt over. Videre ligger Oksvannskoia i sørvestre del av landskapsvernområdet, sørvest for Oksvatnet. Det er også registrert en del kjørespor i reservatet, særlig i den sørlige delen av verneområdet.

Generelt må en kunne si at det er få større inngrep i nasjonalparken og naturreservatet. I landskapsvernområdet ligger det tre grustak i nordlig del av verneområdet. Disse foreslås tatt ut av vernet. I nordøstlig del av landskapsvernområdet er det en del veier. I dette området har nasjonalparkstyret registrert nyere tids krigsminner og skoltesamiske bosteder/barkuttak. Her tilrettelegges det for besøk. Et av de største inngrepene i landskapsvernområdet er veien som går sørover langs Pasvikelva og opptil Grenseberget. Denne veien har imidlertid vært der før vernet, slik at det ikke er noe nytt inngrep som er gjennomført.

7. SAMMENDRAG AV HØRINGSUTTALELSENE

Verneforslaget er sendt på høring til:

4H Finnmark, Allskog SA, Barents Nett AS, Besøkssenter Øvre Pasvik nasjonalpark, BirdLife Norge, BirdLife Norge avdeling Finnmark, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Finnmark Bondelag, Finnmark Friluftsråd, Finnmark fylkeskommune, Finnmark Politidistrikt, Finnmark Skogselskap, Finnmark Treforum, Finnmarkseiendommen, Finnmarksløpet AS, Forsvaret, Forsvarsbygg, Forum for Natur og Friluftsliv i Finnmark, Grensekommisariatet, NRLs (Norske Reindriftsamers Landsforbund) rådgivningstjeneste i arealsaker, Miljødirektoratet, Miraculix (Sør-Varanger sopp- og nyttevekstforening, Naturvernforbundet i Finnmark, Naturvernforbundet i Sør-Varanger, Nordnorsk Botanisk Forening, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Jeger og Fiskerforbund, Norges Miljø- og Bivitenenskapelige Universitet (NMBU), Norges Naturvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges sopp- og nyttevekstforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norros Skoltesamene, Norsk Biologiforening (BIO), Norsk Bonde- og småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Entomologisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Zoologisk Forening, Odd-Bjørnar Johansen, Riksantikvaren, SABIMA, Samediggi/Sametinget, Samenes Folkeforbund SFF, Skogbrukssjefen i Finnmark og nordre Nord-Troms, Skogen – Mer enn bare trær, Statens kartverk Vadsø, Statens naturoppsyn Kirkenes, Statens vegvesen, Stiftelsen Deanu ja varjjat Museasiida/Tana og Varanger Museumssiida, Sør-Varanger kommune, Sør-Varanger Turlag, Ávv Skoltesamisk Museum, Øvre Pasvik Camping og Øvre Pasvik nasjonalparkstyret.

Tilrådingen gjelder omgjøring av verneform, utvidelser- og oppheving av vern knyttet til Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. Høringspartene listet opp ovenfor har fått høringsforslaget til uttalelse.

Statsforvalteren har mottatt i alt 18 høringsuttalelser. Av disse kom 16 av høringsuttalelsene inn innen fristen som var satt til 27. april 2026. Sør-Varanger kommune fikk utsatt frist for høringsuttalelse til 13. mai 2026, mens Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) fikk utsatt frist til 6. mai 2026 for å komme med innspill til høringsforslaget.

Garnisonen i Sør-Varanger har gitt innspill til høringsforslaget i brev av 5. mai 2026, mens Sør-Varanger kommune har gitt innspill den 12. mai 2026. Høringsuttalelsen fra Finnmark Politidistrikt ble mottatt 8. mai 2026, og høringsinnspill fra Norges vassdrags- og energidirektorat ble mottatt 25. juni 2026.

Statsforvalteren har mottatt innspill til høringsforslaget for frivillig skogvern i Pasvik fra følgende instanser:

1. Høringsuttalelse fra Odd Bjørnar Johansen datert 21.03.2026.
2. Høringsuttalelse fra Stein Farstadvoll og Bjørnar J. Olsen ved UiT-Norges arktiske universitet datert 13.04.2026.
3. Høringsuttalelse fra Miraculix (Sør-Varanger Sopp- og Nyttevekstforening) datert 13.04.2026.
4. Høringsuttalelse fra Sametinget datert 17.04.2026.
5. Høringsuttalelse fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre datert 21.04.2026¹⁾
6. Høringsuttalelse fra NIBIO (Norsk institutt for bioøkonomi) datert 24.04.2026.
7. Høringsuttalelse fra Reinbeitedistrikt 5 A/5C ved Egil Kalliainen datert 26.04.2026²⁾
8. Høringsuttalelse fra Kjell Beddari datert 26.04.2026.
9. Høringsuttalelse fra Natur og Ungdom datert 27.04.2026.
10. Høringsuttalelse fra Naturvernforbundet datert 27.04.2026.
11. Høringsuttalelse fra Naturvernforbundet i Sør-Varanger datert 27.04.2026.
12. Høringsuttalelse fra SABIMA datert 27.04.2026.
13. Høringsuttalelse fra Forum for natur og friluftsliv datert 27.04.2026.
14. Høringsuttalelse fra WWF Verdens naturfond datert 28.04.2026³⁾
15. Høringsuttalelse fra Forsvaret datert 05.05.2026.
16. Høringsuttalelse fra Finnmark Politidistrikt datert 08.05.2026⁴⁾
17. Høringsuttalelse fra Sør-Varanger kommune datert 12.05.2026.
18. Høringsuttalelse fra Norges vassdrags- og energidirektoratet (NVE)⁵⁾

¹⁾ Vi har mottatt to brev fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre knyttet til høringen av frivillig vern av skog i Pasvik. Begge høringsuttalelsene er datert 21.04.2026, men det er sist mottatte brev fra styret som gjelder.

²⁾ Interessene som Reinbeitedistrikt 5A har i Pasvikdalen, hensyntas hovedsakelig gjennom prosessmøter og konsultasjoner mellom Statsforvalteren og Reinbeitedistriktet.

³⁾ Høringsuttalelsen fra WWF Verdens naturfond er opprinnelig datert 27.04.2026. Ved en inkurie ble feil høringsuttalelse sendt Statsforvalteren. Derfor sendte WWF Verdens naturfond rett høringsuttalelse til Statsforvalteren dagen etter. Denne høringsuttalelsen er datert 28.04.2026.

⁴⁾ Høringsuttalelsen fra Politiet ble mottatt etter at høringsfristen hadde gått ut.

5) Høringsuttalelsen fra NVE ble mottatt etter at høringsfristen hadde gått ut.

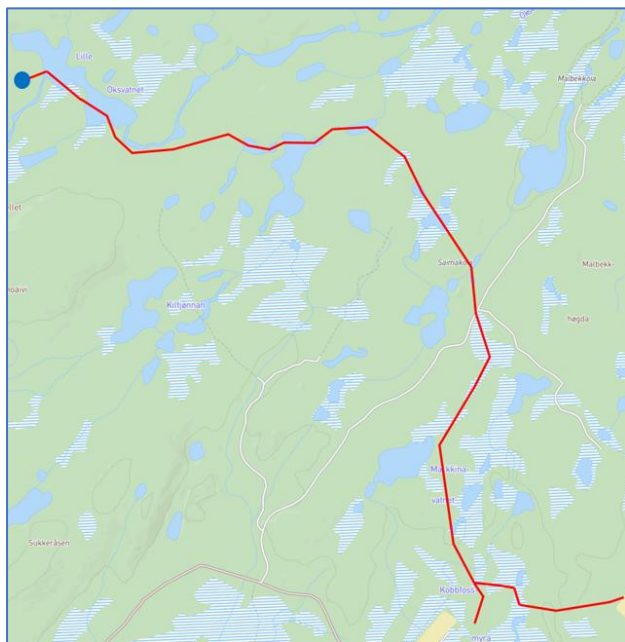
Samtlige innspill vil vurderes av Statsforvalteren.

Nedenfor følger en oppsummering av innspillene som har kommet til høringsforslaget om vern av skog i Pasvik samt Statsforvalterens kommentar.

1. *Høringsuttalelse fra Odd Bjørnar Johansen datert 21.03.2026:*

I innspill til oppstartsmeldingen datert 21. januar 2026 la Odd Bjørnar Johansen ved et kart som viste sti/trasé fra området ved Kobbfossmyra/Leite/Skogmo og nordvestover til Oksvannskoia sørvest for Lille Oksvatnet. Det opprinnelig kartet var av dårlig kvalitet, slik at det ikke var mulig å se hvor stien/traséen gikk i terrenget. Derfor har Johansen i høringsvar datert 21. mars 2026 lagt ved nytt kart, jf. figur 19.

Tilgang til stien/traséen er ifølge Johansen nødvendig for å kunne transportere ved, utstyr, materialer m.v. til koia i forbindelse med vedlikeholdsarbeider. Det er også ønskelig å kunne benytte stien/traséen for oppkjøring av skiløyper vinterstid.

Figur 19 Stien/traséen er markert med rød heltrukket strek. Den går fra området ved Kobbfossmyra/Leite/Skogmo i sørøst og nordvestover til Oksvannskoia sørvest for Lille Oksvatnet. Koia er markert med blå prikk på kartet.

2. *Høringsuttalelse fra Stein Farstadvoll og Bjørnar J. Olsen ved UiT-Norges arktiske universitet datert 13.04.2026*

- Innspillet knytter seg spesifikt til forslag om oppheving av vern i landskapsvernområdet, og det rettes særlig oppmerksomhet mot Statsforvalterens vurdering av innspill som Farstadvoll og Olsen gav til oppstartsmeldingen.
- I vurderingen av vårt innspill sier Statsforvalteren at eksisterende verneforskrift for landskapsvernområdet ikke har egne bestemmelser som ivaretar kulturminner, og at disse i stedet må ivaretas gjennom kulturminneloven. De viser til at formålet med vernet blant annet er å ta vare på kulturlandskap, og at forskriften har bestemmelser som sier at området skal vernes mot inngrep som vesentlig kan endre/virke inn på landskapets art/karakter. Ettersom nyere tids krigsminner ikke har automatisk beskyttelse etter kulturminneloven, fungerer eksisterende vern som eneste «beskyttelse» av krigsminnene («Luftwaffeleiren»).

Å tolke forskriften dithen at den ikke beskytter krigsminnene, er etter deres vurdering en for snever tolking, jf. gjeldende verneforskrift for landskapsvernområdet § 3 punkt 4.1.

- Foreslår at Statsforvalteren legger til grunn av hva landskapets særpreg og karakter innebærer i eksisterende forskrift, der også kulturminnenes plass anerkjennes og tillegges vekt.

3. Høringsuttalelse fra Miraculix (Sør-Varanger Sopp- og Nyttvekstforening) datert 13.04.2026

Miraculix konsentrerer sitt innspill rundt Store – Sametti Skjelvatnet naturreservat. De har delt sitt høringssvar i to deler.

Del 1

- Miraculix er positive til FeFo's forslag om å utvide arealet av vernet skog. De håper dette kan være starten på ytterligere skogvernprosesser.
- De er sterkt kritisk til FeFo's forslag om å oppheve vern av skogområder med store verneverdier i Pasvik, særlig ved Tommamoen i sør og Sametti i nord.
- De er opptatt av at det må foreligge tilstrekkelig kunnskap om områdene dersom oppheving av vern skal vurderes.
- Oppheving av vern vil ifølge Miraculix fragmentere sammenhengende skogområder, svekke naturverdiene og legge områdene til disposisjon for virksomheter som påvirker naturverdiene negativt (for eksempel elvemusling ved Skjellbekken).

Del 2

Område 8: Gjøkåsen

- Finnmarkseiendommen foreslår å oppheve vern av 4 500 daa skog i landskapsvernområdet. Dette er unødvendig, da det er åpning for å få tillatelse til hogst og bruk av grusressurser gjennom verneforskriften. Det er også store natur- og kulturverdier (inkludert skoltesamiske barkuttak).

Område 3: Skjelvatnet - Bergvatnet

- Finnmarkseiendommen foreslår å oppheve vern av 1 500 daa gammel skog øst for Skjellvatn. Miraculix stiller spørsmål ved om Finnmarkseiendommen vurderer å hogge i urskog i dette området.
- I følge Miraculix foregår hogst bare i områder hvor det er anlagt veg. De stiller spørsmål rundt vegstandard og om bygging/oppgradering av skogsbilveger vil være økonomisk bærekraftig ved uttak av skog.
- Miraculix viser til Miljøfaglig rapport MU-16 fra 2017 som viste at skogen i område 3 er svært verdifull. Det er mye kalk i grunnen. Dette skiller den fra andre deler av Pasvik-skogen, og gir gode forhold for flere rødlistearter.
- Geologien i område 3 tilsier at områdene kan være interessante for virksomheter som leter etter gull-, sølv- og kobberforekomster. Oppheving av vern kan føre til at disse områdene åpnes opp for denne type virksomhet.
- De viser til at det finnes elvemusling i Skjellbekken, og at oppheving av vern kan føre til at det etableres virksomhet som vil være negativ for denne arten.

Ubesvarte spørsmål

Etter å ha lest høringsdokumentet, står Miraculix fortsatt igjen med ubesvarte spørsmål.

- Hvilke planer har Finnmarkseiendommen for områdene der vernet foreslås opphevet?
- Hvorfor oppheve verneområder med store naturverdier, og hvilke konsekvenser får dette for biologisk mangfold?
- Hvorfor har mineralleting og mineralfunn fått så lite oppmerksomhet i denne saken?
- Ivaretar Finnmarkseiendommen Finnmarks befolkning/lokalbefolkning i denne saken?

Konklusjon

- Beslutningsgrunnlaget er for svakt til at vernet skal oppheves i foreslåtte områder.
- Miraculix kan ikke se at Finnmarkseiendommen har klart å sannsynliggjøre at oppheving av vern er nødvendig.

4. Høringsuttalelse fra Sametinget datert 17.04.2026.

Kunnskapsgrunnlaget

I innspill til oppstart av verneprosessen ba Sametinget om at Statsforvalteren innhentet kunnskap om dagens samiske bruk av foreslåtte verneområder samt konsekvenser et utvidet vern vil gi for fortsatt samisk bruk av områdene. I høringsdokumentet har Statsforvalteren tatt hensyn til reindrifta, blant annet gjennom forslag til nye verneforskrifter for landskapsvern-området, jf. § 4 bokstav f., § 6 andre avsnitt bokstav d. og § 7 bokstav b.

Reinbeitedistriktet har krevd at det gjennomføres en konsekvensutredning av vernets betydning for utøvelsen av reindrift. Statsforvalteren vurderer imidlertid at konsekvensutredningsforskriften ikke pålegger krav om slik utredning. I høringsutkastet er det ikke redegjort for andre samiske hensyn.

Sametingets vurdering

Før oppstart av verneplanprosessen etterlyste Sametinget kunnskap om samisk kultur i området. Sametinget mener vurdering av disse konsekvensene ikke kommer godt nok frem i høringsdokumentet.

Statsforvalteren konkluderer med at frivillig skogvern ikke hindrer eller i vesentlig grad vanskeliggjør utøvelsen av reindrift. Sametinget mener det ikke er godt nok begrunnet, og ikke i samsvar med synet til reindriftnæringa. Sametinget savner en helhetlig vurdering av utvidet vern for reinbeitedistriktets drift.

Sametinget er interessert i å høre Statsforvalterens vurdering av hvordan foreslått bestemmelse i § 7 b. i forskriften for Store-Sametti - Skjelvatnet naturreservat og § 3 punkt 6.3 siste avsnitt i forskrift for Øvre Pasvik nasjonalpark er tiltenkt praktisert. Sametinget er også interessert i å høre Statsforvalterens syn på hvilket innhold- og detaljeringsnivå distriktsplanene skal ha.

5. Høringsuttalelse fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre datert 21.04.2026

Revidering av verneforskriftene for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvern-område med plantelivsfredning

Nasjonalparkstyret ønsker mer omfattende revidering av verneforskriftene for Øvre Pasvik

nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning for blant annet kunne integrere hensyn til lysforurensning i verneforskriftene. Det har sammenheng med at nasjonalparken er sertifisert som DarkSky Park.

Masseuttak

Nasjonalparkstyret viser til en sak fra 2012 der styret behandlet en søknad fra Finnmarks-eiendommen om nedleggelse av masseuttaket nord for Gjøkåsen grensestasjon og om uttak av masse til lokale formål fra massetaket sør for grensestasjonen (nå nedlagt) i Øvre Pasvik landskapsvernområde. Nasjonalparkstyret kom frem til at et forsiktig uttak på 200 m³ per år ikke ville være i strid med verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig, og fattet vedtak med vilkår 28. mai 2015 om at Finnmarkseiendommen kunne benytte masser til vedlikehold av skogsveger i Øvre Pasvik.

For fremtiden mente nasjonalparkstyret imidlertid at dokumentasjonen i søknaden måtte bli bedre, spesielt med hensyn til innsyn fra Gjøkmyra i nordvest. Fra grustaket sør for Gjøkåsen til østlig del av Gjøkmyra er det ca. 1 km i luftlinje. Gjøkmyra ligger ca. 40 meter høyere oppe i terrenget enn Nyrudmyra øst for Gjøkåsen.

Nasjonalparkstyret opplyste i møte 4. oktober 2012 at gjeldende forvaltningsplan for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning tilsier at aktuelle massetak skal avsluttes, noe som ikke er gjort. En revidering av forvaltningsplanen kan se nærmere på problematikken rundt massetak. Eventuelt uttak av masse må også vurderes i henhold til naturmangfoldloven § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde), herunder spesielt Pasvik naturreservat som er viktig for et stort antall fuglearter.

Forvaltningsplanen for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning er fra mai 2009. Om uttak av masse står det følgende på side 26 i kapittel 4.9: *I landskapsvernområdet er det to grustak, ett sør for Gjøkåsen grensestasjon som eies av Mesta, og ett ved Gjøkbukta som har vært benyttet av Forsvaret dels som skytebane for håndvåpen. Det står også at det er tatt ut mindre mengder masse på enkelte steder langs skogsbilvegene i landskapsvernområdet.*

Det presiseres at uttak av masse er forbudt i landskapsvernområdet, og at begge grusuttakene må avsluttes og tilplantes, slik at de ikke fremstår som sår i terrenget. Andre områder hvor det er tatt ut masse må kartlegges og vurderes tilplantet.

Navn på nasjonalparken og landskapsvernområde

Det vises til brev fra Sametinget datert 3. januar 2024 om høring av samiske stedsnavn, og de endelige tilrådinger om navn fra den nordsamiske og skoltesamiske navnekonsulenten. Sametinget ber om at vedtaksorganene fatter de endelige navnevedtakene.

Styret foreslår at Statsforvalteren i samtaler med Sametinget diskuterer det samiske navnet på nasjonalparken og landskapsvernområdet. I dag brukes nordsamisk, men styret mener det kan være mer naturlig å benytte de skoltesamiske navnene ut fra den historiske bruken av området, noe som også Sametinget uttrykker i brev datert 3. januar 2024 (etter en høring av samiske stedsnavn i Sør-Varanger). Av praktiske årsaker ønsker styret kun å benytte to sidestilte navn på verneområdene og nasjonalparkstyret.

DarkSky

Øvre Pasvik nasjonalpark ble sertifisert som International DarkSky Park i 2024, og i den

forbindelse har styret tidligere diskutert med Miljødirektoratet om hvorvidt det var ønskelig å innarbeide DarkSky-hensyn i verneforskriftene for å unngå lysforurensning. Nasjonalparkstyret viser blant annet til naturmangfoldloven § 49 når det gjelder lysforurensning (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde). Styret foreslår å innarbeide diverse bestemmelser om lysforurensning i forskriften for nasjonalparken og viser til alternative måter å gjøre dette på.

Bruk av droner og andre ubemannede motoriserte innretninger

Nasjonalparkstyret viser til forskrift om opprettelse av tolv restriksjonsområder ved Schengen yttergrense av 10. juni 2025 nr. 995. Ifølge nasjonalparkstyret ligger Øvre Pasvik nasjonalpark i restriksjonsområder/soner ENR419 og ENR420. I nasjonalparkens verneforskrift er det ifølge styret ikke hjemlet unntak for bruk av motordrevet modellfly/drone i forbindelse med militær operativ virksomhet og politioppgaver m.v., jf. verneforskriften § 3 pkt. 7.2 for nasjonalparken. Nasjonalparkstyret foreslår at denne hjemmelen kommer på plass i verneforskriften.

Forslag til endring av verneforskrifter for nasjonalparken og landskapsvernområdet

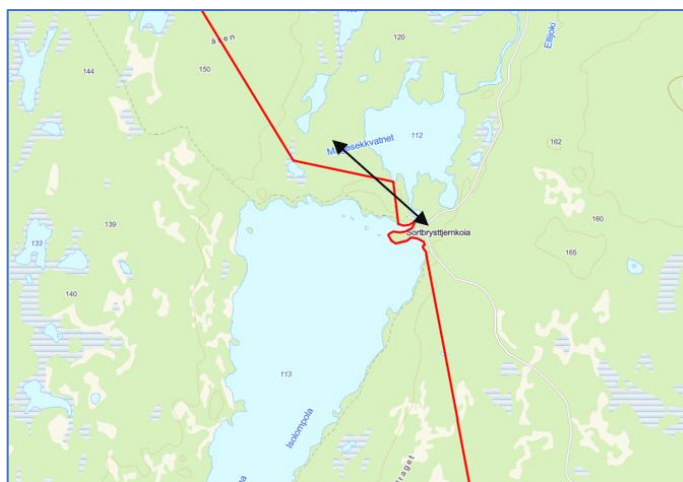
Styret foreslår at «bevaring av kulturminner og kulturhistorie» legges inn i formålsbestemmelsene for både nasjonalparken og landskapsvernområdet, og viser i den forbindelse til den nyopprettede Østmarka nasjonalpark i Østfold der det i § 1 (formål) bokstav d. står: «*Formålet med forskriften er å bevare kulturminner og kulturhistorie*».

Under opplistingen i § 3 punkt 1.1 i verneforskriften for landskapsvernområdet, foreslår styret å endre ordlyden fra hensetting av campingvogner og bobiler for overnatting til hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner, jf. § 3 punkt 1.1 i forskrift om Navitdalen landskapsvernområde av 18. februar 2011 nr. 182. Nasjonalparkstyret mener det er urimelig at besøkende ikke kan overnatte i bil og campingvogn, men at det er riktig å forby hensetting i den forstand at kjøretøy eller vogner settes igjen når de besøkende reiser ut av verneområdet.

Styret viser til § 3 punkt 6.3 i verneforskriften for Øvre Pasvik nasjonalpark. Dette er en spesifisert bestemmelse knyttet til bruk av motorkjøretøy, transport og elgtrekk. Styret foreslår at denne bestemmelsen skal endres til følgende ordlyd:

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. Bruk av motorkjøretøyer på barmark i forbindelse med reindrift.
- b. Bruk av beltekjøretøy på vinterføre, motorbåt eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og ved til åpne koier og tilrettelagte bålplasser.
- c. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med transport av materialer og utstyr til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.
- d. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppkjøring og vedlikehold av skiløyper.
- e. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med naturvernrensning.
- f. Nødvendig motorferdsel ved skadefelling og uttak av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk, innenfor fellingstillatelse gitt av Statsforvalteren.
- g. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt elg med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy.
- h. Nødvendig motorferdsel ved transport av felt elg i en definert trasé der nasjonalparkgrensen går helt til Magesekkvatn, jf. figur 20.

Figur 190 Østlig vernegrense til nasjonalparken ligger i praksis i sørlig vannkant til Magesekkvatnet. Dermed må en kjøre gjennom nasjonalparken i forbindelse med uttransport av felt elg, noe en må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten til å gjøre.

Reindrift og motorisert ferdse

Forskriften bør klargjøre hvilke hjemler som gjelder for henholdsvis reindriftnæring og

reindriftsforvaltning, herunder bør det klart framkomme at ferdse på barmark ikke er direkte hjemlet i forbindelse med drift og vedlikehold av konvensjons-/grensegjerder mot Finland og Russland. Styret informerer også om at vedlikehold av grensegjerder/konvensjonsgjerder samt Grensefosshytta og Grenseparvasshytta tilligger reindriftsmyndighetene.

Ferdse til fots

Gjeldende § 3 punkt 4.2 i verneforskriften for landskapsvernområdet lyder slik:

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdse og ferdseformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan.

§ 36 andre avsnitt siste setning i naturmangfoldloven lyder slik:

I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdse som ikke skjer til fots.

Styret påpeker at turisme til fots og på ski må ha særskilt tillatelse, jf. forvaltningsplan. Videre påpeker styret at det ikke er samsvar mellom verneforskriften for landskapsvernområdet og § 36 i naturmangfoldloven.

Bålbrenning

Ifølge nasjonalparkstyret er det ikke noe generelt bålforbud i landskapsvernområdet. Siden der er kartlagt betydelig urskog/gammelskoginteresser i landskapsvernområdet, bør det være restriksjoner på bålbrenning.

Ivaretakelse av vegetasjon vs. unntaksbestemmelser

Nasjonalparkstyret viser til § 3 punkt 2.1 i forskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområdet, hvor det er bestemmelser som ivaretar plantelivet. Og så viser de til at det likevel er tillatt med plukking av bær og matsopp, bålbrenning med medbrakt virke, felling av enkelttrær

som utgjør fare for skade på bygninger m.v. Styret mener det ikke er helt samsvar mellom vernet og hva som er tillatt i forhold til vegetasjon.

Skadefelling og lisensfelling

I brev til statsforvalter og verneområdestyrer datert 25.10.2025 sier Miljødirektoratet at gjeldende forskriftsmaler for verneområder har et generelt unntak for felling, og for verneområder som ikke har slikt unntak i eksisterende verneforskrift kan det være behov for å endre verneforskriften på dette punktet. Nasjonalparkstyret for Øvre Pasvik foreslår at Statsforvalteren oppdaterer verneforskriften for Øvre Pasvik nasjonalpark i henhold til gjeldende forskriftsmal (også i områder som tilsvarer tidligere nasjonalpark med dyrelivsfredning).

Fremmede eller invaderende arter

I kongelig resolusjon 19.08.2003 ved forrige utvidelse av Øvre Pasvik nasjonalpark sa Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) følgende om mårhund og bisamrotte: *Mårhund og bisamrotte er ikke en del av faunaen i Pasvik, og det er ikke ønskelig at disse artene etablerer seg i området. I og med at det er jaktforbud i nasjonalparken (opprinnelig del av nasjonalparken), bør eventuell jakt på disse artene skje som ledd i forvaltningen av området.*

Nasjonalparkstyret mener det bør utformes bestemmelser som åpner opp for jakt/uttak av disse artene og foreslår følgende bestemmelse (§ 3 punkt 3.2):

Forvaltningsmyndigheten kan, uten hinder av forbudet mot å skade, unødvendig forstyrrelse og jakt, gi tillatelse til eller selv gjennomføre uttak, bekjempelse eller annen form for kontroll av fremmede arter eller andre uønskede arter som kan true verneformålet.

Hogst

Styret mener det er en trykkfeil i eksisterende § 3 punkt 2.3 første setning i forskriften for landskapsvernområdet som lyder, sitat: *Hogst kan skje i henhold til gjeldende verneskogbestemmelser.* Styret mener det skal stå verneskogbestemmelser og ikke verneskogbestemmelser.

Uttak av bark/trevirke

Nasjonalparkstyret foreslår ny spesifisert bestemmelse for både nasjonalparken og landskapsvernområdet.

Vernemyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- Uttak av innerbark av furu på enkelttrær til tradisjonell matformål og skjøtsel av kulturlandskap.
- Uttak av trevirke til tradisjonell husflid.

Kulturminner

I høringsforslaget foreslo Statsforvalteren nytt § 3 punkt 7 for landskapsvernområdet, sitat:

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold, skjøtsel og uttak av kulturminner.

Styret støtter i utgangspunktet denne endringen, men mener at formuleringen dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig kan være vanskelig å forstå for publikum og forvalte for vernemyndigheten.

Nasjonalparkstyret foreslår følgende formulering og at denne også kan benyttes for Øvre Pasvik nasjonalpark: *Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes. Og videre: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold, skjøtsel og uttak av kulturminner.*

Tiltak for å avverge skade

Nasjonalparkstyret foreslår at det innarbeides en formulering om at bestemmelsen i forskriften for nasjonalparken og landskapsvernområdet ikke er til hinder for tiltak som er nødvendige for å avverge fare for skade på mennesker, miljø eller materielle verdier.

Utvidelse av nasjonalparken i øst

Styret foreslår å legge grensen for nasjonalparken slik at Kirkesteinen vil ligge i landskapsvernområdet, da styret har planer om å etablere sti til Kirkesteinen, jf. forvaltningsplan for nasjonalparken og landskapsvernområdet. Det er mer naturlig med slik tilrettelegging i landskapsvernområdet enn i nasjonalparken.

Oppheving av vern i landskapsvernområdet

Styret foreslår at nordlig del av landskapsvernområdet ikke oppheves. Områdets verneverdier er en kombinasjon mellom det biologiske mangfoldet, landskap og geologi og spor av mennesker i landskapet.

Våren 2019 ble arkeolog Bjørnar Olsen på UiT – Norges arktiske universitet kontaktet av nasjonalparkforvalter Rolf Erik Schaanning Kollstrøm med tanke på arkeologisk registrering av krigsminner ved Gjøkåsen i Pasvik, Sør-Varanger kommune. Registreringsarbeidet resulterte i en arkeologisk utredning av Luftwaffe-leiren ved Gjøkåsen, utarbeidet av Stein Farstadvoll, Ingar Figenschau og Bjørnar Olsen, datert januar 2020.

Rapporten konkluderer med at Luftwaffe-leiren og kulturminnene i dette området ved Gjøkåsen både har en betydelig pedagogisk- og vitenskapelig verdi. Rapporten viser også et svært godt potensiale for videre arkeologiske undersøkelser, forskning og kartlegging av kulturminner både fra krigen og nyere tid i Pasvik. Nasjonalparkstyret er ikke i tvil om at området kvalifiserer til statusen som landskapsvernområde.

Ungskogpleie/tilgang på grus

Finnmarkseiendommen har i ulike sammenhenger pekt på behov for endrede vernegrenser og forskrifter, blant annet knyttet til ønsket om enklere vedlikehold av skogsbilveger (tilgang til grusforekomster), skogsdrift og skogkultur på skogsmark som ble snauhogd under 2. verdenskrig. Nasjonalparkstyret vil påpeke at skogsdrift allerede er mulig etter dagens verneforskrift for Øvre Pasvik landskapsvernområde, jf. tillatelse gitt av nasjonalparkstyret i brev 19. juni 2024 (sak 14/2024).

Soner for vedlikehold/oppgradering

Nasjonalparkstyret stiller spørsmål rundt 30- og 50 meters soner for vedlikehold og oppgradering av skogsbilveger.

Uttak av masse

Ny § 3 punkt 1.2 bokstav f. i forskriften for landskapsvernområdet, der det vil være tillatt med uttak av masser fra eksisterende grustak til vedlikehold av vei. Hvis aktuelle grustak som er avsatt til råstoffutvinning i kommuneplanen tas ut av landskapsvernområdet, kan ikke nasjonalparkstyret se at det er behov for denne bestemmelsen.

Nasjonalparkstyret trekker frem det gode samarbeidet i Veirådet for skogsvegene i Pasvik med Finnmarkseiendommen som sekretariat. Styret oppfatter at økonomi er utfordringen for felles vedlikehold av skogsbilvegene i landskapsvernområdet. Vedlikeholdet hindres normalt ikke av verneforskriftene bortsett fra ved behovet for tilgang på lokal grus. Grustaket like sør for Gjøkåsen grensestasjon har betydelig grusressurser. Dette arealet er også avsatt til råstoffutvinning i arealplanen for Sør-Varanger kommune, og nasjonalparkstyret foreslår at dette grustaket kan åpnes for uttak, enten ved endring av verneforskriften for landskapsvernområdet eller ved å trekke vernegrensene rundt massetaket.

Økonomiske konsekvenser for nasjonalparkstyret

Dersom det foreslåtte vernet realiseres, kan nasjonalparkstyret bli forvaltningsmyndighet for et betydelig større verneareal. Høringen tilsier et økt vern på rundt 50 000 daa. Dette vil bety at nasjonalparkstyret må utarbeide nye kart, ny besøksstrategi/forvaltningsplan, oppdatere nettsider m.v. Nasjonalparkstyret legger til grunn at dette blir kompensert gjennom økte bevilgninger.

6. *Høringsuttalelse fra NIBIO (Norsk institutt for bioøkonomi) datert 24.04.2026*

- I likhet med andre høringsinstanser påpeker NIBIO den begrensede utstrekningen av planen, og teoretiske/praktiske problemstillinger knyttet til oppheving av vern.
- NIBIO vil her påpeke tre hovedinnspill fra første runde, deretter detaljert liste over øvrige gjenstående problemstillinger.
  - a) Hovedpunkt 1:
    - Samlet areal av vern er lite, jf. tilgrensende regioner i nabolandene, mål for naturvern satt i Naturavtalen og opprinnelig forslag fra 2017. En mer helhetlig plan for Pasvik er nødvendig for å ivareta sammenhengende urskoger i Norge, rødlistearter og naturtyper.
  - b) Hovedpunkt 2:
    - Forslaget omfatter i praksis tre områder som vil øke skogvernet. Felles for disse områdene er at det ligger tilstøtende skoger med dokumentert tilsvarende eller høyere verneverdi rett utenfor avgrensningene.
    - Vedrørende Sametifjellet – Holmvatnet, så er avgrensningen av verneområdet forskjøvet i forhold til naturtypeområdet avgrenset i Naturbase.
  - c) Hovedpunkt 3:
    - Oppheving av deler av verneområdene Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat gir en uheldig presedens for naturvern i Norge.
- Spesielle merknader:
  - a) Området mellom Skjelvatnet og Bergvatnet i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, som foreslås opphevet, burde inneholde tydelig redegjørelse for at området ligger rett ovenfor sidebekkene til Skjellbekken. Tynning og flatehogst i dette området vil føre til ferdsl med tunge maskiner over minst én av sidebekkene. Avrenning av partikler til Skjellbekken utgjør trussel mot lokal bestand av ørret og elvemusling.

- b) I landskapsvernområdet åpnes det opp for skogbruk 30 – 50 meter på begge sidene av grusveiene. Disse sonene synes ikke være inkludert i totalt beregnet areal som foreslås tatt ut av vern. Sonene synes gjort unødvendig brede for å tilgodese skogbruk heller enn veivedlikehold.
  - c) Det vises til avsnittet om mineralleting i høringsforslaget. Tillatelsen til mineralundersøkelsen understreker behovet for styrket naturvern i Pasvik. En eventuell gruveaktivitet midt i Pasvikdalen vil redusere området attraktivitet for reiseliv, reindrift, biologisk mangfold m.v.
  - d) Det vises til avsnittet om næringsinteresser i høringsforslaget. Avsnittet om konsekvenser av vern burde også inkludere en vurdering av effektene på reiseliv og andre næringer.
- Etter at den pågående prosessen er fullført, bør det følges opp av nye feltkartlegginger med sikte på økt vern. Dagens kartlegginger kan virke som mer eller mindre tilfeldige observasjoner. Dette for å få en fullstendig og systematisk oversikt over det biologiske mangfoldet og for å sikre vern av gammelskog/urskog for fremtiden.

7. *Høringsuttalelse fra Reinbeitedistrikt 5A/5C Pasvik datert 26.04.2026*

Reinbeitedistriktet påpeker at veien som går fra Nyrudkrysset til Hestefossveien ikke er merket, jf. side 23 i høringsnotatet. For øvrig viser distriktet til innspillet som de gav ved oppstart av verneprosessen, og ber om at dette tas til vurdering også senere i prosessen.

8. *Høringsuttalelse fra Kjell Beddari datert 26.04.2026*

Beddari mener at mer vern i Pasvikdalen ikke vil være til fordel for lokalbefolkningen. Etter hans syn vil økt vern føre til strengere begrensninger på bruken av skogen. Han er særlig opptatt av at det ikke innføres nye restriksjoner på fangst, fiske og jakt i flere deler av dalen. Når det gjelder vedlikehold av veien til Grensefoss, mener han at sand og grus bør hentes fra grustak i nærområdet.

9. *Høringsuttalelse fra Natur og Ungdom datert 27.04.2026*

- Av høringsdokumentet fremkommer det at Statsforvalteren blant annet har kartlagt områdene nr. 3 og 8 tilstrekkelig, men det er momenter som tyder på at det nordlige landskapsvernområdet er mangelfullt kartlagt.
- Pasvikdalen er historisk skoltesamisk området, og det finnes skoltesamiske kulturspor som trær med barkeuttak i områder som foreslås opphevet. Det etterspørres om Statsforvalteren har gjennomført konsultasjon med skoltesamiske interesser.
- Natur og Ungdom fraråder oppheving av vern på det sterkeste, og mener dette kan gi en svært uheldig presedens.
- Område 3 Skjelvatnet – Bergvatnet
  - ✓ Det vises til område 3 Skjelvatnet – Bergvatnet. Naturtypen som omtales her heter «Skjelvatnet øst-Bergvatnet sør» i Naturbase. Det foreslås å oppheve vern i område 3, mens område 4, som har samme beskrivelse som område 3, foreslås å verne.
  - ✓ To rødlistearter er registrert i området. Dette skjedde på én dag for ca. 9 år siden. Med tanke på varigheten av kartleggingen og lang tid siden den ble gjennomført, er det rimelig å anta at kartleggingen ikke er tilstrekkelig. Tilstedeværelsen av rødlistearter i delområdet og området A-verdi gjør det høyst sannsynlig at flere rødlistearter er tilstede, noe også kartleggerne skriver. Kartleggerne skriver også at uttak/

- ✓ hogst av furu vil være negativt for påviste naturverdier, ikke minst på grunn av lav produktivitet og uregelmessig forryngelse.
  - ✓ Skogsdrift tett opp til verna områder vil berøre naturverdiene i de verna områdene (kanteffekter).
- Område 8 Gjøkåsen (oppheving av vern)
  - ✓ Områdene nord for Gjøkbekken i Øvre Pasvik landskapsvernområde er oppgitt til å være mangelfullt kartlagt av Rein Midteng (pers.med.).
  - ✓ Landskapsområdet er del av større sammenhengende område med furuskog. Hogst og inngrep vil påvirke nærliggende områder på en negativ måte.
- Stor etterspørsel etter internasjonal vare som skog er. I fremtiden kan områder som ikke er lønnsomme i dag, bli relevant på grunn av teknologisk utvikling, og dermed kan områder som ikke er lønnsomme i dag, likevel bli tatt i bruk på sikt. Også denne fremtidige hogsten kan påvirke eksisterende verneområder (kanteffekter).
- Område 5
  - ✓ Natur og Ungdom reagerer sterkt på at det største arealet med sammenhengende urskog og urskogs nær naturskog omtales som «hogstmoden skog» i høringsdokumentet
- Artsmangfoldet knyttet til gammel furuskog er arealkrevende arter som er avhengig av store, sammenhengende leveområder med kontinuerlig tilgang på variert død ved. Dette betyr at denne prosessen bør følges opp med sikte på å verne ytterligere arealer i fremtiden.

10. Høringsuttalelse fra Naturvernforbundet datert 27.04.2026

Naturvernforbundet er sterkt kritisk til forslaget om å oppheve vernet i deler av eksisterende verneområder for å åpne for skogsdrift. De mener dette vil skape en uheldig presedens som kan svekke fremtidig skogvern i Norge. Forbundet mener også at det finnes langt større muligheter for vern av skog i Pasvik enn det dagens forslag legger opp til. Verneområder som foreslås opphevet, bør forbli verneområder, dersom hogst uansett ikke er aktuelt på grunn av viktige naturverdier.

Forslagene til utvidelse av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat følger ikke grensene for de viktige naturtypene Sametifjellet - Holmvatnet og Lille Sametti - Kuusjärvi. Utvidelsene fanger heller ikke opp områdene med størst forekomst av rødlistearter. Det samme gjelder foreslåtte endringer for Øvre Pasvik nasjonalpark.

I høringsdokumentet kommer det ikke klart frem hvorfor det er nødvendig å legge til rette for omfattende skogrydding langs veiene ved Øvre Pasvik landskapsvernområde og Pasvik naturreservat. Slik rydding kan ha negativ innvirkning på verneverdiene.

Bestemmelsene om vedhogst og bålpyring i forslaget er uklare og bør presiseres. Det er registrert elvemusling i Skjellbekken. Hogst i området kan skade bestanden. Behovet for uttak av sand bør løses gjennom verneforskriften, og ikke ved avverning av eksisterende verneområde.

Naturvernforbundet stiller spørsmål ved om skoltesamene i området har blitt konsultert i tråd med gjeldende regler.

11. Høringsuttalelse fra Naturvernforbundet i Sør-Varanger datert 27.04.2026

Naturvernforbundet i Sør-Varanger er positiv til nytt vern, men advarer mot å oppheve vernet i områder med store verneverdier. De mener dette er prinsipielt uheldig og kan gi presedensvirkning.

De oppfordrer Statsforvalteren til å vurdere innholdet i verneformålet i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat nærmere, herunder legge større vekt på kulturminner og kulturhistorie, og viser til områdets betydning for skoltesamene. Det pekes også på elvemusling som en ressurs (perler), herunder at store skogsmaskiner kan ødelegge forekomstene av elvemusling. Forbundet mener også at kulturminner/kulturhistorie bør få en større plass i verneformålet for nasjonalparken samt sikring mot lysforurensning.

Hele landskapsvernområdet bør inngå i nasjonalparken for å ivareta områdets kvaliteter. Området omfatter langt mer enn plante- og landskapsverdier og det er viktig å innlemme i helheten og videreutvikle dette i sammenheng med øvrige vern.

Uttak av grusmasse håndteres best ved at nasjonalparkstyret behandler søknader om uttak.

Forbundet stiller seg kritisk til at det skal åpnes opp for hogst langs 30- og 50 meter brede gater langs deler av skogsvegene. Dette kan føre til vindskadefall og til økt hastighet på veiene.

Nasjonalparkstyret har lagt ned betydelig ressurser for å tilrettelegge for et informasjonsknutepunkt på Gjøken. De har lagt knutepunktet bevisst utenfor verneområdet. Dersom verneområdet like vest for Gjøken oppheves, kan det være negativt for knutepunktet.

12. Høringsuttalelse fra SABIMA datert 27.04.2026

- Oppheving av vern vil ha negative konsekvenser for naturverdier, kunne skape en uheldig presedens og svekke legitimiteten og tilliten i norsk naturvern. Oppheving av vern er i strid med verneforskriftene.
- Sterkt kritiske til å tillate skogrydding i et belte på 30 – 50 meter fra veien og inn i landskapsvernområdet. Vil føre til fragmentering av intakte skogområder. Vernemyndigheten kan gi tillatelser til hogst etter søknad.
- SABIMA viser til at det i tilstøtende områder utenfor foreslått verneareal, er store naturverdier, og at det på sikt bør starte nye prosesser for å verne dette arealet.

13. Høringsuttalelse fra Forum for natur og friluftsliv (FNF) i Finnmark datert 27.04.2026

- Hovedbudskapet er at verneprosessen må styrke beskyttelsen av den verdifulle urskogen med tilhørende verneverdier, samtidig som tradisjonell bruk av skogen og friluftsliv kan foregå på naturens premisser.
- FNF Finnmark fraråder oppheving av vern. De mener dette kan svekke verneområdenes integritet, skape presedens og øke risikoen for aktiviteter som er negativ for skogen/naturverdiene.
- Nytt vern av skogområder kan ikke benyttes som argument for å oppheve vern.
- Når eksisterende verneområder foreslås opphevet, skjerpes kravene til naturmangfoldlovens § 8 om kunnskapsgrunnlaget og § 9 om føre-var-prinsippet, spesielt der naturverdiene er knyttet til gammel skog med kontinuitetsarter.

- FNF Finnmark foreslår at behov for hogst, skogsbilveger, vedlikehold og lignende, kan løses gjennom verneforskriftene i stedet for å oppheve vern.
- Ved Kiltjørnan øst – Skjelvatnet finnes elvemusling, en norsk ansvarsart som er sårbar for forurensning og fysiske inngrep i vassdrag.
- FNF Finnmark viser til forslag til ny § 3 punkt 1.2 bokstav g. for Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning. De stiller seg uforstående til at det skal være behov for siktlinjer 60 – 100 meter til begge sider av veien. Skog langs veien er positivt for vei-vedlikehold, da skogen tar i bruk vann som ellers ville rent mot veien. I tillegg gir skogen langs veien ly for hekkende fuglearter.
- Avslutningsvis konkluderer FNF Finnmark med at de ser positivt på vernet, men understreker samtidig at oppheving av vern med store naturverdier må ses på som et tillitsbrudd.

14. Høringsuttalelse fra WWF Verdens naturfond datert 24.04.2026

- Pasvik har noen av viktigste «ubeskyttede» (ikke vernet) furuskogsområdene i Norge. Områdenes naturverdier er godt dokumentert. At bare en liten del av disse områdene er tilbudt til vern, er ikke tilstrekkelig. Finnmarkseiendommen har et stort samfunnsansvar for å bevare disse unike områdene for fremtiden.
- Det er svært beklagelig at det foreslås å oppheve vernet i deler av naturreservatet og landskapsvernområdet. Både fordi det prinsipielt er galt, fordi det finnes betydelige naturverdier i disse områdene, fordi det danner en uheldig presedens og fordi det gir et feil signal til naboland som forvalter tilliggende naturområder. Tilgang til sandressurser bør løses gjennom verneforskriften, og ikke gjennom oppheving av vern.
- Kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 8 og § 9, er mangelfullt for flere områder hvor det foreslås oppheving av vern.
- Oppheving av vern i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat
  - ✓ Verna områder som Finnmarkseiendommen foreslår å oppheve, består dels av urskog som Finnmarkseiendommen ønsker å ta ut.
    - Lokaliteten Kiltjørnan øst – Skjelvatnet sør i Naturbase er vurdert som svært viktig, sitat: Lokaliteten har store naturverdier knyttet til urskog/urskognær furuskog, med tilhørende artsmangfold. Stubber og hogstspor synes å være fraværende i storparten av området. Denne lokaliteten vil bli mest påvirket ved oppheving av vern.
  - ✓ Lokaliteten Skjelvatnet-Bergvatnet sør
    - Ved oppheving av vern vil lokaliteten miste arealer. Den har verdien svært viktig i Naturbase og beskrivelsen av den er følgende: Lokaliteten har store naturverdier knyttet til urskog/urskognær furuskog, med tilhørende artsmangfold. Tørre rygger og «*solvendte*» hellinger med litt gunstigere lokalklima har flere steder tilnærmet optimalt utviklet klimaksfase-urskog, med trær i alle aldre, høy tetthet av svært gamle trær, og mye død ved i alle nedbrytningsstadier.
- Avgrensingen i Store Sametti - Skjelvatnet har mangler ved at mye av naturtypelokaliteten med A-verdi øst for Store Sametti, samt i praksis alle rødlistefunn, havner utenfor avgrensingen. De samme forhold gjelder ved Lille Sametti. I begge tilfeller er arealene nøkkelbiotoper som FeFo allerede har avsatt og som frivillig har avstått fra at skal hogges. Her må grensene endres slik at disse arealene også inkluderes. Det samme gjelder sør for eksisterende reservat, hvor store naturtypelokaliteter og nøkkelbiotoper finnes.

- Oppheving av vern i Øvre Pasvik nasjonalpark
  - ✓ Kartleggingen er noe mangelfull, men området inneholder blant annet naturtypen gammel furuskog (Gjøkmyra V) med verdien viktig. Etter WWFs vurdering er dette urskog som ikke bør avvernes, jf. figur 3 (*Midteng, R. 2016. Registrering av natur- og kulturverdier i Øvre Pasvik landskapsvernområde. Resultater fra kartlegginger utført i 2013 og 2014 med hovedvekt på naturverdier i skog og samiske kulturspor i trær. Asplan Viak rapport 2015. Unummerert. 80 s.*)
- Utvidelse av Øvre Pasvik nasjonalpark
  - ✓ Arealavgrensningen har ført til at store arealer med urskog, rødlistearter og verdifulle naturtyper ligger utenfor tilbudet. WWF oppfordrer Statsforvalteren til å vurdere å innlemme slike arealer. Areal sør for parkeringsplassen ved Sortbrysttjern og ved sørenden av Smalvatnet (øst for Korsvatnet) bør kunne inngå i vernet uten behov for ny oppstartsmelding.
- Om forskrifter
  - ✓ Om bålbrenning
    - Det vises til høringsdokumentet om bestemmelser knyttet til bålbrenning for nasjonalparken og naturreservatet. Forslaget innebærer etter WWFs mening at det ikke lenger vil være tillatt å benytte medbrakt ved til bålbrenning.
    - Ordlyden om bålbrenning er upresis. Presis formulering kan være dette: Bruk av nedfalte kvister og mindre greiner er tillatt, men det er forbudt å bruke stående eller liggende furuer, inkludert påsittende greiner. At det ikke er tillatt å ta med ved, kan føre til større press på verneverdiene. Er det mulig å ha like regler for naturreservat, nasjonalpark og landskapsvernområde, slik at det blir lettere for brukerne å forstå reglene.
  - ✓ Om skogrydding
    - Å tillatte skogrydding i belter på 30 – 50 meter langs Grensefossveien og Tommamoveien er bekymringsfullt for vedlikehold og oppgradering, vil kunne påvirke verneverdier negativt.

15. Høringsuttalelse fra Forsvaret datert 05.05.2026

En utvidelse av verneområdene i Pasvik får negative konsekvenser for Forsvaret. Det fører til mindre areal for øving i et geografisk svært viktig område for Forsvarets skarpe oppdrag. Derfor er det viktig at Forsvaret får unntaksbestemmelser i verneforskriftene, spesielt gjelder dette Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.

Forsvaret foreslår disse endringene i bestemmelsene for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat:

- § 6 Generelle unntak fra vernebestemmelsene
  - ✓ Motorisert ferdsel på snødekt mark for Forsvaret.
- § 7: Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser
  - ✓ Motorferdsel på barmark for Forsvaret med lette terrengkjøretøy og beltevogn i forbindelse med skarpt planverk.

16. Høringsuttalelse fra Finnmark Politidistrikt datert 17.04.2026

Politiet viser til at det er flere sider av saken som ikke er utredet i saksfremlegget, blant annet politiets ansvar og oppgaver som i utgangspunktet kan finne sted i hele Pasvikdalens utstrekning.

Finnmark politidistrikt vil her redegjøre for lovpålagte oppgaver knyttet til to oppdrag (nasjonale oppdrag på vegne av Staten):

1. Søk- og redningsoppdrag (SAR), jf. politiloven § 27. Her kan det være aktuelt å benytte motorbåt på elva, ATV-kjøretøy i terreng m.v.
2. Grenseovervåking med sivile mål, grenseloven, grenseforskriften og Schengen-lovverk (SBC).

Politimesteren i Finnmark er blant annet tildelt et særlig ansvar for at Norge skal etablere og opprettholde et troverdig konsept for grenseovervåking med bistand fra Forsvaret. Begge de militære grensekompaniene (i Pasvik og Jarfjord) gis opplæring til å kunne utøve sivil politimyndighet på vegne av politimesteren. Soldatene sin patruljevirkosomhet er i all hovedsak grenseovervåking med sivile formål

Felles for begge de to nevnte oppdragene er at de vil være overordnet øvrige bestemmelser som etableres knyttet til eksisterende- eller nye verneområder. Politiets samfunnsoppdrag med henvisnings til politilovens §§ 1, 2, og 6 kan ikke hindres eller begrenses av andre bestemmelser, men for politiet er det likevel naturlig å ta ulike hensyn knyttet til tid og sted for tilstedeværelse når det er mulig.

Det anses som viktig at det i forarbeidene til vern av ny skog i Pasvikdalen finnes en redegjørelse for politiets ansvar og oppgaver.

Politiet har i utgangspunktet unntak fra bestemmelser gitt i medhold av lov om motorferdsel i utmark, jfr. motorferdselloven § 4.

Finnmark politidistrikt har også et pågående og omfattende prosjektarbeid på oppdrag fra Justisdepartementet og politidirektoratet, med formål å styrke grenseovervåkingen i hele grenseområde.

Prosjektet skal lede frem til blant annet flere stasjonære og mobile systemer for grenseovervåking, herunder langt flere droner med den konsekvens at omfanget av dronetrying vil øke betydelig. Det samme gjelder mobil patruljevirkosomhet gjennom hele året. Den bakenforliggende årsak er den sikkerhetspolitiske situasjon som Norge befinner seg i forhold til Russland. Det bør også påregnes noe større aktivitet med politihelikopter innenfor grenseoppdraget i årene fremover.

17. Høringsuttalelse fra Sør-Varanger kommune datert 12.05.2026

Verneform

Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat endrer verneform til nasjonalpark. Begrunnes i størrelsen og at området ikke kan anses som uberørt.

Skogbruk/skogsveger

Følgende bestemmelse foreslås for landskapsvernområdet og naturreservatet:

Det er tillatt å drive aktivt vegvedlikehold på vegene som grenser inntil naturreservater og i landskapsområder. Det er tillatt å hente grus fra de gamle grusuttakene langs vegene til bruk for vedlikehold på vegene, det er også tillatt med vedlikehold av grøfter, bruer og stikkrenner. Vegene skal tilfredsstillende standarden til den vegklasse den er godkjent i henhold til normaler for landbruksveier fastsatt av landbruksdirektoratet. Dette gjelder også ved nye endringer av krav/normaler i framtiden. Dette begrunnes i at dagens bestemmelser gjør det vanskelig å drive skogbruk på en effektiv og hensiktsmessig måte, blant annet knyttet til grusuttak, vedlikehold- og oppgradering av skogsveger.

Øvre Pasvik nasjonalpark

Det må være tillatt med oppgradering av veier i området samt at veier må kunne grøftes opptil 10 meter fra veien. Dette for å sikre at veien tåler dagens bruk og behov.

I nytt forslag § 3 punkt 1.2 bokstav b. for forskriften for nasjonalparken foreslår Statsforvalteren følgende formulering: Vedlikehold av bygninger, reindriftsanlegg, veier og andre *anlegg og innretninger* når dette ikke vil medføre endret bruk. Kommunen mener at tekst i kursiv bør utgå.

Uttransport av felt elg

Statsforvalteren foreslår en ny bestemmelse for nasjonalparken § 3 punkt 6.3 bokstav d., sitat: Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- d) bruk av *lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg* i de deler av nasjonalparken hvor jakt er tillatt.

Etter kommunens syn bør ATV/UTV kunne benyttes til uttransport av felt elg. Subsidiært ønsker kommunen at eksisterende bestemmelse på dette området videreføres.

Drone/lysforurensning

Kommunen støtter forslaget til bruk av drone, og er enig med nasjonalparkstyret om forslag til bestemmelser for lysforurensning.

For Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat foreslår kommunen at ordlyden *i henhold til standard på vernetidspunktet* utgår, jf. vernebestemmelsen § 4 bokstav e. Når det gjelder § 6, bør uttransport av felt elg kunne gjennomføres med ATV/UTV også i naturreservatet, eventuelt i henhold til dagens bestemmelser/standard.

I landskapsvernområdet bør grusuttak og grusforekomster være kartfestet og tilgjengelig for veivedlikehold og andre tillatte tiltak.

18. Høringsuttalelse fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) datert 25.06.2026

NVE har sett gjennom høringsdokumentet for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende- og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. De kan ikke se at de foreslåtte endringene vil påvirke eksisterende energi- og kraftanlegg. Barents Nett AS har uttalt at det er ingen kraftledninger i utvidelsesområder.

Statsforvalterens kommentarer:

1. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Odd Bjørnar Johansen datert 21.03.2026*

Odd Bjørnar Johansen viser til en sti som går fra området ved Kobbfossmyra/Leite/Skogmo og nordvestover til Oksvannskoia sørvest for Lille Oksvatnet. Store deler av stien ligger i den sørlige delen av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. Tilgang til stien er viktig for transport av ved, utstyr m.v. til Oksvannskoia samt oppkjøring av skiløyper vinterstid.

Når det gjelder transport av ved, utstyr og lignende til Oksvannskoia, er det fra Statsforvalterens side ønskelig at dette foregår på vinterstid for å unngå forstyrrelse av dyreliv og skade på grunn og vegetasjon. Derfor har i forslag til verneforskrift § 7 bokstav c. åpnet opp for at det kan gis dispensjon til motorferdsel på snødekt mark til hytter i området. I samme paragraf bokstav g. er det i tillegg åpnet for at det kan gis dispensasjon til bruk av motorisert kjøretøy til oppkjøring av skiløype eller løype for hundekjøring.

2. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Stein Farstadvoll og Bjørnar J. Olsen ved UiT-Norges arktiske universitet datert 13.04.2026*

Farstadvoll og Olsen's innspill knytter seg særlig til oppheving av vern i landskapsvernområdet. For å ytterligere ta vare på kulturminner, foreslås det ny § 3 punkt 7, slik: *Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold, skjøtsel og uttak av kulturminner.*

I 2020 ble rapporten *Arkeologisk registrering av Luftwaffe-leiren ved Gjøkåsen, januar 2020, Stein Farstadvoll, Ingar Figenschau og Bjørnar Olsen, UiT Norges arktiske universitet*, laget. Innen undersøkelsesområdet er det dokumentert til sammen 319 kulturminner i- og rundt leirområdet (Luftwaffe-leiren) som inkluderer både krigsminner og samiske kulturminner.

Utfordringen her er at omtrent hele undersøkelsesområdet ligger innenfor et område i landskaps-vernområdet som foreslås opphevet. Dette kan føre til at nyere tids krigsminner kan bli mere utsatt for skader og hærverk som følge av mindre beskyttelse gjennom verneforskriften. Kulturminner som ikke faller under beskyttelsen til kulturminneloven, står det verre til med, som for eksempel kultur-minner fra andre verdenskrig. Alle samiske kulturminner fra 1917 eller eldre, herunder barkeuttak som er registrert i stort antall i dette området, er imidlertid automatisk fredet. Siden vernet av det nordøstlige området etter høring ikke blir opphevet, vil nyere tids krigsminner og skoltlesamiske bosteder m.v. til dels bli liggende i verneområdet.

I rapporten er det dokumentert over 300 kulturminner i- og rundt Luftwaffe-leiren. I tillegg er det registrert kulturspor i furutrær nord-, sør- og vest for Gjøkmyra som sannsynligvis er automatisk freda kulturminner. Å drive skogbruk, herunder etablere skogsveger, i områder med kulturminner, kan bli utfordrende for Finnmarkseiendommen.

3. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Miraculix (Sør-Varanger Sopp- og Nyttevekstforening) datert 13.04.2026*

Statsforvalteren mener det foreligger verneverdier både i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og Øvre Pasvik landskapsvernområde som tilsier at det ikke er ønskelig at eksisterende verneområder skal oppheves. Gjennom dialog med Finnmarkseiendommen og Allskog har vi kommet frem til at foreslått område på 1 531 daa i Store Sametti - Skjelvatnet likevel ikke skal oppheves.

Når det gjelder landskapsvernområdet, så ønsket Finnmarkseiendommen i utgangspunktet at den nordlige- og nordvestlige delen av Øvre Pasvik landskapsvernområde med plantelivsfredning skulle oppheves. Dette arealet utgjør 4 517 daa, og er i utgangspunktet del av avtale mellom Finnmarkseiendommen og Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) fra rundt 2020.

Etter høringen og i dialog med Finnmarkseiendommen/Allskog har vi kommet frem til at den nordøstlige delen av landskapsvernområdet ikke skal oppheves. Dette arealet er på 1 229 daa. For nærmere utredning av verdier knyttet til Luftwaffe-leieren og barkuttak, se Statsforvalterens kommentar til uttalelsen fra Farstadvoll og Olsen.

4. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Sametinget datert 17.04.2026.*

Statsforvalteren vil utrede samisk bruk av områdene ytterligere i tilrådningen, herunder konsekvenser for reindrifta, men vi vil ikke konsekvensutrede saken i henhold til plan- og bygningssloven.

Sametinget etterlyser informasjon om hvordan § 7 bokstav b. i høringsforslag for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat konkret er tiltenkt praktisert. Dette er en spesifisert bestemmelse som åpner opp for at Statsforvalteren kan gi dispensasjon til motorferdsel på barmark i forbindelse med reindrift. Det står videre at det legges opp til flerårige tillatelser i samsvar med godkjent distriktsplan.

Dette er noe Statsforvalteren har hatt anledning til etter eksisterende bestemmelser for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, jf. kapittel VI nr. 3. Statsforvalteren har på de siste åtte år, og kanskje lengre tilbake også, ikke mottatt søknad fra reindrifta om slik motorferdsel. Derfor har vi ikke noe vedtak å vise til for hvordan bestemmelsen kunne ha vært praktisert. En avklaring kan komme ved at reindrifta reviderer distriktsplanen. Det kan også gjøres avklaringer ved at det utarbeides forvaltningsplan for naturreservatet.

Når det gjelder forslag til ny § 3 punkt 6.3 første avsnitt bokstav a. og siste avsnitt for nasjonalparken, så gjelder den samme problemstilling som nevnt i avsnittet ovenfor. Ifølge nasjonalparkstyret for Øvre Pasvik nasjonalpark (pers.med. Kollstrøm), så har ikke nasjonalparkstyret behandlet søknader fra reindrifta om motorferdsel på barmark etter denne bestemmelsen. Etter Statsforvalterens vurdering bør slik kjøring i størst mulig grad avklares i distriktsplanen. En distriktsplan skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planlegging.

Når det gjelder innholdet i distriktsplanen, viser vi til reindriftsloven av 15. juni 2007 nr. 40 samt kapittel 1.4, 1.5 og 1.6 her. På hjemmesiden til landbruksdirektoratet finner vi også informasjon om reinbeitedistriktenes distriktsplaner. Siden det er en sammenheng mellom verneforskrifter og distriktsplan, vil det være viktig at reinbeitedistriktet samarbeider med Statsforvalteren og Øvre Pasvik nasjonalparkstyre ved revidering-/utarbeidelse av distriktsplan.

5. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre datert 21.04.2026*

Grustak

Nasjonalparkstyret ønsker en mer omfattende revidering av forskriften for landskapsvern-

området enn det legges opp til i denne verneprosessen. Statsforvalteren har oppfattet oppdraget fra Miljødirektoratet dithen at det kun skulle gjennomføres mindre endringer i forskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområdet, men vi vil likevel ta opp innspillene fra nasjonalparkstyret som i store trekk går på forskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområdet.

Om uttak av masse i landskapsvernområdet står det følgende på side 26 i kapittel 4.9 for forvaltningsplanen for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde, sitat: *Det presiseres at uttak av masse er forbudt i landskapsvernområdet, og at begge grusuttakene må avsluttes og tilplantes slik at de ikke fremstår som sår i terrenget.*

Forslag til ny § 3 punkt 1.2 bokstav f. i høringsforslaget for landskapsvernområdet: Bestemmelsene i punkt 1.1 er ikke til hinder for *uttak av masser fra eksisterende grustak til vedlikehold av vei*. Statsforvalteren har foreslått at de tre aktuelle grustakene i landskapsvernområdet, som ligger i område som er vernet, skal tas ut av verneområdet.

Navn

Styret ber Statsforvalteren ta opp navn på verneområdene med Sametinget, og mener det vil være mest naturlig å benytte skoltlesamiske navn på nasjonalparken og landskapsvernområdet, noe også Sametinget ifølge nasjonalparkstyret uttrykte i brev 3. januar 2024.

Statsforvalteren har ikke tatt opp navn på nasjonalparken og landskapsvernområdet med Sametinget, og vi vil ikke foreslå nye navn på nasjonalparken og landskapsvernområdet i denne prosessen.

Dark Sky

Øvre Pasvik nasjonalpark ble sertifisert som International DarkSky Park i 2024. Styret foreslår å innarbeide diverse bestemmelser om lysforurensning i forskriften for nasjonalparken. Etter Statsforvalterens vurdering består Øvre Pasvik nasjonalpark av lite infrastruktur som veier, anlegg, hytter m.v. Derfor mener vi at bestemmelser om lysforurensning i verneområdet kan oppnås gjennom informasjonsarbeid, planer, dialog m.v. Vi foreslår derfor ikke egne bestemmelser om dette i tilrådingen.

Droner

Nasjonalparkstyret viser til forskrift om opprettelse av restriksjonsområder ved Schengen yttergrense av 10. juni 2025 nr. 995. Ifølge nasjonalparkstyret ligger Øvre Pasvik nasjonalpark i restriksjonsområder/soner ENR419 og ENR420, og ifølge styret er det ikke hjemlet unntak for bruk av motordrevet modellfly/drone med militær operativ virksomhet og politioppgaver m.v. Nasjonalparkstyret foreslår at denne hjemmelen kommer på plass i verneforskriften. Statsforvalteren har vurdert politiets og forsvarrets behov for å benytte droner i verneområdene, men vi har ikke tilrådd nye bestemmelser i denne sammenhengen.

Ferdelsregler i nasjonalparken er nærmere omtalt i gjeldende forskrift § 3 punkt 5 (pkt 5.1 –5.5).

Gjeldende bestemmelse § 3 punkt 5.5 for nasjonalparken lyder (bestemmelsene i pkt. 5 er ikke til hinder for):

Nødvendig ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsoppgaver. Dette gjelder også ferdsel i forbindelse med gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningstiltak som er bestemt av forvaltningsmyndigheten etter § 5.

I § 3 punkt 7.2 i gjeldende forskrift for nasjonalparken står det følgende:

Bruk av motordrevet modellfly, modellbåt, isbor o.l. er forbudt.

Denne bestemmelsen står sist i forskriften, og det er dermed ikke noe unntak fra denne bestemmelsen i § 3 punkt 5.5 for nasjonalparken.

Statsforvalteren har vurdert problemstillingen, men vi har ikke tilrådd nye bestemmelser på dette området.

Kulturminner/formål

Nasjonalparkstyret foreslår å legge inn bestemmelser om kulturminner m.v. i formålsbestemmelsen både for nasjonalparken og landskapsvernområdet.

For Østmarka nasjonalpark som ble opprettet i 2023, er det tatt inn en bestemmelse i formålet om å bevare kulturminner og kulturhistorie.

For Pasvik naturreservat står det under formålsbestemmelsen at reservatet er en klassisk lokalitet med rik natur- og kulturhistorie, og ifølge formålsbestemmelsen for Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde skal landskapsvernområdet sammen med Varangerhalvøya nasjonalpark, bidra til å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange kulturminner.

I Øvre Pasvik landskapsvernområde er det registrert stort antall nyere krigsminner samt skoltesariske barkuttak m.v. Statsforvalteren mener derfor at det kan være hensiktsmessig å ta inn en bestemmelse om dette i verneformålet for landskapsvernområdet. Statsforvalteren tilrår derfor at ny § 2 Formål for landskapsvernområdet lyder (foreslått endring i kursiv):

Formålet med opprettelsen av Øvre Pasvik landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med et rikt plante- og dyreliv, sikre variasjonsbredden av naturtyper i regionen, ta vare på landskapsformer og særpregede geologiske forekomster *samt bevare kulturminner og kulturhistorie.*

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne nyttes til reindrift og naturopplevelse.

Bobiler/campingvogner

I § 3 punkt 1.1 i gjeldende verneforskrift for landskapsvernområdet står det blant annet at det er *forbud mot hensetting av campingvogner og bobiler for overnatting.* Nasjonalparkstyret mener det er urimelig at besøkende ikke kan overnatte i bobil og campingvogn, men at det er riktig å forby hensetting i den forstand at kjøretøy eller vogner settes igjen når de besøkende reiser ut av verneområdet. Statsforvalteren har vurdert innspillet fra nasjonalparkstyret om campingvogner og bobiler. Vi foreslår ikke at gjeldende bestemmelse om dette skal endres.

§ 3 punkt 6.3 i verneforskriften for Øvre Pasvik nasjonalpark

I høringsforslaget lyder bestemmelsen slik, sitat:

§ 3 punkt 6.3 skal lyde:

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. bruk av motorkjøretøyer på barmark i forbindelse med reindrift
- b. transport av varer inn til hytter på vinterføre
- c. transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter, klopper o.l. på vinterføre

- d. bruk av *lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg i de deler av nasjonalparken hvor jakt er tillatt.*

Nasjonalparkstyret foreslår at denne bestemmelsen endres til:

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. Bruk av motorkjøretøyer på barmark i forbindelse med reindrift.
- b. Bruk av beltekjøretøy på vinterføre, motorbåt eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og ved til åpne koier og tilrettelagte bålplasser.
- c. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med transport av materialer og utstyr til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.
- d. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppkjøring og vedlikehold av skiløyper.
- e. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med naturvernrensing.
- f. Nødvendig motorferdsel ved *skadefelling og uttak av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk*, innenfor fellingstillatelse gitt av statsforvalteren.
- g. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt elg med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy

Merk at innspillet fra nasjonalparkstyret, bokstav a – g. gjelder for nasjonalparken.

I vår tilråding foreslår Statsforvalteren følgende:

Bokstav a

Nasjonalparkstyret foreslår under bokstav a. at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift. Denne bestemmelsen er likelydende med høringsforslaget i § 3 punkt 6.3 bokstav a. (nasjonalpark). Statsforvalteren foreslår at høringsforslaget videreføres.

Bokstav b

Nasjonalparkstyret foreslår at transporten av varer og utstyr til hytter og ved til åpne koier og tilrettelagte bålplasser kan skje med beltekjøretøy på vinterføre, motorbåt eller luftfartøy, jf. bokstav b. Etter Statsforvalterens vurdering kan dette for eksempel være være snøskuter med belter eller tyngre militære kjøretøy med belter.

Etter gjeldende forskrift for nasjonalparken er motorferdsel på land og vann forbudt, jf. § 3 punkt 6.1. Statsforvalteren ønsker ikke åpne opp for motorbåt, men er åpen for bruk av luftfartøy og lett beltekjøretøy for transport av varer og utstyr til hytter. Vi er også åpen for at de samme fremkomstmidlene kan benyttes til transport av ved til åpne koier og tilrettelagte bålplasser.

Vi foreslår derfor i § 3 punkt 6.3 bokstav b. at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til bruk av snøskuter på vinterføre eller luftfartøya for transport av varer og utstyr til hytter og ved til åpne koier og tilrettelagte bålplasser.

Bokstav c.

Nasjonalparkstyret foreslår i c. at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med transport av materialer og utstyr til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger. Statsforvalteren er opptatt av at denne kjøringen skal foregå på vinterføre for å unngå skade på vegetasjon og forstyrrelse av dyreliv og at transporten skal

være nødvendig, og foreslår derfor at § 3 punkt 6.3 bokstav c. i forskriften for nasjonalparken skal lyde: *Nødvendig motorferdsel på vinterføre i forbindelse med transport av materialer og utstyr til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.*

Bokstav d.

Statsforvalteren går ikke inn for forslaget fra nasjonalparkstyret om at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til oppkjøring og vedlikehold av skiløyper. Dette begrunnes blant annet i at slik kjøring, spesielt på vinterstid, kan forstyrre reinen som beiter her på denne tiden av året.

Bokstav e.

Naturvernbranding i verneområder er ikke vanlig i Norge, men vi er godt kjent med at drives lyngbranding noen steder langs kysten. Statsforvalteren ønsker ikke å åpne opp for motorferdsel i forbindelse med naturvernbranding gjennom en spesifisert bestemmelse.

Bokstav f.

Statsforvalteren foreslår en unntaksbestemmelse i § 3 punkt 1.2 bokstav c. for nasjonalparken, og den skal lyde: *Lisensfelling, skadefelling og uttak av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.* Vi foreslår ikke spesifisert bestemmelse om motorferdsel i forbindelse med dette forslaget.

Bokstav g.

Nasjonalparkstyret foreslår at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt elg med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy. Statsforvalteren støtter forslaget, og foreslår i § 3 punkt 6.3 bokstav d. følgende: *Bruk av ATV eller luftfartøy for uttransport av felt elg i de deler av nasjonalparken hvor jakt er tillatt, alternativt nødvendig uttransport av felt elg med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 3 punkt 6.2 ny bokstav c.*

Nasjonalparkstyret foreslår en spesifisert bestemmelse knyttet til motorferdsel ved transport av felt elg ved Magesekkvatnet. Statsforvalteren foreslår unntaksbestemmelse i § 3 punkt 6.2 ny bokstav c følgende: *Bruk av ATV for uttransport av felt elg med henger eller transportbrett langs trasé avmerket i vernekart.*

Reindrift/motorisert ferdsel

Ifølge nasjonalparkstyret bør forskriften klargjøre hvilke hjemler som gjelder for henholdsvis reindriftsnæring og reindriftsforvaltning. Styret mener blant annet at ferdsel på barmark ikke er direkte hjemlet i forbindelse med drift og vedlikehold av konvensjonsgjerder/grensegjerder mot Finland og Russland.

Statsforvalteren er kjent med at vi har mottatt brev fra Landbruksdirektoratet angående informasjon om tilsyn-, vedlikeholds- og restaureringsarbeid av reingjerde – bruk av motorisert kjøretøy i Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde, Pasvik naturreservat m.fl.

Vi er også kjent med at denne saken har blitt tatt opp av verneområdestyrer i Troms og Finnmark, og at det er sendt en henvendelse til Miljødirektoratet for å få svar på om det er nødvendig med tillatelse fra forvaltningsmyndighet for kjøring på barmark i forbindelse med vedlikehold av reingjerder, og det bes om at Miljødirektoratet avklarer dette med Landbruksdirektoratet, jf. artikkel 20 i konvensjonen mellom Norge og Finland om oppfølging og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område av 09.12.2014 nr. 20 Bilateral.

Ferdseil til fots

§ 3 punkt 4.2 i verneforskriften for landskapsvernområdet lyder:

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan.

§ 36 (landskapsvernområde) andre avsnitt siste setning i naturmangfoldloven lyder:

I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots.

Styret mener det ikke er samsvar mellom § 3 punkt 4.2 i landskapsvernområdet og § 36 i naturmangfoldloven. I § 3 punkt 4.2 er det gitt bestemmelser om ferdselsformer som ikke er til fots. Dette er etter § 36 i naturmangfoldloven ikke tillatt.

I verneforskriften står det at tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger er tillatt. Her er det gitt bestemmelser om ferdsel til fots, noe som etter § 36 i naturmangfoldloven ikke er tillatt. At verneforskriften ikke samsvarer helt med naturmangfoldloven, kan skyldes at landskapsvernområdet ble vedtatt i 2003, mens naturmangfoldloven kom i 2009.

Bålbrenning

Siden det ikke er restriksjoner på bålbrenning i landskapsvernområdet, og det er betydelig urskog/gammelskog interesser, mener nasjonalparkstyret at det bør være restriksjoner på dette i landskapsvernområdet. Temaet har ikke vært på høring. I utgangspunktet støtter Statsforvalteren forslaget fra nasjonalparkstyret, men vi foreslår likevel ikke restriksjoner på bålbrenning.

§ 3 punkt 2.1 og punkt 2.2 i gjeldende forskrift for nasjonalparken

Styret mener det ikke er helt samsvar mellom § 3 punkt 2.1 og § 3 punkt 2.2 bokstav d. i gjeldende forskrift for nasjonalparken. Statsforvalteren finner det spesielt at vegetasjonen er vernet mot skade og ødeleggelse (for eksempel plukking) i punkt 2.1, mens det i 2.2 bokstav d. er åpnet opp for plukking av vanlige planter til privat bruk. Vi foreslår at § 3 punkt 2.2 ny bokstav c. skal lyde: *Plukking av planter som er alminnelig forekommende på stedet til privat bruk.*

Skadefelling/lisensfelling

For Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er det i § 4 bokstav c foreslått bestemmelse om felling av store rovdyr, sitat: Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk. Østmarka nasjonalpark har denne bestemmelsen, jf. § 5 andre avsnitt bokstav b., sitat: *Det er likevel tillatt med lisensfelling, skadefelling og uttak av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.*

Statsforvalteren foreslår at denne bestemmelsen tas inn i forskriftene for nasjonalparken, jf. § 3 punkt 1.2 bokstav d., og landskapsvernområdet, jf. § 3 punkt 1.2 bokstav i. Bestemmelsen lyder: *Det er likevel tillatt med lisensfelling, skadefelling og uttak av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.*

Fremmede arter

Nasjonalparkstyret mener bestemmelsene må utformes slik at det er tillatt å jakte/foreta uttak

av bisamrotte og mårhund i den delen av nasjonalparken hvor det er jaktforbud (opprinnelig del av nasjonalparken).

Jakt etter viltlovens bestemmelser er tillatt både i nasjonalparken og landskapsvernområdet etter dagens regelverk. I forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028 er det åpnet opp for jakt på blant annet bisam (bisamrotte) og mårhund hele året. Statsforvalteren er enig i at det kunne være naturlig at det var tillatt med jakt på mårhund og bisamrotte i hele nasjonalparken, men i denne omgang foreslår vi ikke å åpne opp for jakt i den del av nasjonalparken som har jaktforbud.

Gjeldende § 3 punkt 2.3 første setning i forskrift landskapsvernområdet

Styret mener det er en skrivefeil her, og at det skal stå vernskogbestemmelser i stedet for verneskogbestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette rettes opp i ny forskrift, jf. § 3 punkt 2.3 første setning.

Uttak av bark/trevirke

Nasjonalparkstyret foreslår ny spesifisert bestemmelse for nasjonalparken og landskapsvernområdet, der det skal være mulig å få tillatelse til uttak innerbark på furu til tradisjonelt matformål og skjøtsel av kulturlandskap samt uttak av trevirke til tradisjonell husflid. Statsforvalteren vil ikke foreslå en bestemmelse om dette i denne verneprosessen.

Tiltak for å avverge skade

Nasjonalparkstyret foreslår at det innarbeides en formulering om at bestemmelsen i forskriften for nasjonalparken og landskapsvernområdet ikke er til hinder for tiltak som er nødvendige for å avverge fare for skade på mennesker, miljø eller materielle verdier. Det kan være aktuelt å unnta politi- og brannvernoppgaver m.v. fra mer enn ferdselsbestemmelser og motorferdsel. I denne omgang foreslår ikke Statsforvalteren nye bestemmelser på dette punktet.

Kirkesteinen

Nasjonalparkstyret er opptatt av at Kirkesteinen må ligge i landskapsvernområdet. Etter Statsforvalterens vurdering innebærer høringsforslaget at Kirkesteinen ligger i landskapsvernområdet.

Oppheving av vern i nordre del av landskapsvernområdet

Nasjonalparkstyret for Øvre Pasvik nasjonalpark foreslår å beholde området i Øvre Pasvik landskapsvernområde som i følge høringsforslaget ligger an til å bli opphevet. I dialog med Finnmarkseiendommen har Statsforvalteren kommet frem til at ca. 1 229 daa av den nordøstligste delen av landskapsvernområdet likevel ikke oppheves, men de to grustakene nord- og sør for Gjøkåsen går ut av verneområdet.

Tilgang på grus

Statsforvalteren vil gå inn for at Finnmarkseiendommen skal få tilgang til grusressurser nord- og sør for Gjøkåsen, og foreslår derfor at arealene knyttet til grustakene går ut av landskapsvernområdet.

Soner langs veier

Nasjonalparkstyret stiller spørsmål og mener det vil være utfordrende med 30- og 50-meterssoner for vedlikehold og oppgradering av skogsbilveger. I høringsdokumentet har Statsforvalteren vist hvilke områder dette gjelder. Dette har endret seg noe i tilrådingen, da nordlig del av landskapsvernområdet ikke blir opphevet. Statsforvalteren legger til grunn enigheten

mellom daværende Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) og Finnmarkseiendommen/Allskog fra rundt 2020, og foreslår ikke endringer av bestemmelsen om soner langs veier.

Økonomiske konsekvenser

Dersom foreslått vern vedtas som foreslått, vil nasjonalparkstyret bli forvaltningsmyndighet for nye områder og samlet areal vil bli større. Det betyr videre at alt av planer, herunder besøksstrategier, forvaltningsplaner m.v. må vurderes på nytt.

Nasjonalparkstyret har mye informasjon på sine hjemmesider, på plakater og tavler, i utstillinger m.v. Slik informasjon er plassert både i terreng, på Gjøken, på Svanhovd m.v. Dersom denne informasjonen skal gjøres om, og det må lages og utplasseres nytt informasjonsmaterieil, vil det medføre stor ekstra arbeidsmengde. Statsforvalteren ser for seg at nasjonalparkstyret vil ha behov for økte ressurser i flere år fremover dersom nytt vern blir vedtatt.

6. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelse fra NIBIO (Norsk institutt for bioøkonomi) datert 24.04.2026*

Utstrekning/størrelse på planen

NIBIO påpeker den begrensede utstrekningen av verneforslaget. Statsforvalteren er enig med NIBIO om at det er gode grunner for at større arealer burde vært med i tilrådingen. Statsforvalteren har imidlertid forholdt seg til den enighet som ble oppnådd mellom tidligere Fylkesmannen i Finnmark (nå Statsforvalteren i Troms og Finnmark) og Finnmarkseiendommen rundt 2020. Enigheten har både gått på utstrekningen av planen og forskrifter. Arealer utover det som var tilbudt i denne saken må eventuelt utredes senere hvis grunneier ønsker å tilby mer areal for frivillig skogvern.

Oppheving av vern i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og Øvre Pasvik landskapsvernområde

NIBIO mener at forslag om oppheving av vern i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og Øvre Pasvik landskapsvernområde setter en uheldig presedens for naturvern i Norge. Statsforvalteren foreslo i høringsdokumentet at ca. 1 531 daa i den sørøstlige delen av reservatet skulle oppheves. Gjennom god og konstruktiv dialog med Finnmarkseiendommen/Allskog har en kommet frem til at denne delen av reservatet likevel ikke skal oppheves. Det er også oppnådd enighet om den nordøstlige delen av landskapsvernområdet, som har et areal på ca. 1 229 daa, ikke vil bli opphevet.

Soner for oppgradering av vei

Dette er nærmere omtalt under Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre.

Mineralleting

NIBIO omtaler tillatelser som er gitt til mineralleting i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. Statsforvalteren har et eget kapittel om mineralressurser i tilrådingen. Statsforvalteren har gjennomgått hvilke områder som til nå har vært aktuelle for undersøkelse og utvinning i forhold til frivillig skogvernprosessen i Pasvikdalen. Da ser vi at Aurum Future Minerals AS har 16 godkjente områder for undersøkelse, mens Mineral Holding AS er tildelt undersøkelsesrett for ett område i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat (www.dirmin.no). For nærmere informasjon om mineralleting, viser vi til kapittelet om dette her.

Konsekvenser av nytt vern for reiseliv

NIBIO mener at avsnittet om konsekvenser av vern burde inkludere en vurdering av effektene på reiseliv og andre næringer.

Det foreslås nytt vern i tilknytning til Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat og Øvre Pasvik nasjonalpark samt oppheving av deler av eksisterende landskapsvernområde. At det har pågått en verneprosess i Pasvikdalen siden 19. desember 2025 bør være vel kjent blant reiselivsaktører i Pasvikdalen, og at det har vært mulighet til å komme med innspill til denne prosessen.

Det er viktig å understreke at en frivillig skogvern-prosess som denne, ikke er ment å være en omkamp om det eksisterende vernet i Pasvikdalen. Statsforvalteren har ikke mottatt innspill fra reiselivsaktører, men vi har mottatt innspill som går på blant annet skiløyper og hundekjøring, og fulgt dette opp med blant annet endringer i verneforskriften for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat.

7. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelse fra Reinbeitedistrikt 5A Pasvik datert 26.04.2026

Reinbeitedistriktet påpeker at veien som går fra Nyrudkrysset til Hestefossveien ikke er merket, jf. side 23 i høringsnotatet. For øvrig viser distriktet til innspillet som de gav ved oppstart av verneprosessen, og ber om at dette tas til vurdering også senere i prosessen.

Grunnen til at deler av veien ikke er merket med sort stiplet strek fra Gjøkåsen og sørover, er at høringsforslaget gikk ut på at verneområdet vest for denne veien var foreslått opphevet.

Statsforvalteren viser til brev (innspill til oppstartsmelding) fra Reinbeitedistrikt 5A Pasvik datert 26. januar 2026 og Statsforvalterens kommentar til dette. For øvrig viser vi til konsultasjoner med reinbeitedistriktet.

8. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Kjell Beddari datert 26.04.2026

Beddari mener at nytt vern i Pasvikdalen ikke er til gode for befolkningen. Etter Statsforvalterens vurdering ønsker størstedelen av befolkningen på generelt grunnlag å verne mer natur.

Motstanden mot vern kan ofte knyttes til frykten for begrensninger i bruken av utmarka. Ifølge høringsforslaget vil jakt og fiske fortsatt være tillatt i Øvre Pasvik nasjonalpark, Øvre Pasvik landskapsvernområde og Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat

For Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat er det i tillegg foreslått spesifisert bestemmelse der Statsforvalteren etter søknad kan gi tillatelse til bruk av motorisert kjøretøy til oppkjøring av skiløype eller løype for hundekjøring, jf. § 7 bokstav g.

Statsforvalteren foreslå også at de tre grustakene som i dag ligger i den nordlige delen av landskapsvernområdet, skal gå ut av vernet.

9. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Natur og Ungdom datert 27.04.2026

Pasvikdalen er et historisk skoltesamisk område, og det finnes skoltesamiske kulturspor som trær med barkuttak i områder som foreslås opphevet. Det etterspørres om Statsforvalteren har gjennomført konsultasjon med skoltesamiske interesser. Statsforvalteren gjennomførte konsultasjon med Norrös Skoltesamene ved Elin Mathisen 22. juni 2026, som uttalte at de var imot oppheving av vern i disse områdene, da de er bekymret for at skoltesamiske kulturminner kan gå tapt gjennom blant annet skogbruk.

Natur og Ungdom er av mange grunner kritisk til at deler av eksisterende naturreservat og landskapsvernområde foreslås opphevet. Statsforvalteren har i dialog med Finnmarkseiendommen og Allskog kommet til enighet om at deler av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat ikke skal oppheves, i tillegg til deler av Øvre Pasvik landskapsvernområde.

10. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Naturvernforbundet datert 27.04.2026

Statsforvalteren er enig med Naturvernforbundet om at oppheving av vern av eksisterende verneområder er uheldig og kan skape presensvirkninger.

I denne prosessen har vi imidlertid måttet legge til grunn den enighet som ble oppnådd mellom Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) og Finnmarkseiendommen om avgrensninger og forskrifter rundt 2020.

Statsforvalteren har kommet med enighet med Finnmarkseiendommen at foreslått oppheving vern i deler av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat ikke vil gjennomføres, og vi har også blitt enig om at vernet i den nordøstlige delen av landskapsvernområdet ikke oppheves.

Vi er enig i at det fortsatt finnes områder i Pasvikdalen som har verneverdier som tilsier at vern kan være aktuelt, men det har ikke vært mulig å få til mer vern i denne omgangen.

Når det gjelder uttak av sand sør- og nord for Gjøkåsen i landskapsvernområdet foreslår Statsforvalteren at disse to områdene tas ut av verneområdet i tillegg til et annet litt lenger vest.

Når det gjelder bestemmelsene om hogst i veisoner, viser vi til nærmere omtale av dette under Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre.

Det er registrert forekomster av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i området ved Skjelbekken. Elvemusling er i Norsk rødliste for arter fått kategorien truet, og er dermed ikke en truet art. Den er også ansvarsart for Norge. I tillegg er det utarbeidet en Handlingsplan for elvemusling (2019 – 2028). I Handlingsplanen blir det blant annet redegjort for tiltak for å bevare arter ved skogbrukstiltak. Arten er imidlertid ikke fredet eller prioritert art. Statsforvalteren legger til grunn at det må tas relevante hensyn til elvemusling ved hogst og andre typer tiltak som kan få innvirkning på arten. Vi regner også med at arten kan bli utsatt for mindre trusler, siden området øst for Skjelvatnet/Bergvatnet i Store Sametti – Skjelvatnet, ikke oppheves.

Statsforvalteren foreslår ny bestemmelse om bålpyring for å unngå at større virke, herunder tørrfuruer, benyttes til bålpyring.

11. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Naturvernforbundet i Sør-Varanger datert 27.04.2026

Statsforvalteren er enig med Naturvernforbundet i Sør-Varanger om at oppheving av vern av eksisterende verneområder er uheldig og kan skape presensvirkninger. For prosessen har vi imidlertid måttet legge til grunn den enighet som ble oppnådd mellom Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) og Finnmarkseiendommen om avgrensninger og forskrifter i 2020. Statsforvalteren har i dialog med Finnmarkseiendommen og Allskog kommet til enighet om at deler av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat ikke skal oppheves, i tillegg til deler av Øvre Pasvik landskapsvernområde. Vi er enig i at det fortsatt finnes områder i Pasvikdalen som har verneverdier som tilsier at vern er aktuelt, men dette har ikke vært mulig å få til i denne prosessen.

Statsforvalteren er også enig med Naturvernforbundet i Sør-Varanger om kulturminner og kulturhistorie bør ha sin plass i bestemmelsene for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, og derfor foreslår vi i § 7 ny bokstav i: *Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.*

Det har vært viktig for Finnmarkseiendommen få tilgang til grusressurser i forbindelse med vedlikehold av skogsveier, og derfor har Statsforvalteren foreslått at de tre grusutak ta ut av verneområdet.

Det er registrert forekomster av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i området ved Skjelbekken. Elvemusling (VU) er i Norsk rødliste for arter (2021) en sårbar art, og er også ansvarsart for Norge. I tillegg er det laget en Handlingsplan for elvemusling (2019 – 2028). I Handlingsplanen blir det blant annet redegjort for tiltak for å bevare arter ved skogbrukstiltak. Arten er imidlertid ikke fredet eller prioritert. Dette er ikke like relevant lenger, da området som i høringsforslaget ble foreslått opphevet, etter høringen likevel opprettholdes som naturreservat.

12. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra SABIMA datert 27.04.2026

Statsforvalteren er enig med SABIMA om at oppheving av eksisterende vern som utgangspunkt er uheldig og kan skape presedensvirkninger. Vi har derfor i dialog med Finnmarkseiendommen og Allskog kommet frem til at den delen av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat som foreslås opphevet, skal forbli vernet. Dette betyr at ingen deler av eksisterende naturreservat blir avvernet.

Om skogrydding i soner langs veier, jf. § 3 nytt punkt 1.2 bokstav f. i høringsforslaget (landskapsvernområdet), viser vi til vår vurdering av høringsuttalelsen fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre.

13. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Forum for natur og friluftsliv (FNF) i Finnmark datert 27.04.2026

Statsforvalteren er enig med FNF om at oppheving av eksisterende vern som utgangspunkt er uheldig og kan skape presedensvirkninger. Vi har derfor i dialog med Finnmarkseiendommen og Allskog kommet frem til at den delen av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat som foreslås opphevet, skal forbli vernet. Dette betyr at ingen deler av eksisterende naturreservat blir avvernet.

Det er registrert forekomster av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i området ved Skjelbekken. Elvemusling er vurdert som sårbar i Norsk rødliste for arter og er også en ansvarsart for Norge. I tillegg er det laget Handlingsplan for elvemusling (2019 – 2028). I Handlingsplanen blir det blant annet redegjort for tiltak for å bevare arter ved skogbrukstiltak. Arten er imidlertid ikke fredet eller prioritert art. Statsforvalteren legger til grunn at det må tas relevante hensyn til elvemusling ved hogst og andre typer tiltak som kan få innvirkning på arten.

FNF mener skogrydding i belter på henholdsvis 30- og 50 meter langs veier er uheldig. Om dette temaet viser vi til vår kommentar av høringsuttalelsen fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre.

14. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra WWF Verdens naturfond datert 24.04.2026

Statsforvalteren tar sikte på at en skal komme frem til enighet med Finnmarkseiendommen om foreslått vern, og at erfaringer fra denne prosessen kan legge et godt grunnlag for å vurdere nytt vern i fremtiden.

Statsforvalteren er enig med FNF om at oppheving av eksisterende vern som utgangspunkt er uheldig og kan skape presedensvirkninger. Vi har derfor i dialog med Finnmarkseiendommen og Allskog kommet frem til at den delen av Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat som foreslås opphevet, skal forbli vernet. Dette betyr at ingen deler av eksisterende naturreservat blir avvernet.

Statsforvalteren foreslår at de to grusuttakene sør- og nord for Gjøkåsen, samt et mindre grusuttak nord for disse, tas ut av landskapsvernområdet. Det har vært viktig for Finnmarkseiendommen få tilgang til grusressurser i forbindelse med vedlikehold av skogsveier.

Statsforvalteren er klar over at avgrensningen av foreslåtte områder nordøst for Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat ikke stemmer helt med registrerte naturverdier. Siden oppnådd enighet mellom Fylkesmannen i Finnmark (i dag Statsforvalteren i Troms og Finnmark) og Finnmarkseiendommen har ligget til grunn for høringsforslaget, og denne avgrensningen lå til grunn i høringen, har det ikke vært aktuelt å foreslå vern utover disse rammene.

WWF viser til bestemmelser om bålbrenning for nasjonalparken og landskapsvernområdet, og mener det ikke lenger vil være mulig å bringe med seg ved til opptenning av bål. Ifølge eksisterende forskrift for nasjonalparken er det tillatt å benytte nedfalt virke og tørre kvister til bål, med unntak av tørrfurer, jf. § 3 punkt 2.2 bokstav b. Det er pr. i dag ikke bestemmelse om bålbrenning for landskapsvernområdet. Statsforvalteren foreslår ikke nye bestemmelser for bålbrenning i landskapsvernområdet.

WWF viser til høringsforslaget, jf. § 3 nytt punkt 1.2 bokstav f. for landskapsvernområdet, der det på visse betingelser åpnes for skogrydding i 30- og 50 meters breie soner. For vurdering av dette temaet, viser vi til vår kommentar til høringsuttalelsen fra Øvre Pasvik nasjonalparkstyre.

15. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Forsvaret datert 05.05.2026

Forsvaret mener at økt vern gir mindre øvingsareal for Forsvaret, noe som gjelder spesielt Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat. Derfor foreslår Forsvaret unntak for motorisert ferdsel på snødekt mark for Forsvaret samt spesifisert bestemmelse om motorferdsel på barmark for Forsvaret med lette terrengkjøretøy og beltevogn i forbindelse med skarpt planverk.

I følge § 5 bokstav a. første setning foreslås det i forskrift for naturreservatet at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner, og i andre avsnitt bokstav a. er motorisert ferdsel til lands og til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

Etter § 6 første avsnitt for naturreservatet er ferdselsbestemmelsene ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet m.v. Dette er en standard bestemmelse for nye verneforskrifter for naturreservatet. Unntaket omfatter ikke øvingsvirksomhet, men dersom det i noen områder er aktuelt å tillate dette, må dette spesifiseres som eget unntak i § 7.

Statsforvalteren vil ikke foreslå unntak for øvingsvirksomhet i Store Sametti – Skjelvatnet naturreservat, da motorisert ferdsel i dette verneområdet, med svært mange myrer og våtmarksområder, lett vil føre til skader på grunn og vegetasjon. Det åpnes kun for unntak for militær operativ virksomhet.

Statsforvalteren har i denne tilrådingen ikke klart å gjøre en fullstendig redegjørelse for Forsvarets oppgaver og behov. Derfor kan det senere i saksprosessen være aktuelt å vurdere om

tilrådingen om nytt vern i Pasvikdalen er tilfredsstillende for Forsvarets behov for å utføre sine oppgaver i dette grensenære området.

16. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Finnmark Politidistrikt datert 17.04.2026*

Politiet viser til at det er flere sider av saken som ikke er utredet i høringsforslaget, blant annet politiets ansvar og oppgaver som i utgangspunktet kan finne sted i hele Pasvikdalens utstrekning.

Det er spesielt to oppdrag som politiet trekker frem; søk- og redningsoppdrag og grensovervåking med sivile mål, grenseloven, grenseforskriften og Schengen-lovverk.

Begge de militære grensekompaniene (i Pasvik og Jarfjord) gis opplæring til å kunne utøve sivil politimyndighet på vegne av politimesteren. Soldatene sin patruljevirkosomhet er i all hovedsak grenseovervåking med sivile formål

Politiet er svært opptatt av at det i forarbeidene til vern av ny skog i Pasvikdalen finnes en redegjørelse for politiets ansvar og oppgaver. Dette er Statsforvalteren enig i, og vi mener dette også gjelde for Forsvarets aktivitet.

Statsforvalteren har i denne tilrådingen ikke klart å gjøre en fullstendig redegjørelse for politiets oppgaver og behov. Derfor kan det senere i saksprosessen være aktuelt å vurdere om tilrådingen om nytt vern i Pasvikdalen er tilfredsstillende for politiets behov for å utføre sine oppgaver i dette grensenære området.

17. *Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra Sør-Varanger kommune datert 12.05.2026*

Sør-Varanger kommune foreslår at verneform for Store Sametti - Skjelvatnet naturreservat skal endres til nasjonalpark. Å endre verneform for dette naturreservatet har ikke ligget innenfor de rammer som var gitt for dette oppdraget. Vi vil derfor ikke foreslå at verneformen for reservatet skal endres.

Videre foreslår kommunen at det skal være tillatt å drive aktivt vegvedlikehold på vegene som grenser inntil naturreservater og i landskapsvernområder. Statsforvalteren går inn for at det skal være tillatt å vedlikehold- og oppgradere veier i landskapsvernområdet, og foreslår derfor følgende bestemmelse i § 3 nytt punkt 1.2 bokstav g. for landskapsvernområdet:

«Vedlikehold og oppgradering av Grensefossveien og Tømmamoveien, med skogrydding i et belte på opp til 30 meter på hver side av Tømmamoveien, i et belte på opp til 50 meter inn i Øvre Pasvik landskapsvernområdet langs Pasvik naturreservat til Hestefossveien og i et belte på opp til 30 meter på hver sider av veien sørover fra Hestefossveien.»

Vedlikeholdet inkluderer tilføring/utskifting av masser, bytte/reparasjon av bruer, bytte/reparasjon av stikkrenner, rydding av vegetasjon i siktsjiktet langs veggen og skogrydding innen satt sone fra veien. Kulturminner må ikke skades/fornings.

Kommunen er opptatt av at det skal være mulig å hente grus fra grustak i landskapsvernområdet for vedlikehold av veger. Når det gjelder uttak av grus i landskapsvernområdet, foreslår Statsforvalteren i tilrådingen at de to grustakene henholdsvis nord- og sør for Gjøkåsen, samt et lite grustak nord for disse, skal gå ut av verneområdet.

Kommunen krever en revidering av verneforskriftene for landskapsvernområdet, slik at det skal være mulig å drive skogbruk. Når det gjelder hogst i verneområdet, vil Statsforvalteren videreføre gjeldende bestemmelse § 3 punkt 2.3 for landskapsvernområdet. Her står det blant annet at hogst på forhånd skal være godkjent av lokale skogmyndigheter og forvaltningsmyndighet.

Når det gjelder veivedlikehold i nasjonalparken, må det etter kommunens vurdering være tillatt å oppgradere veier samt grøftes opptil 10 meter fra veien. Videre mener kommunen at ordlyden *...når dette ikke vil medføre endret bruk...* må gå ut.

Gjeldende § 3 punkt 1.2 bokstav b. for nasjonalparken lyder: *Vedlikehold av bygninger, reindriftsanlegg, veier og andre innretninger når dette ikke vil medføre endret bruk.* Statsforvalteren foreslår ikke å endre denne bestemmelsen.

Kommunen mener at det må kunne benyttes ATV/UTV til uttransport av felt elg. ATV er kjent for de fleste, mens UTV kanskje ikke er like kjent. UTV er en større maskin med bilratt, sitteplasser ved siden av hverandre og lasteplan. Statsforvalteren går inn for at det skal være mulig å benytte ATV for uttransport av felt elg, men det vil med unntak for en passasje forbi Magesekkvatnet, være søknadspliktig.

18. Statsforvalterens kommentar til høringsuttalelsen fra NVE datert 25.06.2026

NVE har sett gjennom høringsdokumentet for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. NVE kan ikke se at de foreslåtte endringene påvirker eksisterende energi- og kraftanlegg. Barents Nett AS har uttalt at det er ingen kraftledninger i utvidelsesområder.

Statsforvalteren tar uttalelsen fra NVE til orientering.

8. STATSFORVALTERENS TILRÅDING

Statsforvalteren tilrår at områdene blir vernet som Store Sametti – Skjelvatnet, Øvre Pasvik nasjonalpark/Báhčaveaji Álbmotmeahcci og Øvre Pasvik landskapsvernområde/Báhčaveaji suodjemeahcci ja beahcevuovddi ráfáidahttin, med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.